

T.C.

SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ ANABİLİM DALI

**ÇALIŞAN VE ÇALIŞMAYAN KADINLARIN
EKONOMİK ŞİDDETE UĞRAMA DÜZEYLERİ: ISPARTA İLİ
ÖRNEĞİ**

Tuğçe Yağmur TUNCER

1930225009

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Doç. Dr. Murşit IŞIK

ISPARTA 2023

YÜKSEK LİSANS TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “**Çalışan ve Çalışmayan Kadınların Ekonomik Şiddete Uğrama Düzeyleri: Isparta İli Örneği**” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadar ki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim.

Tuğçe Yağmur TUNCER

31/01/2023

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU
BEYAN BELGESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-SOYADI	Tuğçe Yağmur TUNCER
Öğrenci Numarası	1930225009
Enstitü Ana Bilim Dalı	Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri
Programı	Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Yüksek Lisans
Programın Türü	(X) Tezli Yüksek Lisans ( ) Doktora
Danışmanın Unvanı, Adı-SOYADI	Doç. Dr. Murşit IŞIK
Tez Başlığı	Çalışan ve Çalışmayan Kadınların Aile içi Ekonomik Şiddete Uğrama Düzeyleri: Isparta İl Merkezi Örneği
Turnitin Ödev Numarası	2003238123

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 108 sayfalık kısmına ilişkin olarak, 31/01/2023 tarihinde tarafımdan Turnitin adlı intihal tespit programından Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönergesininin 14 üncü maddesinde yer alan filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve ekte sunulan rapora göre, tezin/dönem projesinin benzerlik oranı;

Kaynakçalar hariç, alıntılar dahil, 10 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç;
%15 'tir.

Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir:

(X) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylarım.

( ) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esasları'nda öngörülen yüzdelik sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.

Gerekçe:

Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlerin ışığı altında tarafımda yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.

31/01/2023
Danışmanın Ünvanı Adı-SOYADI
Doç. Dr. Murşit IŞIK

(TUNCER, Tuğçe Yağmur, “Çalışan ve Çalışmayan Kadınların Ekonomik Şiddete Uğrama Düzeyleri: Isparta İli Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, Isparta, 2023)

ÖZET

Her şeyden önce bir insanlık suçu olan şiddet kavramı günümüzde toplumsal bir sağlık sorunu haline gelmiştir ve şiddet oranlarındaki artış, bu suçu engellemeye yönelik alınan tedbirlerin ve hukuki düzenlemelerin uygulamada yetersiz kaldığını göstermektedir. Şiddetin her türlü tehlikelidir ancak ekonomik şiddet, çoğu zaman maruz kalınan kişiler tarafından algılanamayacak kadar tehlikelidir. Aynı zamanda diğer şiddet türlerinin kimi zaman nedeni kimi zamanda sonucu olarak karşımıza çıkan ekonomik şiddet, bireyi fakirleştiren ve bireyin diğer şiddet türlerine boyun eğmesine neden olan çok önemli bir şiddet türüdür. Ekonomik şiddetin diğer şiddet türlerinde olduğu gibi aile içinde başlaması ve bu şiddete en çok maruz kalan bireylerin kadınlar olması çalışma evreninin belirleyicisi olmuştur.

Bu çalışma, aile içinde kadına yönelik ekonomik şiddetin, seçilmiş demografik ve sosyo-ekonomik değişkenlerle arasında bir ilişki olup olmadığını tespit etmek ve kadınların bu şiddete maruz kalma durumlarını incelemek amacıyla yapılmıştır. Çalışmanın örneklemini Isparta İl Merkezi’nde yaşayan 313 çalışan ve 111 çalışmayan kadın oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak yapılan literatür taraması sonucu elde edilen uyarlanmış aile içi ekonomik şiddet anketi kullanılmıştır.

Araştırma verilerine göre, hem çalışan hem de çalışmayan kadınların aile içi ekonomik şiddete maruz kaldığı sonucuna varılmıştır. Ayrıca demografik ve sosyo-ekonomik değişkenlerle aile içi ekonomik şiddet arasında hem çalışan hem de çalışmayan kadınlar için anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kadın İstihdamı, Kadına Yönelik Şiddet, Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet.

(TUNCER, Tuğçe Yağmur, “*The Levels Of Economic Violence Of Employed and Unemployed Women: Isparta City Sample*”, Master's Thesis, Isparta, 2023)

ABSTRACT

First of all, the concept of violence, which is a crime against humanity, has become a social health problem today and the increase in violence rates shows that the measures and legal regulations taken to prevent this crime are insufficient in practice. All forms of violence are dangerous however Economic violence is often too dangerous not to be perceived by those exposed to it. At the same time, economic violence, which is sometimes the cause and sometimes the result of other types of violence, is a very important type of violence that impoverishes the individual and causes the individual to submit to other types of violence. The beginning of economic violence in the family as in other types of violence and the fact that the individuals most exposed to this violence are women have been the determinants of the working population.

This study was carried out to determine whether there is a relationship between economic violence against women in the family and the selected demographic and socio-economic variables and to examine the exposure of women to this violence. The sample of the study consists of 313 employed and 111 unemployed women living in Isparta City Center. It has been the adapted domestic economic violence questionnaire which was obtained as a result of the literature review as a data collection tool in the research.

According to the research data, It has been shown that both employed and unemployed women are exposed to economic violence. In addition, significant differences were found between demographic and socio-economic variables and domestic economic violence between both employed and unemployed women.

Keywords: Women's Employment, Violence Against Women, Economic Violence Against Women.

ÖNSÖZ

Lisans ve yüksek lisans sürecimde sabrını, samimiyetini ve ilgisini benden hiç esirgemeyen, görüş ve tecrübeleri ile beni yönlendiren, bilimsel bakış açısı kazanmama öncülük eden çok değerli danışmanım Doç. Dr. Murşit IŞIK'a, sadece yüksek lisans sürecimde değil hayatımın her aşamasında karşılaştığım tüm zorlukları benimle birlikte göğüsleyen, varlığı ile bana güç veren kıymetli eşim Ufuk TUNCER'e, aldığım her kararı destekleyen, ihtiyaç duyduğum her an yanı başımda olan biricik babam İsmet ERASLAN ve biricik annem Bilgin ERASLAN'a sonsuz teşekkürler.

Tuğçe Yağmur TUNCER
ISPARTA-2023

İÇİNDEKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI.....	i
YEMİN METNİ	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar DİZİNİ.....	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ	xi
KISALTMALAR DİZİNİ	xii
GİRİŞ	1

1. BÖLÜM KADIN İSTİHDAMI VE KADIN İSTİHDAMININ ÖNÜNDEKİ ENGELLER

1. İSTİHDAM KAVRAMI VE DÜNYADA KADIN İSTİHDAMININ TARİHSEL SÜRECİ.....	3
1.1. Sanayi Devrimi Öncesi Kadın İstihdamı	4
1.2. Sanayi Devrimi Sonrası Kadın İstihdamı	4
2. TÜRKİYE'DE KADIN İSTİHDAMININ TARİHSEL SÜRECİ.....	6
2.1. Cumhuriyet Dönemi Öncesi Kadın İstihdamı	6
2.2. Cumhuriyet Dönemi ve Kadın İstihdamı.....	8
3. TÜRKİYE'DE KADINLARIN İSTİHDAMDA KARŞILAŞTIĞI ENGELLER	9
3.1. Kadınların Çalışma Hayatında Karşılaştığı Engeller.....	10
3.1.1. Cam Kapı	10
3.1.2. Cam Tavan	10
3.1.3. Cam Asansör.....	12
3.1.4. Cam Uçurum.....	12
3.1.5. Kraliçe Arı Sendromu	13
3.1.6. İşyerinde Cinsel Taciz.....	14
3.1.7. Mobbing (Zorbalık)	15
3.2. Kadınların Sosyal Hayatında Karşılaştığı Engeller	15
3.2.1. İş-Aile Çatışması / Aile-İş Çatışması.....	16
3.2.2. Çalışma Hayatına Katılamama	17
4. DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE KADIN İSTİHDAMINA YÖNELİK YASAL HAKLAR VE HUKUKİ DÜZENLEMELER.....	18
4.1. Dünyada Kadın İstihdamına Yönelik Yasal Haklar ve Uluslararası Düzenlemeler	19

4.2. Türkiye’de Kadın İstihdamına Yönelik Yasal Haklar ve Ulusal Düzenlemeler	22

2. BÖLÜM

KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE TÜRKİYE’DE KADINA YÖNELİK EKONOMİK ŞİDDETİN İNCELENMESİ

1. KADIN VE ŞİDDET	26
2. KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN NEDENLERİ.....	27
3. KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN TÜRLERİ	28
3.1. Kadına Yönelik Psikolojik Şiddet	28
3.2. Kadına Yönelik Fiziksel Şiddet	29
3.3. Kadına Yönelik Cinsel Şiddet	31
3.4. Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet.....	32
4. TÜRKİYE’DE KADIN VE EKONOMİK ŞİDDET	33
4.1. Aile İçi Ekonomik Şiddet	33
4.1.1. Aile Bireyleri Tarafından Gerçekleştirilen Ekonomik Şiddet	33
4.1.2. Eş Tarafından Gerçekleştirilen Ekonomik Şiddet.....	35
4.2. Çalışma Hayatında Ekonomik Şiddet.....	38
4.3. Kadına Yönelik Ekonomik Şiddetin Diğer Şiddet Türleri ile İlişkisi ve Ekonomik Şiddetin Kadın Yaşamına Etkisi.....	38
5. KADINA YÖNELİK ŞİDDET İLE MÜCADELEDE	
ULUSLARARASI METİNLER.....	40
5.1. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Sözleşmeleri.....	40
5.2. Birleşmiş Milletler Çalışmaları.....	41
5.2.1. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi	41
5.2.2. Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesine İlişkin Bildiri (DEDAW)	42
5.2.3. Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW).....	43
5.2.4. Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Bildirge (DEVAW)	44
5.2.5. Kadının Güçlenmesi Prensipleri (WEPs).....	45
5.3. Avrupa Konseyi Sözleşmeleri	45
5.3.1. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi	45
5.3.2. Avrupa Sosyal Şartı	46
5.3.3. Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi).....	46
6. KADINA YÖNELİK ŞİDDET İLE MÜCADELEDE İÇ HUKUK.....	47
6.1. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası	47
6.2. Türk Medeni Kanunu.....	48

6.3. Türk Ceza Kanunu	49
6.4. 6284 Sayılı Kanun	50
6.5. İş Kanunu	51

3. BÖLÜM

ÇALIŞAN VE ÇALIŞMAYAN KADINLARIN EKONOMİK ŞİDDETE UĞRAMA DÜZEYLERİ: ISPARTA İLİ ÖRNEĞİ

1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	52
2. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ	53
3. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ.....	54
4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	54
5. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	55
6. NORMALLİK TESTİ VE GÜVENİLİRLİK ANALİZİ.....	55
7. ARAŞTIRMANIN BULGULARI.....	57
7.1. Çalışmayan Katılımcılara Ait Demografik Bulgular	57
7.2. Çalışmayan Katılımcılara Yöneltilen Anket Sorularına İlişkin Bulgular	60
7.3. Çalışmayan Katılımcılara Ait Aile İçi Ekonomik Şiddet Bulguları	61
7.4. Çalışan Katılımcılara Ait Demografik Bulgular	66
7.5. Çalışan Katılımcılara Yöneltilen Anket Sorularına İlişkin Bulgular	69
7.6. Çalışan Katılımcılara Ait Aile İçi Ekonomik Şiddet Bulguları	71
7.7. Çalışan ve Çalışmayan Kadınların Demografik ve Sosyo-Ekonomik Özellikleri ile Aile İçi Ekonomik Şiddetin İlişkisine Ait Bulgular.....	79
7.8. Literatür Araştırmasına İlişkin Bulgular	81
SONUÇ.....	86
KAYNAKÇA	90
EKLER.....	106
ÖZGEÇMİŞ.....	108

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Kadın Yöneticilerin Cam Tavan Engelleri.....	11
Tablo 2. Çalışan Katılımcılara Yönelik Aile İçi Ekonomik Şiddet Anketi Normallik Testi ve Güvenilirlik Analizi	56
Tablo 3. Çalışmayan Katılımcılara Yönelik Aile İçi Ekonomik Şiddet Anketi Normallik Testi ve Güvenilirlik Analizi	57
Tablo 4. Çalışmayan Katılımcıların Demografik ve Sosyo-Ekonomik Özelliklerine İlişkin Bulgular.....	58
Tablo 5. Çalışmayan Katılımcıların Aile İçi Ekonomik Şiddet Anketine Vermiş Oldukları Yanıtlar (%).....	60
Tablo 6. Çalışmayan Katılımcıların Yaşı ile Aile İçi Ekonomik Şiddetin İlişkisi	62
Tablo 7. Çalışmayan Katılımcıların Eğitim Durumu İle Aile İçi Ekonomik Şiddetin İlişkisi.....	62
Tablo 8. Çalışmayan Katılımcıların Eşlerinin Çalıştığı Sektör İle Aile İçi Ekonomik Şiddetin İlişkisi	63
Tablo 9. Çalışmayan Katılımcıların Eşlerinin Geliri İle Aile İçi Ekonomik Şiddetin İlişkisi.....	64
Tablo 10. Çalışmayan Katılımcıların Eşlerinin Yaşı ile Aile İçi Ekonomik Şiddetin İlişkisi	64
Tablo 11. Çalışmayan Katılımcıların Eşlerinin Eğitim Durumu ile Aile İçi Ekonomik Şiddetin İlişkisi.....	65
Tablo 12. Çalışmayan Katılımcıların Evlilik Şekli İle Aile İçi Ekonomik Şiddetin İlişkisi	66
Tablo 13. Çalışmayan Katılımcıların Evlilik Süresi ile Aile İçi Ekonomik Şiddetin İlişkisi	66
Tablo 14. Çalışan Katılımcıların Demografik ve Sosyo-Ekonomik Özelliklerine İlişkin Bulgular.....	67
Tablo 15. Çalışan Katılımcıların Aile İçi Ekonomik Şiddet Anketine Vermiş Oldukları Yanıtlar (%).....	69
Tablo 16. Çalışan Katılımcıların Yaşı ile Aile İçi Ekonomik Şiddetin İlişkisi.....	71
Tablo 17. Çalışan Katılımcıların Eğitim Durumu ile Aile İçi Ekonomik Şiddetin İlişkisi	71
Tablo 18. Çalışan Katılımcıların Eşlerinin Çalıştığı Sektör İle Aile İçi Ekonomik Şiddetin İlişkisi.....	72
Tablo 19. Çalışan Katılımcıların Geliri ile Aile İçi Ekonomik Şiddetin İlişkisi.....	73
Tablo 20. Çalışan Katılımcıların Eşlerinin Geliri İle Aile İçi Ekonomik Şiddetin İlişkisi	74

Tablo 21. Çalışan Katılımcıların Eşlerinin Yaşı İle Aile İçi Ekonomik Şiddetin İlişkisi	75
Tablo 22. Çalışan Katılımcıların Eşlerinin Eğitim Durumu İle Aile İçi Ekonomik Şiddetin İlişkisi	76
Tablo 23. Çalışan Katılımcıların Evlilik Şekli İle Aile İçi Ekonomik Şiddetin İlişkisi	77
Tablo 24. Çalışan Katılımcıların Evlilik Süresi ile Aile İçi Ekonomik Şiddetin İlişkisi	78
Tablo 25. Çalışan ve Çalışmayan Kadınların Demografik ve Sosyo-Ekonomik Özellikleri ile Aile içi Ekonomik Şiddetin İlişkisi	80

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Cinsiyete Göre Üst ve Orta Düzey Yönetici Pozisyonlarındaki Bireylerin Oranı, 2012-2020	13
Şekil 2. Hanedeki İşlerden Genelde Sorumlu Olan Kişiler, 2021	18
Şekil 3. Eşler Arasında Anlaşmazlık Olduğunda Kadınlara Göre Eşlerinin Verdiği Tepkiler, 2016	29
Şekil 4. Yerleşim Yerine Göre Fiziksel veya Cinsel Şiddet Yaygınlığı, 2014	30
Şekil 5. OECD Ülkelerinde Erkeklerden Fiziksel veya Cinsel Şiddet Gören Kadınların Oranı, 2019	32
Şekil 6. Cinsiyet ve Okuryazarlık Durumuna Göre Nüfus, 2010-2020.....	34
Şekil 7. Cinsiyete Göre Evlilik Kararı, 2016	35
Şekil 8. Kadının Çalışması ile İlgili Algılar, 2021.....	36
Şekil 9. Çalışmayan Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Farklılık Analizi (Grafiksel Gösterimi).....	63
Şekil 10. Çalışmayan Katılımcıların Eşlerinin Eğitim Durumuna Göre Farklılık Analizi (Grafiksel Gösterimi)	65
Şekil 11. Çalışan Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Farklılık Analizi (Grafiksel Gösterim).....	72
Şekil 12. Çalışan Katılımcıların Gelir Durumuna Göre Farklılık Analizi (Grafiksel Gösterimi).....	73
Şekil 13. Çalışan Katılımcıların Eşlerinin Gelir Durumuna Göre Farklılık Analizi (Grafiksel Gösterimi).....	74
Şekil 14. Çalışan Katılımcıların Eşlerinin Yaş Aralığına Göre Farklılık Analizi (Grafiksel Gösterimi).....	76
Şekil 15. Çalışan Katılımcıların Eşlerinin Eğitim Durumuna Göre Farklılık Analizi (Grafiksel Gösterimi).....	77
Şekil 16. Çalışan Katılımcıların Evlilik Süresine Göre Farklılık Analizi (Grafiksel Gösterimi).....	78

KISALTMALAR DİZİNİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AK	: Avrupa Konseyi
AYM	: Anayasa Mahkemesi
ANOVA	: Analysis Of Variance (Varyans Analizi)
BM	: Birleşmiş Milletler
CEDAW	: Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi
ÇSGB	: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
DEDAW	: The Declaration on the Elimination of Discrimination Against Women (Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesine İlişkin Bildiri)
DEVAW	: Declaration on the Elimination of Violence Against Women (Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Bildirge)
ILO	: International Labour Organization (Uluslararası Çalışma Örgütü)
KSSGM	: Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
OECD	: Organisation for Economic Co-operation and Development (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences (Sosyal Bilimler için İstatistik Paketi)
SCK	: Sektörler Arası Çocuk Kurulu
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TC	: Türkiye Cumhuriyeti
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TNSA	: Toplumsal Nüfus Sağlığı Araştırması
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
Vd	: Ve diğerleri.
WEPs	: Women's Empowerment Principles (Kadının Güçlenmesi Prensipleri)

GİRİŞ

Hemen her çağın ve her toplumun problemi olan şiddetin, Dünya genelinde olumsuz yönde bir artış kaydetmektedir ve Türkiye’de bu oranların hafife alınamayacak derecede arttığını söylemek yanlış bir ifade olmayacaktır. İnsan yaşamının her alanında varlığını gösteren şiddete Türkiye’de ne yazık ki en çok kadınlar maruz kalmaktadır. Konuyla ilgili 2018 yılında gerçekleştirilen ve OECD ülkeleri arasında kadına şiddet oranlarına yer veren bir araştırmada kadın şiddetinin en yüksek olduğu ülke %38 ile Türkiye olmuştur (<https://data.oecd.org/inequality/violence-against-women.htm>) Erişim Tarihi: 13.11.2022. Bu nedenle şiddet ve türleri üzerinde durulması ve hafife alınmaması gereken önemli bir sorundur.

Şiddet türleri yapılan çalışmalarda genel olarak fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet olarak ele alınmıştır. Son yıllarda bu şiddet türlerine ek olarak ekonomik şiddet ve siber şiddette çalışmalarda yerini almaya başlamıştır. Aynı zamanda şiddet türlerinin birbirini etkilediği ve genellikle en az iki şiddet türünün birlikte gerçekleştiği de yapılan birçok çalışmada kanıtlanmıştır. Bu şiddet türlerinden fiziksel ve cinsel şiddetin gözle görülebilir bir zarara yol açması diğer şiddet türlerinin göz ardı edilmesine neden olmaktadır. Ancak kadınların algılamakta zorlandığı hatta çoğu zaman anlamlandıramadığı veya algılayamadığı ekonomik şiddet diğer şiddet türlerini beslemekle beraber kadının şiddete boyun eğmesine neden olduğu gerekçesi ile göz ardı edilmemesi gereken oldukça önemli bir şiddet türüdür.

Kadının çalışmasını engelleme, kadını zorla çalıştırma, kadının çalışmasını sonlandırmaya yönelik davranışlar gerçekleştirme, kadının kazancına veya malına el koyma, kadına belli bir miktar para verip o para ile geçinmesini isteme, kadının kazancını nasıl harcaması gerektiği konusunda kadını yönetme, kadının en temel ihtiyaçlarından olan konularda harcama yapmasına engel olma, evin gelir ve giderleri hakkında kadına bilgi vermeme ya da eksik bilgi verme, ekonomik konularda kadının görüşünü almadan karar verme, çalışmayı reddedip kadının gelirene el koyma gibi davranışları kapsayan ekonomik şiddet öncelikle eğitimin engellenmesi ile aile içinde başlamaktadır. Başlangıç noktası aile olan bu şiddet türü kadının yaşamı boyunca

aile içinde veya çalışma hayatında, kısacası kadının hayatının her alanında varlığını sürdürmektedir.

Çalışmanın birinci bölümünde, kadına yönelik şiddetin tüm türleri ile baş etmede önemli bir rol oynayan istihdam kavramına değinilmiş, kadın istihdamının Türkiye’de ve Dünyada tarihsel süreci incelenmiştir. Birinci bölümün devamında kadın istihdamının önündeki engeller ayrı bir başlık altında incelenmiş ve hem Türkiye’de hem de Dünyada kadın istihdamını geliştirmeye yönelik hukuki düzenlemelere ve kadını korumaya yönelik yasal haklara yer verilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde şiddet kavramı, şiddetin tanımı, türleri ve şiddeti önlemeye yönelik olarak düzenlenen Ulusal ve Uluslararası Mevzuata yer verilmiştir. Çalışmanın bu bölümünde şiddet türlerinden biri olan ve yapısı itibari ile diğer şiddet türlerine oranla daha tehlikeli olduğu düşünülen ekonomik şiddet ayrı bir başlık altında ele alınmış, ekonomik şiddetin boyutları, ekonomik şiddetin diğer şiddet türleri ile olan ilişkisi ve kadın yaşamına etkisine yer verilmiştir.

Çalışmanın üçüncü ve son bölümünde kadına yönelik aile içi ekonomik şiddetin demografik ve sosyo-ekonomik özellikler ile arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlayan araştırmalara yer verilmiştir. Araştırmada Isparta İl Merkezi’nde yaşayan 424 kadına (313 çalışan kadın, 111 çalışmayan kadın) literatür taraması sonucu elde edilen demografik ve sosyo ekonomik özelliklere ilişkin sorular ve aile içi ekonomik şiddete ilişkin uyarlanmış anket formatında sorular yöneltmiştir.

1. BÖLÜM

KADIN İSTİHDAMI VE KADIN İSTİHDAMININ ÖNÜNDEKİ ENGELLER

1. İSTİHDAM KAVRAMI VE DÜNYADA KADIN İSTİHDAMININ TARİHSEL SÜRECİ

İstihdam konusunda yapılan çalışmalar incelendiğinde genel olarak “*üretim faktörleri olan emek, sermaye, girişimci ve doğal kaynakların ayrı ayrı optimal kullanılarak üretim sürecine katılması*” şeklinde tanımlandığı sonucuna varılmıştır (Kasapoğlu ve Murat, 2018 s.486). Bu kavram ekonomik olarak, dar anlamda istihdam ve geniş anlamda istihdam olarak iki farklı düzeyde tanımlanmaktadır. Dar anlamda istihdam, üretim faktörlerinden sadece emeğin üretimde etkin olarak kullanılmasını ifade ederken geniş anlamda istihdam ise emek faktörüyle birlikte doğal kaynaklar, sermaye ve girişimcilik faktörlerinin de belirli bir zaman aralığında üretim sürecinde etkin olarak kullanılmasını ifade etmektedir.(Etçi ve Karagöl, 2019 s.61).

TÜİK istihdamı, ücret veya kar karşılığında gerçekleştirilen çalışmalar olarak tanımlarken istihdamda olan bireyleri “*referans dönemi boyunca ücret veya kar elde etmek amacıyla üretim yapmak veya hizmet sağlamak için herhangi bir faaliyette bulunanlar*” olarak tanımlanmıştır. Söz konusu tanımda işbaşında olanlar “*referans döneminde en az bir saat çalışmış olan kişileri*” ifade ederken, iş başında olmayanlar “*referans döneminde herhangi bir nedenle geçici olarak işinden uzak olan kişileri*” ifade etmektedir (TÜİK, 2021 Hanehalkı İşgücü Araştırmasında Yapılan Düzenlemelere İlişkin Metodoloji Dokümanı).

Kadın istihdamı ise en basit tanımı ile kadınların çalışma hayatında bulunmasını ifade etmektedir. Kadının istidamı, kadının ekonomik olarak görünür olmasıdır (Karabıyık, 2015 s.232). Aynı zamanda, kadının sosyal hayattaki varlığını ve gelişimini koruyabilmesinin de ön koşuludur.

1.1. Sanayi Devrimi Öncesi Kadın İstihdamı

Çalışma hayatının tarihsel sürecine bakıldığında uzunca bir dönem üretim sürecinde yalnızca erkekler aktif rol oynamış gibi görünse de kadının üretimde bulunması ilkel toplumlara kadar dayanmaktadır. Bu dönemde çalışma, göçebe hayat çerçevesinde bireylerin hayatlarını sürdürebilme ve biyolojik ihtiyaçlarını karşılama amaçlı gerçekleştirdikleri iş bölümü şeklinde gerçekleşmiştir (Sağlık, 2018). Bu iş bölümünde, erkekler avcılık işleri ile ilgilenirken kadınlar bitki toplama işlerinde aktif olmuştur. Toplayıcılığın yanı sıra bu dönemde çocukların bakımını ve korunmasını da kadın üstlenmiştir. Erkeklerin yaşanılan alandan uzakta avlanması, kadının yaşanılan alanda tam hakimiyet sağlamasına neden olmuştur. Doğurgan olan, bitkiler toplayarak besinler üreten, yemekler pişiren, çocuklarını hayvanlara ve hava şartlarına karşı koruyan kadın ailenin vazgeçilmez bir unsuru olmuştur. Bu nedenle ilkel toplumların anaerkil anlayışın benimsediğini söylemek mümkündür (Kaya, 2009). Zaman içinde göçebe toplumdan yerleşik topluma geçiş ihtiyacı yerleşik hayat düzeninin benimsenmesine neden olmuştur. Bu yeni düzen balıkçılık, madencilik gibi yeni uğraşların keşfini sağlamış ve bu durum ticaretin ortaya çıkışı gibi her alanda köklü değişiklikleri beraberinde getirmiştir. Bu değişiklikler, kazanç sağlama yöntemlerinde gruplar arası üstünlük kurma savaşlarını başlatmıştır. Savaşlarla birlikte erkekler fiziksel gücüyle öne çıkmayı başararak statü kazanırken daha önceden üretim sürecine dahil edilen kadınlar yalnızca ev bakım işleri ile görevlendirilerek ikinci plana atılmış ve üretimden uzaklaştırılmıştır. Aslında bu yeni düzen ile birlikte ataerkil aile düzeninin temellerinin atıldığını da söylemek mümkündür (Kopuk ve Taşoğulları, 2019). Orta çağdan itibaren tarımsal faaliyetlere tüm aile bireylerinin dahil edilmesiyle beraber kadın, birincil görevi olan ev işlerinden arta kalan zamanlarda yeniden üretim sürecinde aktif olmayı başarmıştır. Ancak bu dönemde kadın ücretsiz aile işçisi konumunda çalıştırılmış ve emeği maddi olarak karşılıksız bırakılmıştır.

1.2. Sanayi Devrimi Sonrası Kadın İstihdamı

Kadın emeğinin hane dışına çıkararak belirli bir maddi karşılık bulması Sanayi Devrimi ile gerçekleşmiştir. Sanayi Devrimi, ücretli kadın işgücü kavramının başlangıç noktası olarak kabul edilmiştir (Kocacık ve Gökçaya, 2005). Sanayi

devriminin üretim yapısında meydana getirdiği değişiklikler düşük ücretli çalışan ihtiyacını doğurmuş ve kadınlara ilk kez tarımsal faaliyetlerin dışında üretim, imalat ve hizmet gibi sektörlerde rastlanmıştır (Dilek, 2013). Nihayet kadın farklı sektörlerde ve belirli bir ücret karşılığında istihdamdaki yerini alarak üretim sürecine tam anlamıyla dahil olmayı başarmış ancak erkeklerle eşit haklara sahip olamamıştır. Bu dönemde kadınlar, uzun çalışma saatleri karşılığında düşük ücretler alarak niteliksiz işlerde çalıştırılmış, cinsiyet ayrımına maruz bırakılarak emeği sömürülmüştür. İngiltere’de imalat sektöründe istihdam edilen kadınların oranı 1841-1851 yılları arasında %10 artış göstermiş ve İngiltere’de meydana gelen bu artışı, Fransa başta olmak üzere diğer Avrupa ülkeleri de takip etmiştir (Özer ve Biçerli, 2003).

Çalışma hayatında kadınlara duyulan ihtiyacın artmasında bir diğer önemli faktör ise Dünya Savaşları’dır. Birinci Dünya Savaşı ile erkeklerin cepheye katılması ve bu nedenle meydana gelen boşluk, çalışma hayatında kadına yönelik arzı doğurmuştur. Kadınlar bu dönemde yedek ya da alternatif işçi olarak cepheye katılan erkeklerin yerine çalışma hayatına dahil edilmiştir. 1914-1918 yılları arasında sadece İngiltere’de 1 milyon 345 bin kadının çalışma hayatına girmiştir (Emre, 2004). Bu dönemde İngiltere’de kadın istihdamı %81,6 artarken Almanya’da bu oran %230 oranında gerçekleşmiştir. 1911 yılında sadece erkek çalışanları olan bir fabrikada 1914 yılında 11 bin kadının istihdam edildiği bilinmektedir. İkinci Dünya Savaşı sonrasında yükselen teknolojiler üretim yapısında bazı değişiklikler meydana getirmiş ve geleneksel üretim yöntemleri terk edilerek kitlesel üretime geçiş başlamıştır. Bununla beraber 1945 yılında Amerika’da istihdam edilen kadınların sayısı %36,1 artış göstermiştir (Çitçi, 1982). 1950’li yıllarda dünya üzerinde çalışma çağındaki kadınların gelişmiş ülkelerde %47’sinin, gelişmekte olan ülkelerde ise %50’sinin istihdamda olduğu bilinmektedir (Koray, 1992). İkinci Dünya Savaşı’nın ardından hızla büyüyen dünya ekonomisi 1970’lerde duraksamaya başlamış ve 1973’te petrol kriziyle sarsılmıştır. Bu krizle beraber artan maliyetler, kitlesel üretimi bir çıkmaza sokmuştur. Sistemin kendini güncelleyememesi üretim sisteminde yeniliğe ihtiyaç duyulmasına neden olmuştur. Bu dönemde Japonya’da uygulanan ve başarılı sonuçlar elde eden esnek üretim tarzı, diğer ülkelerinde kısa zamanda esnek üretimi benimsemesinde öncü olmuştur. (Yılmaz, 2006). Esnek üretim tarzı çalışma

hayatında esneklik kavramını da beraberinde getirmiş, kadınlara evden çalışma, çalışma saatlerini ayarlama gibi avantajlar sağlamıştır. Esnek çalışma ile kadınlar çalışma saatlerini kısa tutarak ya da eve iş alarak ev içindeki sorumluluklarını aksatmadan eskisinden çok daha verimli ve etkin bir biçimde maddi kazanç sağlama imkanı bulmuştur. 1978 yılında 15-64 yaş arası kadın işgücü, ABD’de %59,7, Avustralya’da %52,7, Almanya’da %52,8, Fransa’da %54,8, Yunanistan’da %33, İrlanda’da %36,3, İtalya’da %39,6, İngiltere’de %58,3, Kanada’da %57,2 İsveç’te %74,3 ve Japonya’da %54,8 olarak tespit edilmiştir (Atıl, 2009).

Küreselleşme ve üretim sisteminin yapısal dönüşümü, kadın istihdamının gelişimi konusunda bir evrim niteliği taşımış olsa da kadınların çalışma şartlarında kayda değer iyileştirmeler bu dönemde de gerçekleşmemiştir. Kadınlar genel olarak düşük ücretli, sosyal güvencesi olmayan ve düzensiz işlerde çalıştırılmıştır. Gelişmiş ülkelerde 1965-1998 yılları arasında kadın istihdamında sürekli bir artış olmasına rağmen yoksul kadınların sayısı %51 oranında artmıştır (Kümbetoğlu, 2000).

2. TÜRKİYE’DE KADIN İSTİHDAMININ TARİHSEL SÜRECİ

Bu çalışmada kadın istihdamının Türkiye’deki tarihsel süreci, Cumhuriyet’in ilanının kadın istihdamının gelişmesine büyük oranda katkı sağladığı düşünüldüğü için, Cumhuriyet Dönemi öncesi ve Cumhuriyet Dönemi sonrası olarak iki başlıkta incelenmiştir.

2.1. Cumhuriyet Dönemi Öncesi Kadın İstihdamı

Türkiye’de erkeklerin kadınlara nazaran çalışma hayatında daha aktif olması, toplumun erkek egemen anlayışı benimsemesinin bir sonucudur. İslam Uygarlığı, kadınları diğer uygarlıklara göre daha değerli bir konuma yerleştirse de toplumun her alanında ve her döneminde kadınlar erkeklerden bir adım geride kalmıştır. Kadının evi yeridir görüşüne sahip ataerkil toplumlarda, kadının öncelikli görevinin annelik olduğu düşüncesi egemendir. Bundan sebeptir ki Türkiye’de kadın yıllarca eğitimden ve buna paralel olarak ekonomik özgürlükten mahrum kalmıştır.

Cumhuriyet Dönemi’nde kadınlar 1842 yılında ebelik eğitimi almaya başlamıştır ve hemşirelik, öğretmenlik gibi işler yapmıştır. 1847 yılında kadınların

köle ve cariye olarak bir eşya gibi kullanılması, mal değeri taşıması yasaklanmıştır. 1858 yılına gelindiğinde kadınlar için rüştiyeler açılmıştır. Bursa’da ve İzmir’de 1860 yılında dokuma sanayinde kadın çalışanlara rastlanmıştır (Aydın 1999). Rüştiyelerin açılmasından 11 yıl sonra kadınların eğitimine ilk kez hukuki zorunluluk getiren Maarif-i Umumiye Nizamnamesi 1869 yılında yayımlanmıştır. 1870 yılında kadınlar için Dar’ül Muallimat adında bir öğretmen okulu açılmıştır. 1876 yılında Türkiye’nin ilk Anayasa’sı olan Kanun-i Esası kabul edilmiş ve ilköğretim zorunlu hale gelmiştir. 1897 yılında kadınların ilk kez devlet memuru olarak çalışmaya başladığı kaydedilmiştir. 1900’lü yılların başlarında Osmanlı’da 250 bine yakın sanayi işçisi varken, bu işçilerden %30’luk bir kısmını kadın işçilerin meydana getirdiği tespit edilmiştir (Önder, 2013). 1914 yılında ise kadınlar için İnas Darülfünunu adı altında bir yükseköğretim kurumu açılmıştır. Kadınlara tanınan tüm bu sosyal haklar kadınların eğitime ve kaçınılmaz olarak istihdamına büyük katkı sağlamıştır (Çakmak, 2001).

Bu dönemde kadın istihdamındaki artışı etkileyen faktörlerden biri de Türkiye’nin içinde bulunduğu savaşlar olmuştur. Savaş döneminde erkeklerin orduya katılması kadınların çalışmasını zorunlu hale gelmiştir. Sanayi sektöründe dokuma, iplik, tütün fabrikalarında çalışmaya başlayan kadınlar bu savaşla beraber esnaflıktan tüccarlığa, terzilikten berberliğe birçok farklı çalışma alanında aktif hale gelmiştir (Kaymaz, 2010). 1913-1915 tarihleri arasında yapılan sanayi sayımına ilişkin verilere göre çalışanların %33’ünün kadınlar olduğu tespit edilmiştir (Aydın, 1999). Ancak ekonomik bağımsızlığını kazanan ve istihdamdaki yerini genişleten kadın ev işleri, annelik ve eş olma rollerini de yürütmeye çalıştığı için çalışma hayatında erkekler kadar verimli olamamıştır.

Tüm bu düzenlemeler kadın istihdamında artış kaydedilmesine neden olmuş olsa da çalışma hayatında kadınların erkekler ile eşit olmasını sağlayamamıştır. Erkeklere göre daha uzun çalışma saatlerine maruz bırakılan kadınlar daha düşük ücretlere razı olmuştur. Savaşın sona ermesiyle beraber erkeklerin istihdama dönüşü kadınlara duyulan ihtiyacı azaltarak çalışma şartlarının kötüleşmesine ve doğal olarak kadınların büyük bir kısmının işgücü piyasasından çekilmesine neden olmuştur. Böylelikle kadın istihdamında yeniden bir düşüş meydana gelmiştir.

Kısaca özetlemek gerekirse Cumhuriyet öncesi dönemde kadınlar, genellikle nitelik gerektirmeyen tekstil, giyim, deri, gıda, içki ve tütün sanayi gibi alt sektörlerde ucuz işçi olarak çalıştırılmış, erkek işgücüne alternatif olarak görülmüş ve savaşın sona ermesiyle beraber çalışma hayatındaki yerlerini yavaş yavaş terk etmeye başlamıştır.

2.2. Cumhuriyet Dönemi ve Kadın İstihdamı

Cumhuriyet dönemi ile birlikte birçok farklı alanda olduğu gibi kadın istihdamında da pek çok değişiklik ve yenilik meydana gelmiştir. 1923 yılında Cumhuriyet'in ilanı ile beraber kadın hakları ve kadınların çalışma hayatına yönelik hukuki düzenlemeler gerçekleşmiş ve kadın istihdamı yeni bir boyut kazanmıştır.

Türkiye'de kadınlar 1928 yılından itibaren avukatlık ve 1930 yılından itibaren doktorluk yapmaya başlayarak nitelikli işgücü konumuna nihayet geçiş yapmıştır. Kadınlara 1934 yılında seçme ve seçilme hakkı vererek kadın hakları konusunda Dünyada bir devrim gerçekleştiren “*Daha emin ve doğru olarak yürüyeceğimiz bir yol vardır. Büyük Türk kadınına çalışmamıza ortak kılmasıdır*” sözlerinin sahibi Mustafa Kemal Atatürk, kadınların her anlamda koruma altına alınması ve kadınların erkeklerle eğitim, toplum, iş gibi alanlarında eşit haklara sahip olması için büyük uğraşlar vermiştir (Oskay, 1993).

Mustafa Kemal Atatürk önderliğinde kadınlarında katılım sağladığı ekonomik anlamda kalkınma ve büyümeyi hedefleyen Türkiye İktisat Kongresi toplanmıştır. Bu kongrede kadınların doğum öncesi ve sonrasında 8'er haftalık doğum izni, ücretli izin, hafta tatili, resmi tatil gibi konularına yer verilmiştir (Koç, 2009). 1936 yılında kabul edilen 3008 sayılı İş Kanunu ile ilk kez işçi ve işveren ilişkisi işçileri korumaya yönelik olacak biçimde resmi olarak düzenlenmiştir. Çalışma sürelerinin sınırlandırılması, iş güvenliği, asgari ücret gibi kavramlar bu kanun ile düzenlenmiştir (Makal, 2011). Dünyada konusunu kadının oluşturduğu ilk uluslararası kongre 1935 yılında Atatürk'ün önderliğinde İstanbul'da gerçekleşmiştir (<https://cunkubaskasenyok.com/onemse/ataturk-ve-kadin-haklari>). Erişim Tarihi: 10.06.2022

Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü verilerine göre çalışan kadın oranı 1937-1943 yılları arasında yüzde olarak 18,9'dan 20,7'ye yükselmiştir. 1949 yılında 5417 sayılı yasa ile kadınlar ile erkeklerin yaşlılık sigortasında eşit şartlara sahip olması kabul edilmiş ve çalışanlara sosyal güvenceler sağlanmıştır (Önder, 2013). Nihayet 1950'li yıllara gelindiğinde bir zamanlar ev işlerinde ücretsiz aile işçisi olarak çalıştırılan, erkek emeğine ikame olarak görülen ve birincil kimliği annelik sayılan kadın, sosyal haklar ışığında emekçi kimliğine kavuşarak ekonomik özgürlüğüne sahip olmuş ve neredeyse her sektörde aktif hale gelmiştir. Devlet İstatistik Enstitüsü verilerine göre 1955 yılında kadınların işgücüne katılım oranı %72,01 olarak kaydedilmiştir (Ekmekçi, 2004). 1945 yılında ilk sigorta kanunu olan "İş Kazaları ile Meslek Hastalıkları ve Analık Sigortası Kanunu" yürürlüğe girmiştir.

Tüm bu bilgiler ışığında günümüz Türkiye'sinde kadınların, daha eğitilmiş olması, saygınlık kazanmış olması, ekonomik ve sosyal anlamda özgür olması şüphesiz ki Mustafa Kemal Atatürk ve İnkılapları ile sağlanmıştır.

3. TÜRKİYE'DE KADINLARIN İSTİHDAMDA KARŞILAŞTIĞI ENGELLER

Bu çalışmada kadınların istihdamda karşılaştığı engeller, çalışma hayatında karşılaşılan engeller ve sosyal hayatta karşılaşılan engeller olmak üzere iki grupta incelenmiştir. Çalışma hayatında karşılaşılan engellerin kökeni cinsiyet ayrımcılığına dayanırken sosyal hayatta karşılaşılan engellerin kökeni de yine cinsiyet ayrımcılığından başka bir şey değildir. Kısacası kadınların istihdamda karşılaştığı engellerin temel nedeni kadının kadın olmasından kaynaklanmaktadır.

Kadınların istihdamda karşılaştıkları engellerin ilk başında istihdama katılamama durumu gelmektedir. Kadınların istihdama katılmasını engelleyen farklı nedenler olmakla beraber bu faktörleri ekonomik ve sosyal faktörler şeklinde iki ana başlık altında toplamak mümkündür. Ekonomik faktörler ücret, annelik ve medeni durum gibi değişkenleri ifade ederken sosyal faktörler ise eğitimsizlik ve cinsiyete dayalı ayrımcılık gibi değişkenleri ifade etmektedir (Önder, 2013 s.35). Kadınların istihdam önündeki engelleri aşmış çalışma hayatına girmesi ile birlikte karşılaşılan

engeller çeşitlenmektedir. Çünkü kadının yalnızca kadın olmasından kaynaklı olarak hayatın her alanında dışlandığı bilinen bir gerçektir (Cesim vd, 2013 s.1848).

3.1. Kadınların Çalışma Hayatında Karşılaştığı Engeller

Türkiye’de kadınların çalışma hayatında karşılaştığı engellerin temelinde cinsiyet ayrımcılığından kaynaklanan eşitsizlik problemi yatmaktadır (Erkek ve Karagöz, 2009 s.15). Eşitsizlik temelli bu engellere takılan kadınların genellikle eğitim seviyesi düşük ve alt statüye sahip kadınlar olduğu düşünülse de eğitilmiş ya da yüksek statülü kadınların da ayrımcılığın farklı formlarıyla karşılaştığı birçok çalışmada kanıtlanmıştır (Akbaş ve Korkmaz, 2017 s.74). Kadınların çalışma hayatında karşılaştığı engeller bu çalışmada cam kapı, cam tavan, cam asansör, cam uçurum, kraliçe arı sendromu, cinsel taciz ve mobbing kavramları ile açıklanmaya çalışılmıştır.

3.1.1. Cam Kapı

Cam kapı kadınların işe girme sürecinde karşılaştıkları ilk engeli ifade etmektedir (Öztürk vd., 2018). İşe alım sürecinde evli olan veya çocuk sahibi olan bir kadının bir erkek kadar verimli olamayacağı, mesai saatlerinin uzaması durumunda bir erkek kadar esnek olamayacağı düşüncesinden yola çıkılarak kadının bilgi birikimi ve deneyimi daha iyi olsa bile işe kabul sürecinde ilk tercihin erkekler olması durumu cam kapı kavramını ifade etmektedir (Bilican Gökkaya, 2014). Günümüzde hala işe alım süreçlerinde kadınlara, “evli misiniz, çocuğunuz var mı, yakın zamanda çocuk sahibi olmayı düşünüyor musunuz” gibi sorular yöneltilmektedir. Kadınlara yöneltilen tüm bu sorular aslında gelecekte karşılaşılabilecek olan diğer engellerin de habercisidir.

3.1.2. Cam Tavan

Cam tavan ilk olarak 1970’li yıllarda ABD’de kadınların üst düzey yönetim pozisyonlarına ulaşımını engelleyici davranışsal ve örgütsel önyargı kalıplarından oluşan, saydam olan ve aşılamayan bir bariyeri ifade etmek amacıyla kullanılmıştır (Wirth, 2001, s.1). Daha yalın tanımı ile cam tavan, kadınların yetenek ve başarılarını

hiçe sayan ve yalnızca kadın olduğu için daha iyi pozisyonlarda çalışmasını engelleyen saydam bir engeldir.

Cam tavanı David J. Schwartz pireler üzerinde yapmış olduğu deney ile bilimsel olarak açıklamıştır. Schwartz 30 cm'lik bir cam fanusa birbirinden farklı yüksekliklerde zıplayabilen pireler yerleştirmiştir ve fanusun kapağını kapatarak fanusun altından ısı vermiştir. Isıdan rahatsız olan pireler zıplamaya başlamış ve 30 cm ve üzeri zıplayabilen pireler fanusun kapağına çarpmıştır. Bu durumu birkaç kez tekrarlayan Shwartz bir süre sonra fanusun kapağını açmış ve tekrar ısı vermiştir. Ancak hiçbir pire 30 cm'den fazla zıplayamamıştır çünkü 30 cm'den fazla zıplayabileceklerine olan inançlarını yitirmişlerdir (Öztürk ve Bilkay, 2016).

Kadınların çalışma hayatındaki durumu da bu pirelerden farklı değildir. Erkek egemen toplumda doğan bir kadının hayatının hemen her aşamasında karşılaştığı engeller kadının başaramayacağı düşünceyi benimsemesine, bu durumun bir sonucu olarak pireler gibi çaresiz hissetmesine ve mücadele etmekten vazgeçmesine neden olmaktadır (Kırpık, 2019 s.345). Bu engeller bireysel, toplumsal ya da örgütsel sebeplerden kaynaklanabilir. Mızrahi ve Aracı (2010 s.150) bu engelleri bireysel faktörlerden, örgütsel faktörlerden ve toplumsal faktörlerden kaynaklanan engeller olarak incelemiştir;

Tablo 1. Kadın Yöneticilerin Cam Tavan Engelleri

Bireysel Faktörlerden Kaynaklanan Engeller	Örgütsel Faktörlerden Kaynaklanan Engeller	Toplumsal Faktörlerden Kaynaklanan Engeller
Çoklu Rol Üstlenme Kadınların Kişisel Tercih ve Algıları	Örgüt Kültürü Örgüt Politikaları Mentor Eksikliği İnformal İletişim Ağlarına Katılmama	Mesleki Ayrım Stereotipler (Cinsiyetle Bağdaştırılan Kalıplaşmış Önyargılar)

Kaynak: KSSGM Yayınları, Ankara 1998. Akt: Mızrahi ve Aracı, 2010 s. 150).

Economist Dergisi'nde yer alan ve OECD ülkelerini kapsayan bir çalışmada 2019 "Cam Tavan Endeksi" araştırması yapılmıştır. Endeks verilerine göre

Türkiye’de kadınların sadece %15’i yönetici pozisyonunda çalışmaktadır ve bu oranla Türkiye çalışmaya konu olan 29 ülke arasında 27. sıraya yerleşmiştir.

(https://www.turkonfed.org/Files/ContentFile/turkonfed-toplumsal-cinsiyet-esitligi-gundem-raporu_cam-tavan.pdf) Erişim Tarihi: 17.07.2022

3.1.3. Cam Asansör

İlk olarak 1992 yılında Christine L. Williams tarafından ortaya atılan ve cam tavanın tam tersi bir anlam ifade eden bu kavram, kadınların daha yoğun olduğu mesleklerde bile erkeklerin cam asansör ile çabalamadan ve çok daha hızlı bir şekilde bu pozisyona ulaşması olarak tanımlanmıştır (Mondal, 2016). Williams (1992) yapmış olduğu bir çalışmada erkek yöneticilerin, hemcinslerinin çoğunlukta olduğu birimlerde ya da mesleklerde yönetici pozisyonuna kolayca ulaşamayacaklarını anladıkları için kadınların yoğun oldukları alanları tercih ettiklerini ifade etmiştir.

3.1.4. Cam Uçurum

Ryan ve Haslam’ın (2005) yaptıkları bir çalışmada kadınların güvenli olmayan yönetici pozisyonlarında temsil edilmesini cam uçurum olarak tanımlamışlardır. Günümüz çalışma hayatında daha eğitilmiş, beşeri sermayesi yüksek kadınların sayısının artış göstermesi ile paralel olarak cam tavan, kraliçe arı gibi birçok engeli yıkmayı başaran kadınların sayısı da artış göstermektedir. Ancak aslında üstesinden gelinen bu engeller pozitif bir yükselme gibi görünse de bazen cam uçurum örneği olabilmektedir.

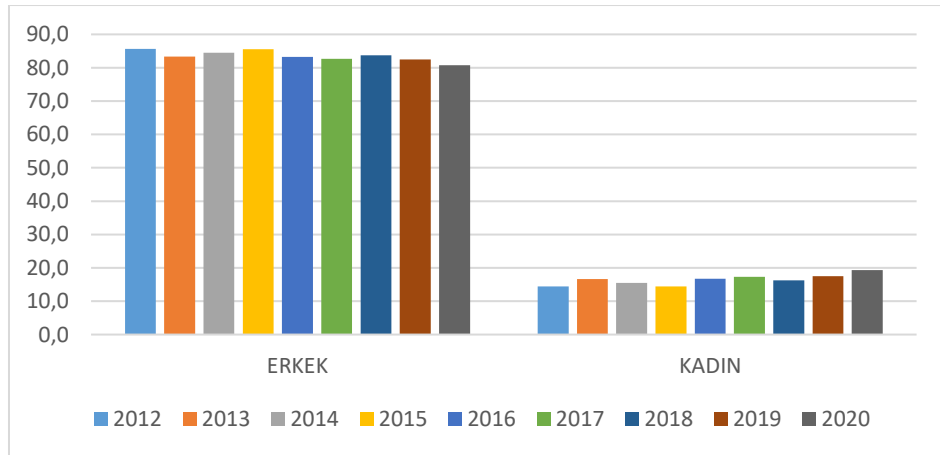
Cam uçurum, kadının bilgi birikiminden, yeteneğinden bağımsız bir şekilde işletmelerin finansal olarak ekside olduğu zamanlarda kadınların üst kademelere getirilerek asıl yükselme mücadelesinden uzaklaştırması ve strese maruz bırakılarak başarısız olduğuna inanması için gerçekleştirilen hileli bir terfi durumudur (Yıldız vd, 2016). Kadınların kendileri için bir fırsat olarak gördükleri bu terfi aslında kadınları küçük düşürmeyi amaçlamaktadır. Sabharwal (2013) bu şekilde gerçekleştirilen terfilerin asıl amacının kadınların cinsiyetine vurgu yapmak olduğu tespit etmiştir.

3.1.5. Kraliçe Arı Sendromu

Kraliçe arı sendromu ilk olarak 1973 yılında Staines, Travis ve Jayarante tarafından kadın kurtuluş hareketine destek vermeyen başarılı kadınları tanımlamak için kullanılan bir kavram olarak ortaya çıkmıştır (Öztürk vd., 2018). Kraliçe arı, kadın yöneticilerin zaman içinde evrilerek erkek yöneticilerin davranışlarına benzer davranışlar sergilemesi ve diğer kadın çalışanların yükselmesini engelleyerek kendi bulunduğu pozisyonda tek (kraliçe) olmak istemesi durumudur.

Cam tavandaki engelin kadın bir yöneticiyi ifade etmesi durumu direkt olarak kraliçe arı sendromuna örnektir (Erengil ve Özbay, 2005). Hollanda’da yapılan bir araştırmaya göre, yönetici kadınların diğer kadınlara sergilediği bu kötü davranışların sebebi yine erkeklerdir. Araştırmaya göre kadın yöneticilerin kendilerini erkeklerin çoğunlukta olduğu çalışma ortamına kabul ettirebilmek amacıyla bu kötü davranışları sergilediği düşünülmektedir (Er ve Adıgüzel, 2015).

Türkiye’de 2012-2020 yılları arasında yönetici pozisyonunda bulunan kadın ve erkeklere ait istatistikler Şekil 1’de incelenmiştir. Yıllar içinde kadınların yönetici pozisyonlarındaki oranları artmış olsa da baz alınan 9 yıl boyunca erkek yöneticilerin ortalaması %80 civarındaki iken kadınlarda bu oran %20’nin üzerine hiç çıkamamıştır ve genel olarak kadınların erkeklerin sadece %18’i oranında yönetici pozisyonlarında istihdam edilmiştir.

Şekil 1. Cinsiyete Göre Üst ve Orta Düzey Yönetici Pozisyonlarındaki Bireylerin Oranı, 2012-2020

Kaynak: TÜİK, İstatistiklerle Kadın, 2021.

3.1.6. İşyerinde Cinsel Taciz

Çalışma hayatında cinsel taciz kavramına ilk kez Lin Farley tarafından "Cinsel Şantaj; İşyerinde Kadınlara Yönelik Cinsel Taciz" adlı kitapta değinilmiştir (Akgeyik, 2011).

Cinsel taciz olarak nitelendirilebilecek eylem ve davranışlar aslında tüm toplumlarda benzer anlamlara sahip olsa da bu kavrama bakış açısı kültür, eğitim düzeyi gibi faktörlere bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Bu nedenle kavram farklı toplumlarda farklı anlamalar ifade etmektedir. ABD cinsel tacizi “cinsiyet ayrımcılığı” olarak, Almanya “kişilik haklarının ihlali” olarak, Fransa ise “cinsel çıkar sağlamak amacıyla yetkinin kötüye kullanılması” olarak kabul etmektedir (Mimaroglu ve Özgen, 2008).

Cinsel içerikli tehditler, cinsel içerikli konuşmalar ya da şakalaşmalar, mesai sonrasını kapsayan buluşma teklifleri, fiziksel görünüşe yapılan yorumlar, mesai sonrası atılan mesajlar ya da çağrılar bu kavrama örnek olarak gösterilebilir. Amerika’da 500 şirketi kapsayan bir çalışmada kadınların %90’ının çalıştıkları yerde en az bir kez cinsel tacize maruz kaldıkları tespit edilmiştir (Neuman ve Baron, 1997).

Dördüncü Avrupa Çalışma Koşulları Araştırması raporuna göre, Avrupa’da kadınların çalışma hayatında maruz kaldığı cinsel taciz oranı %’2 iken Türkiye’de bu oran %6’dır (<https://www.eurofound.europa.eu/tr/publications/information-sheet/2006/fourth-european-working-conditions-survey-infosheet>) Erişim Tarihi: 19.07.2022. 2019 yılında Sabancı Üniversitesi’nde yapılan beyaz yakalı kadınlarla yapılan bir çalışmada kadınların çalışma ortamında cinsel şiddete maruz kalma oranının 2014-2019 yılları arasında %4 artışla %28 oranında gerçekleştiği tespit edilmiştir (Bayazıt vd., 2019). Yapılan başka çalışmalarda cinsel tacize maruz kalan kadınların büyük bir çoğunluğunun böyle bir durumla karşı karşıya kaldıklarında korktukları veya utandıkları için konu hakkında hiç konuşmadıklarını veya şikayette bulunmadıkları tespit edilmiştir (Güney, 2018 s.83). Bu durum aslında yapılan çalışmalarda ortaya çıkan rakamların gerçeği yansıtmadığı ve gerçekte cinsel taciz oranlarının bu rakamlardan çok daha yüksek olabileceği ihtimalini doğurmaktadır.

3.1.7. Mobbing (Zorbalık)

Çalışma hayatında mobbing (zorbalık) kavramını ilk kez 1984 yılında Heinz Leymann, bir işletmede çalışan bireyler arasında benzer özellikleri olan, uzun vadeli ve düşmanlık içeren sosyal konum ve itibarını zedelemeye yönelik saldırgan davranışlar olarak tanımlamıştır (Tınaz 2010, s.11). Türkiye’de çalışma hayatında mobbing kavramı ilk kez Osman Cem Öner toy (2003) tarafından “Emotional Abuse in the American Workplace” kitabının çevirisi ile literatüre girmiştir.

Bu davranışı uygulayan bireylerin amacı, diğer bireyler üzerinde üstünlük kurmak, onları buyruğu altına almak ya da yıldırma tır. İşyerinde psikolojik şiddet anlamına gelen bu kavram, bireylerin yalnız bırakılması, yok sayılması, kararlara katılımına müsaade edilmemesi, bireylerin küçük düşürülmesi gibi saldırgan davranışları içermektedir (Davenport vd., Akt:Öner toy, 2003). Çalışmanın bir kısmında yer verilen kraliçe arı sendromu kadın çalışanların yükselmelerini engelleyici psikolojik eylemler içerdığı için zorbalığa örnek olarak gösterilebilir.

2014 yılında farklı cinsiyetlerdeki 25 katılımcı ile gerçekleştirilen bir araştırmanın sonucunda, zorba davranışları uygulayan bireylerin genel olarak üst kademelerden olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların 20’si üst yönetim tarafından, 5’i ise hem üst yönetim hem de çalışma arkadaşları tarafından zorba davranışlara maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir (Çelebi ve Taşçı, 2014). 2019 yılında örneklemini 12 yöneticinin oluşturduğu farklı bir çalışmada, bu davranışın yalnızca üstün asta uyguladığı bir davranış olmadığı ve altında üste bu tarz yıldırıcı davranışlarda bulunduğu sonucuna varılmıştır. Katılımcılar, şikayet edilme, yok sayılma, tehdit edilme, küçük düşürülme gibi davranışlara maruz kaldıklarını belirtmişlerdir (Yılmaz, 2020).

3.2. Kadınların Sosyal Hayatında Karşılaştığı Engeller

Bireyler yaşantılarını önemli ölçüde işyerlerinde ya da aileleriyle birlikte geçirmektedirler. Bu sebeple bireylerin yaşamlarıyla ilgili kaygılarını işleri ya da aileleri meydana getirmektedir. Şüphesiz ki, iş ve aile bir bireyin yaşamında üstlendiği en önemli rolleri meydana getirmektedir (Fu ve Shaffer, 2001). Bu iki kavramın iç içe olması nedeni ile sosyal hayatta karşılaşılan bazı engeller çalışma

hayatını doğrudan etkileyebilmektedir. Bu çalışmada kadınların sosyal hayatta karşılaştığı engeller iş-aile/aile-iş çatışması ve çalışma hayatına katılamama olarak iki grupta incelenmiştir.

3.2.1. İş-Aile Çatışması / Aile-İş Çatışması

Bireylerin iş ve aile yaşamları arasındaki etkileşim ve bu etkileşimden kaynaklanan sorunlar özellikle sanayi devriminden sonra hakkında araştırmalar yapılan bir kavram olarak literatüre girmeyi başarmıştır. Sanayi devrimi ile ağırlaşan çalışma şartlarının bir sonucu olarak işte geçirilen zamanın artması, bireylerin üstlendiği diğer rollerin sorumluluklarını yerine getirmeyi zorlaştırmış ve iş-aile çatışması kavramı ortaya çıkmıştır.

Konuyla ilgili yapılan literatür taramasında iş-aile çatışmasının en yaygın tanımı olarak Greenhaus ve Beutell (1985) tarafından yapılan tanımlama dikkat çekmektedir. Tanıma göre iş-aile çatışması, iş ve aile sorumluluklarından kaynaklanan rol gerekliliklerinin bazı yönleri itibari ile uyumsuz olmasına bağlı olarak gerçekleşen çatışma türüdür. Bir başka tanıma göre iş-aile çatışması, bireyin aynı anda çalışan ebeveyn ve eş gibi birden fazla rolü üstlendiğinde ortaya çıkan çatışma türüdür (Dubrin, 1997).

İş- aile çatışması literatürde genel olarak iki boyutlu özelliği ile incelenmiştir. Bu boyutlarla ifade edilen iş-aile çatışması ve aile-iş çatışmasıdır. Çatışmanın ilk boyutunu oluşturan iş-aile çatışması, bireyin iş ile ilgili sorumluluklarının ve rolünün ailesi ile ilgili olan rolü engellemesi ile ortaya çıkan ve işten aileye doğru yönünü ifade eden boyuttur (Greenhaus ve Beutell, 1985 s.82). Çatışmanın diğer boyutu olan aile-iş çatışması ise, bireyin iş ile ilgili gereklilikleri ailenin zorlaştırması ile sonuçlanan ve iş-aile çatışmasının aileden işe doğru yönünü ifade eden çatışmadır (Vaydanoff, 2005 s.708). Ebeveynlerin bakımları, ev işleri gibi evi ilgilendiren birçok sorumluluk Türkiye’de genel olarak kadınlara yüklendiği için kadınların alanları genel olarak ev ile sınırlı görülmektedir. Bu nedenle çalışmak isteyen kadınlar aile bireyleri ile çatışma yaşamaktadır. Bu bilgiler ışığında, kadın çalışanların Türkiye’de genel olarak çatışmanın aileden işe doğru olan boyutuna maruz kaldığı söylenebilir (Aytaç, 1999).

2013 yılında örneklemini 112 akademisyenin oluşturduğu bir çalışmada, medeni durum ile aile-iş çatışması arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre evli bireyler, evli olmayan bireylere göre daha çok aile-iş çatışması yaşamaktadır (Aras ve Karakiraz, 2013). 2020 yılında meslekleri turist rehberliği olan 21 kadın katılımcı ile gerçekleştirilen başka bir araştırmada, katılımcılar çalışma hayatındaki en büyük engellerin eşleri ve çocukları olduğunu ifade etmişlerdir (Demirel vd., 2021).

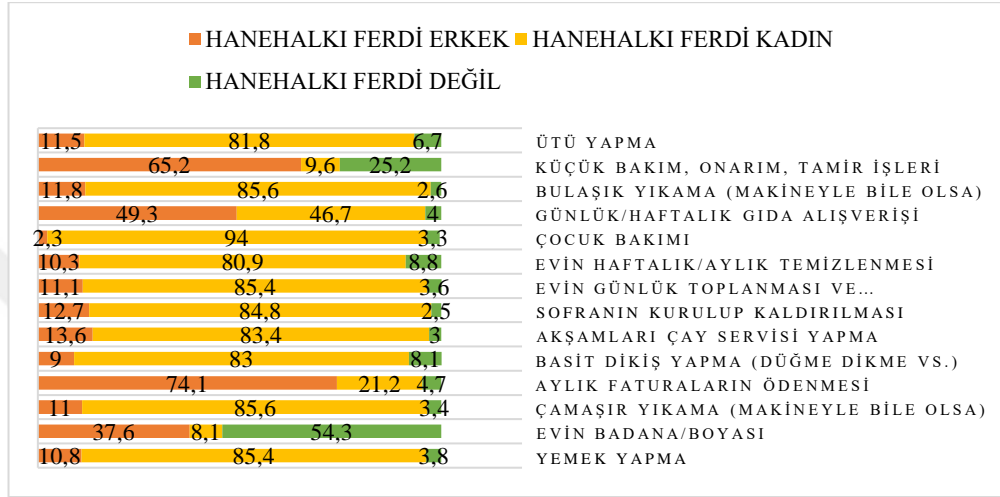
3.2.2. Çalışma Hayatına Katılamama

Kadınların çalışma hayatında olamaması birçok değişkene bağlıdır. Bu değişkenler başlıca eğitim, medeni durum, çocuk sayısı, bakıma muhtaç ebeveynler ve ev işleridir. Türkiye’de toplumun yapısından kaynaklı olarak kadının birincil görevi anne olmanın ve eş olmanın gerektirdiği sorumlulukları üstlenmektir. Çocukluk döneminden itibaren aşılana bu sorumluluklar kadının yetişkinlik dönemindeki toplumsal rolünü belirlemekte ve kadını çalışma hayatından mahrum bırakmaktadır.

Literatürde yapılan birçok araştırma eğitim ile istihdam arasında anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki olduğunu ispatlamaktadır. Türkiye’de hala herhangi bir sebeple eğitimden mahrum bırakılan veya eğitim konusunda erkeklerle eşit imkanlara sahip olamayan kız çocukları mevcuttur. Bu nedenle kadınlar çalışma hayatına katılamamakta veya çalışma hayatında erkekler kadar aktif olamamaktadır.

Kadının çalışma hayatına katılamamasındaki önemli nedenlerden biri de ev içi sorumluluklardır. Geleneksel toplumlarda ev içi sorumlulukların büyük bir çoğunluğu kadının görevi olarak kabul edilirken, çağdaş toplumlarda bu sorumlulukların eşit paylaşılması gerektiği düşüncesi hakimdir. 2011 yılında yapılan bir çalışmada, ilköğretimin 6. sınıfına hitap eden Türkçe ders kitaplarında kullanılan görsellerin araştırılması sonucu, kitaplarda bulunan görsellerin geleneksel anlayış çerçevesinde hazırlandığı tespit edilmiştir. MEB yayınlarının hazırladığı bir ders kitabında kadınlar, çocuklarla ilgilenirken, ev temizlerken ve yemek yaparken resmedilmiştir. Aynı ders kitabında erkekler, alışveriş yaparken, araba sürerken ve işe giderken resmedilmiştir (Kırbaşoğlu Kılıç ve Eyüp, 2011).

Günümüzde ev içi sorumlulukların eşit paylaşımı üzerinde durulan önemli bir konu haline gelmiştir. Şekil 2’de TÜİK’in 2021 yılını kapsayan aile yapısı araştırmasına yer verilmiştir. Şekle göre aylık faturaların ödenmesi dışında geriye kalan tüm işlerde, kadınların erkeklerden daha fazla sorumluluk üstlendiği görülmektedir. Kadınlar en çok %94,4 oranında çocuk bakımı, %85,6 oranında çamaşır ve bulaşık yıkama ve %85,4 oranında yemek yapma işlerini üstlenmiştir.

Şekil 2. Hanedeki İşlerden Genelde Sorumlu Olan Kişiler, 2021

Kaynak: TÜİK, Aile Yapısı Araştırması, 2021.

Kadınlara yüklenen çocuk/ebeveyn/hasta bakımı, ev işleri gibi sorumluluklar kadının kendi isteği ile ya da aile üyelerinin isteği ile çalışma hayatına katılamamasına neden olmaktadır. Zaten birçok sorumluluk üstlenen kadın, bir sorumluluk daha almaktan kaçındığı ya da ev içi sorumluluklarını aksatmaktan çekindiği için çalışma hayatına katılamamakta veya mevcut işinden vazgeçmektedir.

4. DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE KADIN İSTİHDAMINA YÖNELİK YASAL HAKLAR VE HUKUKİ DÜZENLEMELER

Kadın çalışan sayısının her geçen gün artması ile doğru orantılı olarak çalışma hayatında karşılaşılan sorunların gün yüzüne çıkması kaçınılmaz olmuştur. Pek tabii erkeklerinde çalışma hayatında karşılaştıkları sorunlar mevcuttur fakat kadın çalışanların ev içi sorumluluklarının yanı sıra toplumsal yapının da gerektirdiği bazı sorumluluklar, kadınları erkeklere nazaran çok daha fazla sorunla başa çıkmaya

zorlamaktadır. Bundan sebeptir ki çalışma hayatında kadınların korunmasına ve pozitif ayrımcılığa yönelik hukuki düzenlemelere ihtiyaç duyulmuştur. Çalışmanın bu bölümünde Dünyada ve Türkiye’de kadın istihdamına yönelik haklar ve uluslararası düzenlemelere yer verilmiştir.

4.1. Dünyada Kadın İstihdamına Yönelik Yasal Haklar ve Uluslararası Düzenlemeler

Türkiye’de olduğu gibi dünyanın her yerinde kadınlar, kadın oldukları için sosyal hayatta ve çalışma hayatında birçok engelle karşı karşıya kalmakta ve bu engellerle başa çıkmaya çalışmaktadır. Hemen her toplumda kadın istihdamının önündeki engeller ortak sayılabilecek benzerliktedir. Kadınların bu engellerle savaşında kendi başına galibiyeti pek mümkün değildir. Bu nedenle istihdamın önündeki engellerin karşısında kadının yanında korumacı bir güç olarak bulunmak ve engelleri asgari düzeye indirerek kadın istihdamını daha etkin kılabilmek için zaman içinde kadınları korumaya yönelik güçlendirici uluslararası yasal düzenlemelere ihtiyaç duyulmuştur. Bu düzenlemelerin bir kısmına kronolojik sıraya göre aşağıda yer verilmiştir;

- 1935 yılında kabul edilen 45 sayılı ILO sözleşmesi ile kadınların ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılmasını ya da yeraltı işlerinde çalıştırılması yasaklanmıştır. Türkiye bu sözleşmeyi 1937 tarihinde kabul etmiştir ve sözleşme 1938 yılında yürürlüğe girmiştir.
- 1945 yılında amacı hiçbir nedenle ayrımcılık gözetmeden tüm insanlığın eşit değerlere sahip olmasını gerçekleştirmek olan BM Teşkilatı kurulmuştur.
- 1946 yılında BM tarafından kadının güçlendirilmesi ve eşitliğin geliştirilmesi amacıyla Ekonomik Sosyal Konseye bağlı Kadının Statüsü Komisyonu kurulmuştur (Atak, 2017 s.56).
- 1948 yılında eşitlik konusuna değinen İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi beyan edilmiştir;

“Madde 23:1-Herkesin çalışma, işini özgürce seçme, adil ve elverişli koşullarda çalışma ve işsizliğe karşı korunma hakkı vardır.2-Herkesin, herhangi bir ayırım gözetilmeksizin, eşit iş için eşit ücrete hakkı vardır.3-Çalışan herkesin, kendisi ve ailesi için insan onuruna yaraşır bir yaşam sağlayacak düzeyde, adil ve elverişli

ücretlendirilmeye hakkı vardır; bu, gerekirse, başka toplumsal korunma yollarıyla desteklenmelidir.”

“Madde 26: 1. Herkes, eğitim hakkına sahiptir. Eğitim, en azından ilk ve temel öğrenim aşamalarında parasızdır. İlköğretim zorunludur. Teknik ve mesleki eğitim herkese açıktır. Yükseköğrenim, yeteneğe göre herkese eşit olarak sağlanır.”
(<https://www.ihd.org.tr/insan-haklari-evrensel-beyannames/>).

Erişim Tarihi: 23.07.2022

- 1951 yılında eşdeğer işlere cinsiyet gözetmeksizin aynı ücret verilmesini öngören sözleşme ILO tarafından kabul edilmiştir. Türkiye bu sözleşmeyi 1966 tarihinde kabul etmiş ve 1967 yılında yürürlüğe koymuştur.

- 1952 yılında BM tarafından Kadınların Siyasi Haklarına İlişkin Sözleşme kabul edilmiştir ve 1954 yılında yürürlüğe girmiştir;

“Madde 1- Kadınlar, hiçbir ayırım gözetilmeksizin erkeklerle eşit koşullar altında bütün seçimlerde oy kullanmaya sahip olacaklardır. Madde 2- Kadınlar hiçbir ayırım gözetilmeksizin erkeklerle eşit koşullar altında ulusal yasalarca kurulmuş ve halk tarafından seçilen tüm kamu organlarına seçilme hakkına sahiptirler. Madde 3- Kadınların, hiçbir ayırım gözetilmeksizin, erkeklerle eşit koşullar altında ulusal yasalar uyarınca kurulmuş bütün, kamu görevlerinde yer alma ve kamu görevlerini yerine getirme hakları vardır”

(<https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d11/c009/b069/tbmm110090690207.pdf>). Erişim Tarihi: 23.07.2022

Türkiye bu sözleşmeyi 1959 tarihinde kabul etmiştir.

- 1957 yılında Avrupa Ekonomi Topluluğu Antlaşması'nın 119. maddesinde aynı iş için aynı ücret uygulamasına yer verilmiştir.
- 1958 yılında ILO tarafından iş ve meslekte ırk, dil, din, cinsiyet gibi her türlü ayrımcılığı yasaklayan 111 sayılı Ayrımcılık (İş ve Meslek) Sözleşmesi kabul edilmiştir. Türkiye bu sözleşmeyi 1966 tarihinde kabul etmiş ve 1967 yılında yürürlüğe koymuştur.
- 1965 yılında kadın istihdamının korunmasına yönelik ifadeler içeren Avrupa Sosyal Şartı yürürlüğe girmiştir.
- 1967 yılında BM Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Bildirgesi'ni kabul etmiştir.

- 1975 yılında kadına ve erkeğe eşit ücret ödenmesi ilkesi ile ilgili 75/117/EEC sayılı AB Eşit Ücret Direktifi kabul edilmiştir.
  - 1976 yılında çalışma hayatında kadın ve erkekler arasında fırsat eşitliğini ilkesi ile ilgili 76/207/EEC sayılı AB Eşit Muamele Direktifi kabul edilmiştir.
  - 1978 yılında kadın ve erkeklerin sosyal güvenlikten aynı şekilde yararlanması ile ilgili 79/7/EEC sayılı AB Zorunlu Sosyal Güvenlik Programları Direktifi kabul edilmiştir (Bolcan, 2010 s.258).
  - BM 1979 yılında kadın haklarıyla ilgili sorunları bütün yönleriyle ele alan, bu sorunların çözümünü tek bir sözleşmede inceleyen ve üye ülkelere çözüm önerileri sunan tek uluslararası sözleşme olan Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Kaldırılması Sözleşmesi'ni kabul etmiştir (Moroğlu, 2009 s.362). Türkiye bu sözleşmeyi 1985 tarihinde kabul etmiştir ve 1986 yılında yürürlüğe koymuştur.
  - 1981 yılında ILO tarafından 156 sayılı Aile Sorumlulukları Olan Kadın ve Erkek İşçilere Eşit Davranılması ve Eşit Fırsatlar Tanınması Hakkında Sözleşme kabul edilmiştir.
  - 1984 yılında eşler arası eşitliğe değinen Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 7 No'lu Ek Protokol imzalanmıştır. Türkiye bu sözleşmeyi 1985 tarihinde kabul etmiştir ve 2016 yılında yürürlüğe koymuştur.
  - 1986 yılında kadın ve erkeklerin mesleki sosyal güvenlik programlarında eşit haklara sahip olması ile ilgili 86/378/EEC sayılı Mesleki Emeklilik Programları Direktifi kabul edilmiştir.
  - 1986 yılında kendi hesabına çalışan kadınların ve erkeklerin eşit haklara sahip olması ile ilgili 86/613/EEC sayılı AB Bağımsız Çalışanlar Hakkında Eşit Muamele Direktifi kabul edilmiştir.
  - 1992 yılında 92/85/EEC sayılı AB Gebe İşçilerin Korunması Hakkındaki Direktif kabul edilmiştir.
  - 1993 yılında Maastricht Antlaşması'nın Sosyal Politika Protokolü'nde çalışma hayatında kadın ve erkeklerin eşit haklara ve eşit fırsatlara sahip olmasını ilgilendiren ek bir maddeye yer verilmiştir.
  - 1996 yılında ebeveyn izni ile ilgili 96/34/EC sayılı AB Ebeveyn İzni Direktifi kabul edilmiştir
- (<https://www.csgb.gov.tr/media/1318/avrupa-sosyal-%C5%9Fart%C4%B1.pdf>).

Erişim Tarihi: 29.07.2022

- 1999 yılında kadın erkek eşitliğine yer veren Amsterdam Antlaşması yürürlüğe girmiştir.
- 1999 yılında cinsiyet ayrımcılığına maruz kalan kimselerin bireysel olarak CEDAW Komitesi'ne başvurabilmesine olanak sağlayan CEDAW Ek İhtiyari Protokolü imzalanmıştır.
- 2000 yılında toplanan Lizbon Zirvesi'nde çalışma hayatında ayrımcılığın önüne geçebilmek, bireylerin iş-aile çatışmasına maruz kalmasını engellemek ve çocuklu annelerin çalışma şartlarını iyileştirmek için fırsatların güçlendirilmesine yönelik ifadelere yer verilmiştir.
- 2000 yılında kadınların çalışma hayatında doğum öncesi ve sonrasında korunmasına yönelik hükümler içeren 183 sayılı Analığın Korunması Sözleşmesi ILO tarafından kabul edilmiştir.

4.2. Türkiye'de Kadın İstihdamına Yönelik Yasal Haklar ve Ulusal Düzenlemeler

Türkiye'de hukuki açıdan kadınların erkeklerle eşit şartlara sahip olabilmesi için çalışma hayatına yönelik birçok düzenleme yapılmıştır. Bu düzenlemeler pozitif ayrımcılık ışığında kadınların çalışma hayatında korunmasına yönelik düzenlemelerdir. Bu düzenlemeler aşağıda kronolojik sıraya göre incelenmiştir;

- 1876 yılında Osmanlı Devleti'nin ilk ve tek Anayasa'sı "Kanun-i Esasi" ile kız ve erkekler için ilköğretim zorunlu hale getirilmiştir (Çetinkaya ve Döner, 2012 s.13).
- 1897 yılında kadınlar ilk kez ücretli işçi olarak çalışma hayatına katılmıştır (<https://www.aa.com.tr/tr/arsiv/kadinlarin-155-yillik-esitlik-mucadelesi/378426>).

Erişim Tarihi: 02.08.2022

- 1913 yılında kadınlar ilk kez devlet memuru olarak çalışmaya başlamıştır (<https://kadem.org.tr/kadinlara-yonelik-yasal-duzenlemeler/>). Erişim Tarihi 02.08.22
- 1914 yılında "İnas Darülfünunu" adı altında kadınlar için ilk yüksekokul açılmıştır (Dölen, 2010).

- 1924 yılında 430 sayılı Tevhid-i Tehrisat Kanunu ile eğitim ve öğretim kurumları birleştirilmiş ve kızlar ile erkekler eşit şartlarda eğitim almaya başlamıştır (Nutuk, 1989).
- 1924 yılında Türkiye'nin ilk Anayasası olan Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nun 69. maddesi ile hiçbir bir ayırım gözetmeksizin herkes kanun önünde eşit görülmüştür.
- 1926 yılında 743 sayılı Türk Medeni Kanunu ile erkeklerin çok eşlilik hakkı düzenlenerek erkeklere tek kadınla evlilik hakkı tanınmıştır (Özdamar, 2002). Aynı zamanda erkeklerin tek taraflı boşanma hakkı kaldırılarak kadınlara da boşanma, velayet hakkı ve malları üzerinde tasarruf hakkı tanınmıştır.
- 1930 yılında 1593 sayılı Umumi Hıfzısıhha Kanunu ile kadınların çalışma yaşı, çalışma hayatında izin süresi, iş konusu ve diğer çalışma koşullarına ilişkin korunmasına yönelik düzenlemeler yapılmıştır.
- 1930 yılında kabul edilen Belediye Kanunu ile kadınlar siyasal alanda erkeklerle eşit haklar kazanmıştır ve kadınlara belediye seçimlerine katılma hakkı tanınmıştır.
- 1934 yılında 1924 Anayasası'nın 10. maddesinde yapılan değişiklikle kadınlara milletvekili seçme ve seçilme hakkı tanınmıştır (Özer, 2013 s.152).
- 1936 yılında 3008 sayılı İş Kanunu ile kadın çalışanlara yönelik koruyucu hükümler getirilmiş, tüm çalışanlar için ücret, çalışma süresi gibi konularda iyileştirmeler gerçekleştirilmiştir (<https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/3008-sayili-is-kanunu>).
Erişim Tarihi: 03.08.2022
- 1945 yılında 4772 sayılı yasa ile Analık Sigortası (doğum yardımı) düzenlenmiştir (Canay, 2000).
- 1949 yılında 5417 sayılı yasa ile yaşlılık sigortası kadın ve erkekler için eşit şartlarda düzenlenmiştir (Ceyhun, 2020).
- 1982 Anayasasında 10. Maddesinde eşitlik ilkesi düzenlenmiştir; *“Herkes, dil, ırk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.”*
(<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2709.pdf>).
Erişim Tarihi: 05.08.2022
- 1987 yılında Devlet Planlama Teşkilatı Kadına Yönelik Politikalar Danışma Kurulu kurulmuştur (Doğan, 2013).

- 1989 yılında İstanbul Üniversitesi'nde "Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi" kurulmuştur (Savaş vd., 2018).
- 1990 yılına kadar Medeni Kanun'un 159. maddesi gereği çalışmak için kocasından izin alması gereken kadınlar, Anayasa Mahkemesi'nce iptal edilen kararlarla çalışma kararı özgürlüğüne kavuşmuştur.
- 1990 yılında 422 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile "Kadının Statüsü ve Sorunları Başkanlığı" kurulmuştur (Örücü ve Bakırtaş, 2019 s.470).
- 1990 yılında 3670 sayılı Kanunla Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü kurulmuştur (Kahyaoğlu, 1994).
- 1993 yılında Halk Bankası, kadınların girişimciliğe teşvik edilmesini sağlamak için kadınlara özel ve yüksek oranlı olmayan faizli kredi uygulaması başlatmıştır (Gün, 2021).
- 1993 yılında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın ortak çalışması ile "Kadının Kalkınmaya Katılımını Güçlendirme Projesi" yürütülmeye başlanmıştır.
- 1994 yılında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Dünya Bankası ile konusunu kadının oluşturduğu projeler yürütülmeye başlanmıştır.
- 1996 yılında Tarım ve Köyişleri Bakanlığı bünyesinde "Kırsal Kalkınmada Kadın Daire Başkanlığı" kurulmuştur.
- 1997 yılında 4. Kadın-Erkek Eşitliğinden Sorumlu Avrupa Bakanlar Konferansı Türkiye'de gerçekleşmiştir.
- 1998 yılında Türkiye Barolar Birliği Kadın Hakları Komisyonları Ağı kurulmuştur (Öztürk, 2007).
- 1999 yılında cinsiyet eşitliği açısından elzem düzenlemeleri bünyesinde barındıran Medeni Kanun Tasarısı hazırlanarak Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sunulmuştur.
- 1999 yılında Türkiye'de BM'nin Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığı Önleme Sözleşmesi'nde daha önce çekimsiz kalınan ve aile hukukunu ilgilendiren maddelere ilişkin çekinceler kaldırılmıştır.
- 2001 yılında kadının miras, yurttaşlık gibi konularda erkekler ile eşit haklara sahip olma hakkını güvence altına alan Yeni Türk Medeni Kanunu Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilmiştir ve 2002 yılında yürürlüğe girmiştir (Ezgin, 2011).

- 2001 yılında mevcut anayasanın 41. maddesinde yer alan; “*Aile Türk toplumunun temelidir*” ifadesi, “*Aile Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır*” olarak düzenlenmiştir (Ateş ve Yavuz, 2007 s.29).
- 2002 yılında CEDAW’ın cinsiyet ayrımcılığına ya da hak ihlaline maruz kalma durumunda CEDAW mahkemesine başvurulmasına olanak sağlayan Ek İhtiyari Protokolü onaylanmıştır.
- 2003 yılında 4857 sayılı İş Kanunu yürürlüğe girmiştir. Kanunun 72. maddesi ile kadınların yer altı ve su altında çalıştırılması yasaklanmıştır. 74. maddesi ile analık izni ve süt izni düzenlenmiştir.
- 2009 yılında TBMM’de 5840 sayılı Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Kanunu kabul edilmiştir.
- 2004 yılında Anayasanın 10. Maddesine yeni bir fıkra eklenmiştir; “... *Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. / Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz. / Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadır*”
(<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2709.pdf>).
Erişim Tarihi: 05.08.2022
- 2004 yılında devlet memurlarına doğum sebebiyle verilen izin hakkı 9 haftadan 16 haftaya çıkarılmıştır.
- 2010 yılında kadın istihdamındaki mevcut sorunların ortadan kaldırılması ve kadın istihdamında fırsat eşitliği sağlamak amacıyla 14 sayılı Başbakanlık Genelgesi yayınlanmıştır.
- 2011 yılında 6223 sayılı Kanun ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı kurulmuştur (Ateş ve Yavuz, 2007).

2. BÖLÜM

KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE TÜRKİYE’DE KADINA YÖNELİK EKONOMİK ŞİDDETİN İNCELENMESİ

1. KADIN VE ŞİDDET

Şiddet, bireylerin fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik olarak zarara uğratılmasıyla sonuçlanan her türlü tutum ve davranıştır (Polat, 2016). Dünya Sağlık Örgütü şiddeti, “fiziksel güç veya iktidarın kasıtlı bir tehdit veya gerçeklik biçiminde bir başkasına uygulanması sonucunda maruz kalan kişide yaralanma, ölüm ve psikolojik zarara yol açması ya da açma olasılığı bulunması” olarak tanımlamıştır (World Health Organization, 2002). Birbirinden farklı tanımları olan şiddet kavramı, toplumların şiddeti algılaması ya da kültürel yapısına göre değişiklik göstermektedir (<https://www.who.int/publications/i/item/9241562072>). Erişim Tarihi: 07.08.2022 Kimi toplumlarda şiddet sayılan davranışlar başka toplumlarda şiddet olarak görülmeyebilir. Bu nedenle şiddetin herkes tarafından kabul gören bir tanımlaması yoktur. Algılanma şekli ya da tanımı fark etmeksizin şiddet, önemli bir toplum sağlığı sorunudur.

İnsanlar doğuştan yalnızca cinsiyet kaynaklı biyolojik farklılık nedeni ile kadın ya da erkek olarak gruplandırılmaktadır. Toplumlar, bireylerin yetiştirilme dönemlerinde kültürel yapı ve değer yargıları çerçevesinde kadın ve erkeklere birbirinden farklı bazı roller ve sorumluluklar yükleyerek bu farkın sosyal boyutunu şekillendirmektedir. Bu roller toplumdan topluma hatta aynı toplum içinde toplumun kesimlerine göre değişiklik gösterebilmektedir. Değişmeyen tek şey ise kadın ve erkek arasındaki eşitsizliğin varlığıdır (Ecevit, 2003).

Kadına yönelik şiddetin toplumların bazı kesimlerinde anne karnında başladığını söylemek mümkündür. Erkek çocuğunu kız çocuğuna tercih etme ile başlayan kadına yönelik şiddet, eğitim hakkını engelleme, çalışmaya izin vermeme, zorla evlendirme, fiziksel olarak hırpalama gibi farklı şekillerde ilk olarak aile içinde başlamaktadır. Bu davranışları sosyal hayatta ve çalışma hayatında düşük ücrete maruz bırakma, yükselmeyi engelleme, psikolojik şiddet, cinsel şiddet gibi birçok

davranış takip etmektedir. Kısacası kadın hayatının her alanında bir neden olmaksızın şiddetle karşı karşıya gelebilmektedir. Kadına yönelik şiddet, her şeyden önce bir insan hakkı ihlalidir (Özkan, 2017, s.537).

2. KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN NEDENLERİ

Kadına yönelik şiddet toplumsal nedenlerden, bireysel nedenlerden, ailevi nedenlerden ya da devletin uygulamalarındaki eksikliklerden kaynaklanabilir (Çakır vd, 2018 s.56-58);

Kadına yönelik şiddetin toplumsal nedenleri;

- Şiddetin toplumda meşrulaştırılması
- Toplumda ataerkil görüşün hakim olması
- Toplumların sosyo-ekonomik durumu
- Ataerkil aile yapısına özendirici medya içerikleri

Kadına yönelik şiddetin bireysel nedenleri;

- Eğitim seviyesinin düşüklüğü
- Öfke kontrolünü sağlayamama
- Özgüven eksikliği / Güç gösterisi
- Madde ve alkol bağımlılığı
- Psikolojik bozukluklar
- Düşük kazanç / yoksulluk
- İşsizlik

Kadına yönelik şiddetin ailevi nedenleri;

- Şiddetin kuşaklararası aktarımı
- Ebeveynlik becerilerinde yetersizlik
- Aşırı baskıcı veya rahat aile tutumları
- Aile içi şiddete maruz kalma veya tanık olma
- Parçalanmış aile yapısı

Kadına yönelik şiddet konusunda devlet uygulamalarındaki eksiklikler;

- Hukuki düzenlemelerin uygulamadaki yetersizlikleri

- Cezai yaptırımların caydırıcı olmaması
- Kadınlara yönelik sosyal hizmetlerin yetersizliği

2010 yılında örneklemini Mardin’de yaşayan 1064 kadının oluşturduğu bir çalışmada kadınların %59,6’sının bir anlık öfke nedeni ile, %57,2’sinin maddi sorunlar nedeni ile, %45,6’sının ailevi sorunlar nedeni ile, %39,6’sının kıskançlık nedeni ile, %16’8’inin eşinin psikolojik sorunları nedeni ile, %14,5’inin eşinden izinsiz dışarı çıkma nedeni ile, %13,9’u ev işlerini aksatma nedeni ile, %12,7’sinin eşinin kötü alışkanlıkları nedeni ile ve son olarak %9,8 ile zorla evlendirilme nedeni ile şiddete maruz kaldığı sonucuna varılmıştır (Çifçi ve Açık, 2022). Eskişehir’de 2019 yapılan bir başka çalışmada kadınların %21,5’i eşinin alkol kullanması ve sınırlı bir yapıya sahip olması nedeni ile, %17,7’si cinsellik nedeni ile, %10,1’i eşine veya eşinin ailesini iyi davranmadığı gerekçesi ile, %25,3’ü maddi nedenler sebebi ile ve %41,8’i ev işlerini eksik yapma ya da eve vaktinde gelmeme sebebi ile şiddete uğradığını ifade etmiştir (Toka vd., 2019).

3. KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN TÜRLERİ

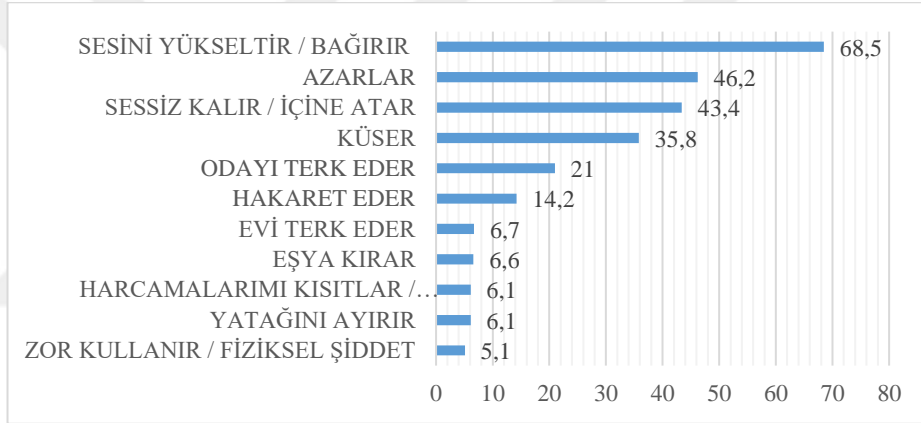
Kadına yönelik şiddet denildiğinde akla ilk gelen fiziksel şiddettir. Ancak kadına yönelik şiddet, kadını herhangi bir yönden zarara uğratmayı amaçlayarak gerçekleştirilen her türlü eylemlerdir (Kulkara vd., 2020, 52). Bu çalışmada kadına yönelik şiddet psikolojik şiddet, cinsel şiddet, fiziksel şiddet ve ekonomik şiddet olmak üzere 4 başlık altında incelenmiştir.

3.1. Kadına Yönelik Psikolojik Şiddet

Kimi kaynaklarda duygusal şiddet olarak karşımıza çıkan kadına yönelik psikolojik şiddet kadını küçük görmek, davranışlarını eleştirmek, aşağılayıcı sözler söylemek, fikirlerini önemsememek, bağırarak hakaret etmek, lakap takmak, emir vermek, başka kadınlarla kıyaslamak, hayatını yönlendirmeye çalışmak, çocuklarından uzaklaştırmak, özgürlüğünü kısıtlamak hatta ölüm ile tehdit etmek gibi kadını insan haklarından mahrum bırakmaya yönelik davranışlardır (Uluocak vd., 2014).

Psikolojik şiddeti tarif etmek ya da algılamak fiziksel ve cinsel şiddete göre daha zordur. Bu şiddet türü fiziksel şiddet ya da diğer bir şiddete dönüşme tehlikesini de içermektedir. Yapılan araştırmalarda genellikle fiziksel veya cinsel şiddet gören kadınların öncesinde psikolojik şiddete de maruz kaldığı ortaya çıkmıştır (Polat, 2016).

Şekil 3'te TÜİK tarafından 2016 yılında eşler arasında anlaşmazlık olduğu durumlarda, eşlerinin kadınlara verdiği tepkiler incelenmiştir. TÜİK verilerine göre eşler arasında anlaşmazlık olduğu durumlarda kadınlara göre eşleri en çok %68,5 bağırma tepkisi vermektedir, bağırma tepkisini %46,2 ile azarlama tepkisi takip etmektedir. Verilere göre kadınların eşleri tarafından en çok maruz kaldığı şiddet davranışlarının büyük bir çoğunluğu psikolojik şiddetle alakalıdır.

Şekil 3. Eşler Arasında Anlaşmazlık Olduğunda Kadınlara Göre Eşlerinin Verdiği Tepkiler, 2016

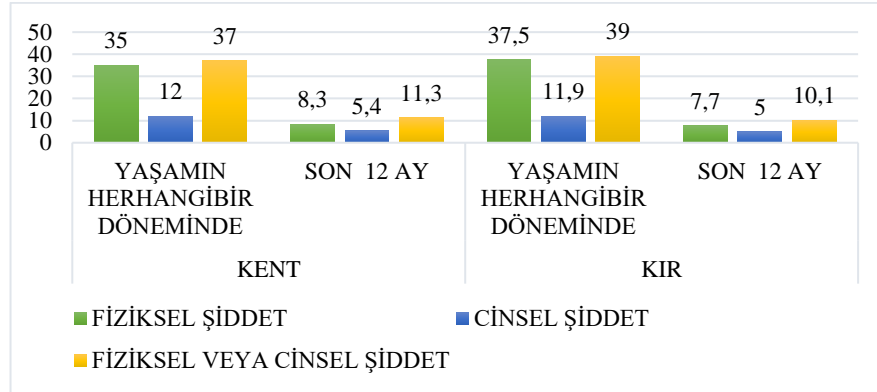
Kaynak: TÜİK, Aile Yapısı Araştırması, 2016.

3.2. Kadına Yönelik Fiziksel Şiddet

Kadına yönelik fiziksel şiddet zorla bir şey yaptırma ya da ya da yaptırmama amacıyla zor kullanarak uygulanan ve kadının bedenine zarar veren eylemleri içermektedir. Fiziksel şiddetin hafif yaralamalardan cinayete kadar çok geniş bir yelpazesi vardır. Tokat atmak, tekme atmak, herhangi bir alet kullanarak zarar vermek (kezzap, bıçak vb.) gibi bedensel güce dayanan her türlü saldırgan davranış bu şiddet türüne örnektir (Polat, 2016).

Fiziksel şiddetin gündelik yaşamda en çok rastlanan şiddet türü olduğunu söylemek mümkündür. Aynı zamanda diğer şiddet türlerine göre şiddete maruz kalan bireyler açısından en çok algılanabilen ve hissedilen şiddet türü olduğu da bilinen bir gerçektir ancak korku utanç, gibi farklı nedenlerle bu durum şiddet mağdurları tarafından gizlenmektedir. Bu nedenlerle yapılan araştırmaların gerçek rakamların oldukça altında olduğu düşünülmektedir.

Şekil 4'te 2014 yılında hanenin bulunduğu yerleşim yerine göre yaşamının herhangi bir döneminde fiziksel, cinsel, fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalan kadınların oranları verilmiştir. TÜİK verilerine göre 2014 yılında kentte yaşayan kadınların, %35'i fiziksel, %12'si cinsel ve % 37,5'i fiziksel veya cinsel şiddete, kırdaki yaşayan kadınların ise %37,5'i fiziksel, %11,9'u cinsel ve % 39'u fiziksel veya cinsel şiddete yaşamının herhangi bir döneminde maruz kalmıştır. Son 12 ayda fiziksel şiddet gören ve kentte yaşayan kadınların oranı %8,3, cinsel şiddet gören ve kentte yaşayan kadınların oranı %5,4, fiziksel veya cinsel şiddet gören ve kentte yaşayan kadınların oranı %11,3 olarak tespit edilmiştir. Yine son 12 ayda fiziksel şiddet gören ve kırdaki yaşayan kadınların oranı %7,7, cinsel şiddet gören ve kırdaki yaşayan kadınların oranı %5, fiziksel veya cinsel şiddet gören ve kırdaki yaşayan kadınların oranı %10,1 olarak tespit edilmiştir.

Şekil 4. Yerleşim Yeri Göre Fiziksel veya Cinsel Şiddet Yaygınlığı, 2014

Kaynak: TÜİK, Toplumsal Cinsiyet İstatistikleri, 2021

3.3. Kadına Yönelik Cinsel Şiddet

Önceden literatürde fiziksel şiddetin bir türü olarak ele alınan kadına yönelik cinsel şiddeti kadını utandırmak, zarar vermek veya aşağılamak amacıyla gerçekleştirilen cinsel içerikli fiziksel veya sözlü eylemler olarak tanımlamak mümkündür (Balkır, 2015 s.24). Cinsel şiddet kadını cinselliğe zorlamak, tecavüz etmek, cinsellikte kaba davranmak, zorla fiziksel temasta bulunmak, çocuk sahibi olmaya zorlamak, zorla fuhuş yaptırmak, cinsellik içeren sözler söylemek, cinsellik ile ilgili şakalar yapmak, cinsellik içeren tekliflerde bulunmak gibi kadının iradesi dışında gerçekleşen tüm cinsel taciz eylemlerini kapsamaktadır.

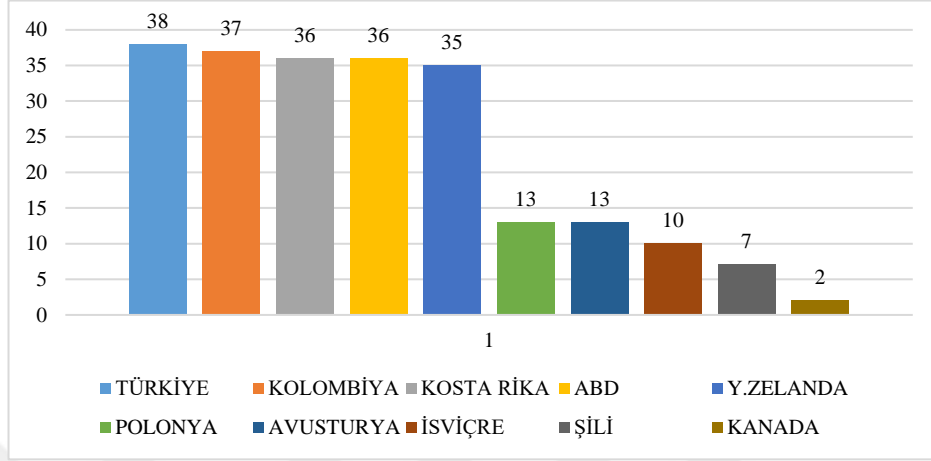
Cinsel şiddet yabancı biri, aile bireyi, çalışma arkadaşı, günlük hayattaki arkadaş ve hatta eş tarafından gerçekleştirilebilir. Bu şiddet türünün toplumların yapısı ya da inanış biçimleri nedeni ile diğer şiddet türlerine oranla konuşulması en zor olan şiddet türü olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle fiziksel şiddette olduğu gibi cinsel şiddete yönelik yapılan çalışmalarda da ortaya çıkan verilerin gerçek verilerin altında kaldığı düşünülmektedir. Aynı zamanda cinsel şiddetin zaman içinde fiziksel şiddete dönüştüğü hatta ölümlerle sonuçlandığı durumlara da yapılan araştırmalarda rastlanmıştır (Atman, 2003).

Türkiye’de cinsel şiddet bir suçtur ve Türk Ceza Kanunu’nun 102 maddesi ile düzenlenmiştir; “*Cinsel davranışlarla bir kimsenin vücut dokunulmazlığını ihlâl eden kişi, mağdurun şikâyeti üzerine, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Cinsel davranışın sarkıntılık düzeyinde kalması hâlinde iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası verilir*”

(<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5237.pdf>). Erişim Tarihi: 12.08.2022
Türkiye’de kadına yönelik “bilinen” cinsel şiddet oranları dikkate alındığında kanun maddesinin yeterince caydırıcı olmadığı sonucuna varılmaktadır.

2019 yılında OECD ülkelerini kapsayan bir araştırmada erkeklerden fiziksel veya cinsel şiddet gören kadınların oranlarına yer verilmiştir. Şekil 5’te bu ülkeler arasından erkekler tarafından fiziksel veya cinsel şiddet görme oranlarının en yüksek olduğu 5 ülke ve en düşük olduğu 5 ülkeye yer verilmiştir. Araştırmanın sonucuna göre kadınlar OECD ülkeleri arasında %38 ile en yüksek oranda fiziksel veya cinsel şiddete Türkiye’de maruz kalmaktadır. Türkiye’yi Kolombiya, Kosta Rika, ABD ve

Yeni Zelanda takip etmektedir. Bu ülkeler arasında fiziksel veya cinsel şiddetin en az görüldüğü ülke ise %2 ile Kanada'dır. Şiddetin en yüksek ve en düşük olduğu iki ülke arasında %36 oranında hafife alınmayacak bir fark mevcuttur.

Şekil 5. OECD Ülkelerinde Erkeklerden Fiziksel veya Cinsel Şiddet Gören Kadınların Oranı, 2019

Kaynak:(<https://turkiyeraporu.com/arastirma/kadina-yonelik-siddette-dunya-liderligi-11275/>) Erişim Tarihi: 14.08.2022

3.4. Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet

Ekonomik şiddet, ekonomik kaynakların kadın üzerinde bir yaptırım ve tehdit aracı olarak kullanılmasıyla ekonomik özgürlüğün kısıtlanması, kadının ekonomik özgürlüğünün elinden alınması, kadının başka bir bireye ekonomik olarak bağımlı hale getirilmesi veya yoksullaştırılması durumunu ifade etmektedir (Kılıç, 2019).

Ekonomik şiddet kadının eğitimini engelleme, kadının çalışmasını engelleme, kadını zorla çalıştırma, kadının çalışmasını sonlandırmaya yönelik davranışlar gerçekleştirme, kadının kazancına veya malına mülküne el koyma, kadına belli bir miktar para verip o para ile geçinmesini isteme, kazancını nasıl harcaması gerektiği konusunda kadını yönetme, kadının en temel ihtiyaçlarından olan yemek, giyim, sağlık gibi konularda harcama yapmasına engel olma, evin gelir ve giderleri hakkında kadına bilgi vermeme ya da eksik bilgi verme, ekonomik konularda kadının görüşünü almadan karar verme, çalışmayı reddedip, kadının gelirini el koyma gibi davranışları kapsamaktadır (Gürkan ve Coşar 2009 s.20-125).

4. TÜRKİYE’DE KADIN VE EKONOMİK ŞİDDET

Türkiye’de kadın istihdamının erkek istihdamına oranla daha düşük olması nedeni ile şüphesiz ki bu şiddet türüne en çok maruz kalan bireyler kadınlardır. Ancak ne yazık ki genel olarak şiddet kavramı ile somut eylemler bağdaştırıldığı için birçok kadın ekonomik şiddete maruz kaldığını çoğu zaman fark edememektedir. Türkiye’de kadına yönelik şiddet üzerine yapılan araştırmalarda kadınların ekonomik şiddeti ifade edememeleri bu durumu destekler niteliktedir.

Tüm şiddet türlerinde olduğu gibi ekonomik şiddetin de oluşmasını sağlayan nedenlerin başında cinsiyet eşitsizliği gelmektedir. Ataerkil aile yapısının benimsendiği toplumlarda gücün elinde olduğuna inanan erkek baba olarak, işveren olarak, eş olarak, hayatının her aşamasında kadını ekonomik şiddete maruz bırakmaktadır. Bu çalışmada ekonomik şiddet, aile içi ekonomik şiddet ve çalışma hayatında ekonomik şiddet olmak üzere iki boyutuyla incelenmiştir.

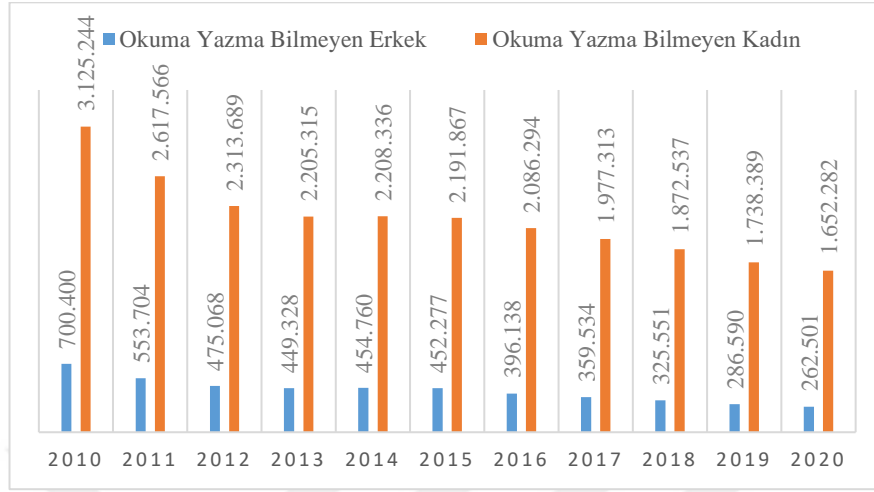
4.1. Aile İçi Ekonomik Şiddet

Kadının ekonomik olarak sömürülmesi ilk olarak aile içinde başlamaktadır. Ekonomik şiddetin aile içindeki boyutu, bekar olan kadınlarda aile bireyleri (anne, baba, abi, kardeş), evli olan kadınlarda eş, boşanmış kadınlarda ise eski eş tarafından gerçekleştirilmektedir.

4.1.1. Aile Bireyleri Tarafından Gerçekleştirilen Ekonomik Şiddet

Geleneksel anlayışı benimsemiş toplumlarda kız çocukları eğitim imkanlarına erişmede genel olarak erkeklerle eşit imkanlara sahip olamazlar. Ancak eğitim ekonomik özgürlüğe giden yolda oldukça önemli bir araçtır. Çok küçük yaşlarda karşılaşılan eğitim engeli kadının ekonomik olarak özgürlüğünü elinden almakta ve gelecekte ekonomik şiddete maruz kalmasına zemin hazırlamaktadır. TÜİK’in 2021 yılı cinsiyete göre eğitimi yarıda bırakma verilerine göre, kadınların %28,8’i ailenin izin vermemesi nedeni ile eğitimini yarıda bırakmak zorunda kalmıştır. Şekil 6’da TÜİK verilerine göre 2010-2020 yılları arasında cinsiyete göre okuma yazma bilmeyen nüfusa yer verilmiştir. Verilere göre son yıllarda okuma yazma bilmeyen

kadınların sayısında bir azalma mevcuttur fakat okuma yazma bilmeyen kadınların oranı her yıl erkeklerin en az %15 oranında gerisinde kalmıştır.

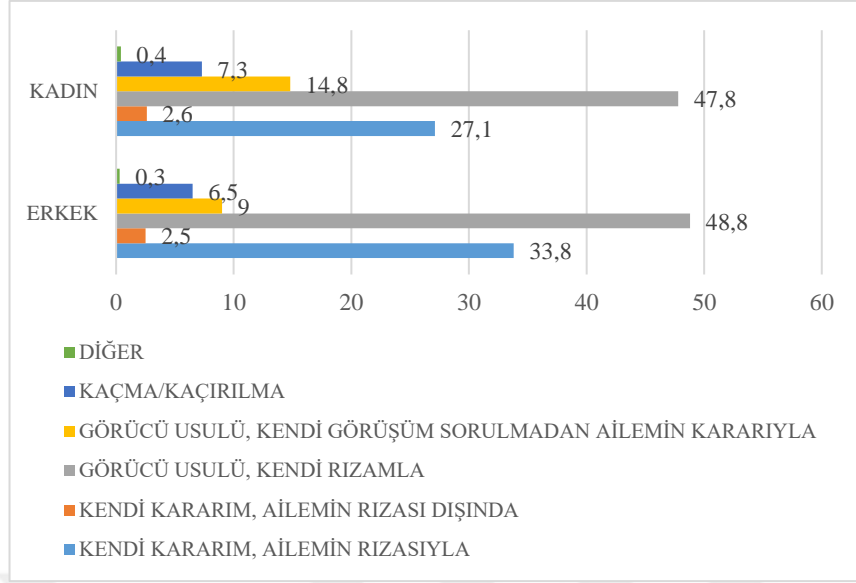

Şekil 6. Cinsiyet ve Okuryazarlık Durumuna Göre Nüfus, 2010-2020

Kaynak: TÜİK, Toplumsal Cinsiyet İstatistikleri, 2021.

Aynı zamanda eğitim düzeyi ile özellikle ekonomik şiddeti algılayabilme davranışı arasında da zıt yönlü bir ilişki olduğunu söylemek mümkündür. Aile içi ekonomik şiddete yönelik yapılan bir araştırmada, ilkokul mezunu olan bir katılımcı ekonomik şiddet hakkında bir bilgisi olmadığını belirtmiş ve İstanbul Sözleşmesi'ne karşı olduğunu ifade ederek, kadınların milli yasalarla korunması gerektiğini de eklemiştir (<https://www.sosyologer.com/calisan-ve-calismayan-kadinklara-yonelik-aile-ici-ekonomik-siddet-uzerine-nitel-bir-arastirma/>). Erişim Tarihi: 19.08.2022

Eğitimin engellenmesi ile başlayan aile içi ekonomik şiddet, çalışmaktan mahrum bırakma, kadın ticareti, başlık parası karşılığında zorla evlendirme gibi davranışlarla kadın hayatının ilerleyen dönemlerinde de varlığını sürdürmektedir. TÜİK 2016 yılında cinsiyete ve diğer bazı değişkenlere göre bireylerin evlilik kararlarını araştırmıştır. Sadece cinsiyete göre düzenlenen verilere Şekil 7'de yer verilmiştir. Şekle göre Türkiye'de kendi rızası alınmadan evlenen erkeklerin oranı %9 iken bu oran kadınlarda %14,8'dir.

Şekil 7. Cinsiyete Göre Evlilik Kararı, 2016

Kaynak: TÜİK, Toplumsal Cinsiyet İstatistikleri, 2021

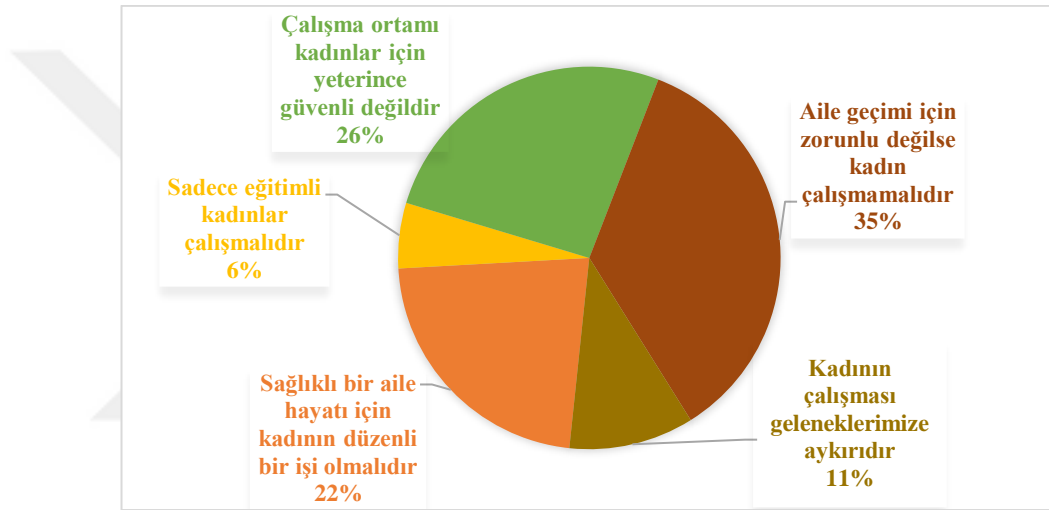
4.1.2. Eş Tarafından Gerçekleştirilen Ekonomik Şiddet

Kadını istemediği halde çalışmaya zorlayarak gelirine el koyma ya da çalışma arzusunda olan bir kadını çalıştırmayarak ekonomik özgürlüğünü elinden alma şeklinde gerçekleştirilen davranışlar ekonomik şiddetin eş tarafından uygulanan boyutunu meydana getirmektedir (Uluocak vd., 2014). Kadınlar gelir, yaş ya da eğitim durumu fark etmeksizin en çok eşleri tarafından ekonomik şiddete maruz kalmaktadır. Bir kadın kocasına ekonomik anlamda bağımlı olduğu için ekonomik şiddete maruz kalırken, başka bir kadın eğitim seviyesi yüksek olduğu için ya da çalışma hayatında iyi bir statüye sahip olduğu için eş tarafından bir tehdit unsuru olarak algılanıp yine ekonomik şiddete maruz kalabilir (İçli, 1994).

1926 yılında yürürlüğe giren 743 sayılı Medeni Kanun'un 159. maddesi, evli olan bir kadının kocasının rızası ile çalışmasına imkan tanıyordu ve kadın ancak çalışma hayatında olmasının aile bütünlüğüne zarar vermeyeceğini kanıtlarsa çalışabiliyordu. 1992 yılında AYM tarafından 159. maddenin iptal kararı ile evli kadınlara eşinden izin almadan çalışabilme özgürlüğü tanındı (Doğan, 2003). Ancak uygulamaya bakıldığında günümüzde eş veya eşinin ailesi istemediği/izin vermediği için çalışma hayatına katılmayan kadınlara rastlamak mümkündür. Türkiye'de

örneklemini farklı illerden 1125 kadının oluşturduğu bir çalışmada katılımcıların % 74'ü, çalışma hayatına katılmak istemeleri durumunda eşlerinin veya diğer aile üyelerinin bu durumu olumsuz karşılayacaklarını ifade etmişlerdir (Eyüboğlu vd., 2000).

Şekil 8'de TÜİK'in 2021 yılındaki sosyal algılar araştırmasında erkeklerin, kadınların çalışması ile ilgili vermiş olduğu cevaplara yer verilmiştir. Verilere göre erkeklerin %11'i geleneklere aykırı olması sebebi ile kadının çalışma hayatında olmasını doğru bulmazken, %35'i de zorunlu olmadıkça kadınların çalışmaması gerektiğini düşünmektedir.

Şekil 8. Kadının Çalışması ile İlgili Algılar, 2021.

Kaynak: TÜİK, Türkiye Aile Yapısı Araştırması, 2021.

Çalışmayan ya da çalıştırılmayan kadınlara eşleri tarafından evin idaresi için yetersiz para verme, evin masraflarını karşılamama, harcamaları kontrol altında tutma, bir çıkar karşılığında para verme, para ile tehdit etme gibi davranışlarla ekonomik şiddete maruz bırakılmaktadır. Tüm engellere rağmen çalışmayı başaran kadınlara eşleri iş yerinde olay çıkarma, iş arkadaşlarının yanında küçük düşürme, yükselmesini engelleme, iş ile ilgili sorumlulukların yerine getirilmesini engelleme, çocukları kullanarak işten ayrılmaya zorlama, işe gitmesini engellemek için eşyalarına ya da bireyin kendisine zarar verme gibi davranışlarla kadınlara ekonomik şiddet uygulamaktadır.

Eşleri tarafından çalışmasına izin verilmediği için ekonomik şiddete maruz kalan kadınlar bazı durumlarda ise zorla çalıştırılarak ekonomik şiddete maruz kalabilmektedir. Kadın ticareti yalnızca cinsel şiddeti değil “kadın üzerinden kazanç sağlama” yönü ile ekonomik şiddeti de ifade etmektedir. Kadın istemediği halde istemediği bir işte zorla çalıştırılarak kazancı elinden alınıyorsa veya kadın bir ticaret unsuru olarak görülüyorsa burada ekonomik şiddetin varlığı söz konusudur.

Kadın çalışsın ya da çalışmasın ev harcamaları konusunda kararı hiç alınmayarak ya da kararı yok sayılarak ekonomik şiddetle karşı karşıya kalabilmektedir. TÜİK'in 2016 yılında yaptığı Aile Yapısı Araştırması'nda tatil ve eğlence konusunda karar alıcıların %70,6 ile erkekler olduğu sonucuna varılmıştır (TÜİK, Toplumsal Cinsiyet İstatistikleri, 2021). Kadının çalışmadığı durumlarda erkekler “ben kazanıyorum, ben harcıyorum” görüşü ile kadını harcamalar konusunda karar verme sürecine dahil etmeyerek, kadının çalışması durumunda ise kadının kazancına el koyarak ya da kadına hissettirmeden gelirine ortak olarak ekonomik şiddet uygulamaktadır. Kadınlar kazançlarını eşleri ile aşk, sevgi, gelenek gibi insani duygularla paylaştıkları için erkeklerin gelirlerine ortak olduklarını fark edemezler. Ekonomik şiddetin bu yönü genel olarak kadınların büyük bir çoğunluğu tarafından hiçbir zaman algılanamaz. Kadını zorla aile şirketine ücretsiz çalıştırmak, kredi kartlarına ya da maaş kartına el koymak, düşük miktarda para ile geçinmesini istemek, evin tüm harcamalarını kadına yaptırarak kendi kazancını bireysel olarak harcamak, kadını bir borç altına sokarak bu borcu kadına ödetmek ve bu borcu reddetmek yine ekonomik şiddete bir örnektir.

Ortak tasarruf ile satın alınan bir malın yalnızca eş ya eşin aile bireylerinden biri üzerine kayıt ettirilmesi de ekonomik şiddettir. TÜİK'in 2006 verilerine göre, Türkiye'de kadınların %82,8'inin, üzerine kayıtlı gayrimenkul ya da araç olmadığı tespit edilmiştir (TÜİK, Türkiye Aile Yapısı Araştırması, 2006). 2018 yılında Hacettepe Üniversitesi'nde yürütülen Nüfus ve Toplum Sağlığı Araştırması'nda 15-49 yaş aralığında en az 1 kere evlenmiş olan kadınların mal sahibi olma durumları incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre kadınların %9'unun tek başına ya da ortak olarak arsa/tarla sahibi olduğu ve %15'inin ise tek başına ya da ortak olarak ev sahibi olduğu ifade edilmiştir (TNSA, 2018). Kadının takılarının ya da başka varlıklarının zorla elinden alınması ya da satmaya zorlanması da ekonomik şiddetin

kapsamındadır. Farklı kaynaklarda evin geliri ya da mal varlığı konusunda kadından bilgi saklamakta ekonomik şiddet kapsamında değerlendirilmiştir (Eşkinat, 2013).

4.2. Çalışma Hayatında Ekonomik Şiddet

Fawole (2008) kadının hayatını önemli ölçüde etkileyen, kadını yoksullaştıran ve bağımlı bir birey haline getiren davranışları ekonomik şiddet olarak tanımlamıştır. O halde kadının istihdamda karşılaştığı tüm engellerin aynı zamanda bir ekonomik şiddet örneği olduğunu ve ekonomik şiddetin çalışma hayatında da varlığını koruduğunu söylemek yanlış bir ifade olmayacaktır.

Kadınların sigortasız olarak çalıştırılması, çalışma hayatında erkeklerle aynı haklara sahip olamaması, evli ya da çocuklu olduğu için çalışma hayatından dışlanması, kadın olduğu için yönetici pozisyonunda olmasının engellenmesi gibi davranışlar kadınları istihdamdan mahrum bırakmakta ya da kadınların mevcut işinden ayrılmasına neden olmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde bahsi geçen kadın istihdamının önündeki tüm engeller kadının ekonomik olarak pasif konumda olmasına neden olduğu için ekonomik şiddete örnek teşkil etmektedir.

Kadınların çalışma hayatında maruz kaldıkları ekonomik şiddet genel olarak devletin uygulamalarındaki eksikliklerden kaynaklanmaktadır. İşgücü piyasasındaki ve eğitimdeki eşitsizlikler, sosyal güvenlikteki eksiklikler, özellikle çalışan anneler için imkanların kısıtlı olması gibi yapısal sorunlar kadını ekonomik olarak özgürlüğünden alıkoymakta ve yoksullaştırmaktadır (Işık, 2007). Türkiye’de kadın istihdamının her yıl erkek istihdamının oldukça gerisinde kalması çalışma hayatında ekonomik şiddetin varlığını doğrulamaktadır. Kısacası kadınlar çalışma hayatında da en az aile içinde olduğu kadar ekonomik şiddete maruz kalmakta, deyim yerinde ise çifte sömürü yaşamaktadır (Bilican Gökkaya, 2011).

4.3. Kadına Yönelik Ekonomik Şiddetin Diğer Şiddet Türleri ile İlişkisi ve Ekonomik Şiddetin Kadın Yaşamına Etkisi

Kadının ekonomik anlamda bağımlı olması diğer şiddet türlerine boyun eğmesine neden olmaktadır. Ekonomik özgürlüğü olmayan kadın cinsel şiddete, psikolojik şiddete ya da fiziksel şiddete karşı koyabilecek özgüveni kendinde

bulamamaktadır. Bu yönüyle ekonomik şiddetin kadına yönelik diğer şiddet türlerini beslediği ve en tehlikeli şiddet türü olduğu düşünülmektedir (Bilican Gökaya, 2011). Kadınların psikolojik ve fiziksel sağlığını doğrudan etkileyen şiddet davranışları ile baş edebilmesi ekonomik bağımsızlıkla doğrudan ilişkilidir.

Gelir dağılımındaki adaletsizliğin sonuçlarından biri olarak yoksulluk ortaya çıkmaktadır. Yoksulluğun ekonomik şiddetle beraber bütün şiddet davranışlarının kaynağını oluşturduğu birçok çalışmada kanıtlanmıştır. Düşük gelir düzeyi ile birlikte yaşanan stres ve kısıtlı kaynaklar kadının parasına el koyma, kadını zorla çalıştırma gibi davranışlarla ekonomik şiddete maruz kalmasını tetiklemektedir (Güler vd., 2005). Kadın, erkeğin bu taleplerini karşılamadığı durumlarda ise psikolojik veya fiziksel şiddetle karşı karşıya kalmaktadır.

Çalışmanın birinci bölümünde yer verilen iş-aile çatışması ya da aile-iş çatışmasını kısaca ev hayatı ile iş hayatının birbirini etkilemesi olarak tanımlamak mümkündür. İş yerinde çıkış noktası cinsiyet ayrımcılığı olan eşit işe eşit ücret ödememe davranışı ise kadının çalışma hayatında maruz kaldığı ekonomik şiddete bir örnektir. Kadınlar erkeklere göre daha kırılgan oldukları için böyle bir şiddetle karşı karşıya kaldıklarında bu üzüntüyü eve yansıtabilir ve geleneksel toplumların kadına yüklemiş olduğu bir rol olan annelik rolünü ya da ev işlerini üstlenme rolünü aksatabilir, bu durumun bir sonucu olarak kadının eşi ya da eşinin ailesi tarafından psikolojik veya fiziksel şiddete maruz kalması olası bir durumdur. Ya da tam tersi olarak eşi tarafından çalışmaya zorlanan bir kadın çalışma hayatının getirdiği sorumlulukları yerine getiremeyebilir ve bunun bir sonucu olarak çalışma hayatında psikolojik şiddete maruz kalabilir.

Kadının gelirinin erkekten daha yüksek olmasının herhangi bir şiddet türüyle karşılaşma ihtimalini artırdığı yönünde görüşler de mevcuttur. Bu görüş yüksek gelirlili kadını bir tehdit unsuru olarak gören eşin, kadının çalışmasını engellemek amacı ile çalışma ortamında kadını küçük düşürmeye yönelik olarak fiziksel ya da sözlü eylemler gerçekleştirebileceğini savunmaktadır (Altınay ve Arat 2007). Aynı zamanda kadının erkekten daha çok kazandığı durumlarda erkek, sosyal statü ve kazanç olarak kadından geri kaldığı için evde bir üstünlük kurmak isteyebilir ve bu nedenle kadına cinsel veya fiziksel şiddet uygulayabilir.

Sonuç olarak ekonomik şiddet kadının çalışmadığı durumlarda, kadının çalıştığı durumlarda, kadının eşinden daha az kazandığı durumlarda ya da eşinden daha çok kazandığı durumlarda, evde, işte hemen her durumda ve her yerde kadının ne yaptığından bağımsız olarak gerçekleşen eylemlerdir. Ancak ekonomik özgürlük herhangi bir şiddet türüne maruz kalmaktan kurtulabilmek için önemli bir etmendir. Ekonomik anlamda eşine bağımlı olmayan kadınların bağımlı olan kadınlara oranla yolunda gitmeyen evliliği sonlandırarak maruz kalınan şiddet türlerinden kurtulma imkanlarının daha yüksek olduğu düşünülmektedir (Thompson & Walker, 1989).

5. KADINA YÖNELİK ŞİDDET İLE MÜCADELEDE ULUSLARARASI METİNLER

Kadına yönelik şiddetin, uluslararası hukukta genel olarak kadına yönelik ayrımcılığın bir türü olarak tanımlandığını söylemek mümkündür (Kuyucu, 2015, s. 61). İnsan hakları konusunda değişmeye başlayan algılar ve her gün artan şiddet oranları kadınlara yönelik şiddet konusunda direkt olarak ayrımcılığı yasaklayan düzenlemelere ihtiyaç duyulmasına neden olmuştur. Çalışmanın bu kısmında yer alan bazı metinler, kadınlara yönelik şiddet ile birlikte aile içi şiddeti ve ayrımcılığı da kapsayacak şekilde değerlendirilebilecek niteliktedir.

Ayrıca 1982 Anayasası'nın 90. maddesinde *“Usulüne uygun yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası anlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası anlaşma hükümleri esas alınır”* hükmü yer aldığı için bu konuda yapılan uluslararası düzenlemeler Türk Mevzuatının gelişmesinde ve kadının korunmasında büyük bir öneme sahiptir

(<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2709.pdf>). Erişim Tarihi: 21.08.2022

5.1. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Sözleşmeleri

ILO, sosyal adaletin sağlanması ve uluslararası kapsamda insan ve çalışma haklarının iyileştirilmesini ilke edinmiş bir BM kuruluşudur. Türkiye ILO'ya 1932 yılında üye olmuştur. Türkiye ILO sözleşmelerinden kadına yönelik ekonomik

şiddetin önlenmesi ile ilgili düzenlemeleri içerdği düşünülen bazı sözleşmeleri onaylamıştır;

- 29 Sayılı Zorla Çalıştırma Sözleşmesi

Türkiye’de 30.10.1998 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Sözleşme zorla çalıştırmanın yasaklanmasını kapsamaktadır.

- 100 Sayısı Eşit Ücret Sözleşmesi

Türkiye’de 19.07.1967 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Sözleşme ücretlendirmede cinsiyet, renk, din, dil, ırk gibi her türlü ayrımcılığın önlenmesi ile ilgili gereklilikleri kapsamaktadır.

- 111 Sayılı Ayrımcılık (İş ve Meslek) Sözleşmesi

Türkiye’de 19.07.1967 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Sözleşme iş ve meslek edinmede cinsiyet, renk, din, dil, ırk gibi her türlü ayrımcılığın önlenmesi ile ilgili gereklilikleri kapsamaktadır.

Kaynak:(<https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=1000:12000:::NO::>)

Erişim

Tarihi: 02.09.2022

5.2. Birleşmiş Milletler Çalışmaları

Türkiye’nin kurucu üye olarak yer aldığı Birleşmiş Milletler, uluslararası barışı ve güvenliği sağlamak amacıyla 1945 yılında kurulmuş bir örgüttür. BM ayrımcılığın önlenmesi, insan hakları, kadınların korunması gibi konularda sayısız çalışmaya imza atmıştır.

5.2.1. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi

BM Genel Kurulu tarafından 1948 yılında imzalanan bildirinin ayrımcılığı önlemeye yönelik düzenlemeler içeren 30 maddesi mevcuttur. Beyanname’nin 17. maddesinde her bireyin mal ve mülk sahibi olması konusunda hakkının haiz olduğu belirtilerek kadınları da mal mülk sahibi olabileceği açıkça ifade edilmiştir. Ayrıca beyanname de kadınların sahip olduğu malların korunmasına ilişkin hükümlere de yer verilmiştir. 23.maddenin 1.fıkrasında kadınların çalışma özgürlüğüne sahip olduğu ve çalışma hayatında erkeklerle eşit olduğu ifade edilmiştir. 23.maddenin

1.fikrasını güçlendirir nitelikte olan 2.fıkra ise eşit işe eşit ücreti açıkça hükmetmiştir. 26.maddenin 1.fikrasında da aile içi ekonomik şiddet davranışlarından biri olan eğitimin engellenmesine ilişkin hükümlere yer verilmiştir

(<https://www.ihd.org.tr/insan-haklari-evrensel-beyanname>).

ErişimTarihi: 12.09.2022

5.2.2. Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesine İlişkin Bildiri (DEDAW)

DEDAW, devletlere ayrımcılığa son vermeleri için çağrıda bulunan kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin ilk uluslararası belge niteliği taşıyan bir bildiridir (Yıldız, 2020). Hukuki açıdan bir bağlayıcılığı yoktur, tavsiye metni niteliğindedir. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 7 Kasım 1967'de kabul edilmiştir. CEDAW'a zemin hazırlayan bildiri 11 maddeden oluşmaktadır. Sözleşmenin 1.maddesinde kadınlara karşı ayrımcılığın tanımına yer verilmiştir, 2. maddesinde kadınlara karşı ayrımcı tutum sergileyen uygulamaların kaldırılması gerektiği ifade edilmiştir, 3.maddesinde bu ayrımcılığa yönelik eğitim verilmesi gerektiğine değinilmiştir, 4.madde de kadınların tüm seçim konularında erkeklerle eşit haklarda sahip olması gerektiği ifade edilmiştir, 5.madde de kadınların uyruklarını değiştirme konusunda erkeklerle eşit haklara sahip olması gerektiği ifade edilmiştir, 6.madde de medeni hukuk karşısında erkek ve kadınların eşit olması gerektiği ifade edilmiş ve aynı zamanda çocuk evliliklerinin yasaklanması gerektiği de eklenmiştir, 7. madde de ceza hukuku karşısında kadın ve erkeklerin eşit haklara sahip olması gerektiği ifade edilmiştir, 8.madde de kadın ticareti ve fuhuş ile mücadele edilmesi gerektiğine değinilmiştir, 9.madde de kadın ve erkeklerin eğitim konularında eşit haklara sahip olması gerektiği ifade edilmiştir, 10.madde de istihdamda ayrımcılığın engellenmesinin gerekliliğine vurgu yapılmış, 11. ve son madde de ise devletlere ilk 10 maddelere yönelik çağrı yapılmıştır (Özdamar, 2019).

Bildirinin tüm maddeleri kadına karşı ayrımcılığın önlenmesi ile ilgili tavsiyeler içermesi sebebi ile ekonomik şiddeti ilgilendirmektedir. 8.maddede kadın ticareti ve fuhuşla mücadele edilmesi gerektiği tavsiyesi ile ekonomik ve cinsel

şiddete değinilmiştir. 9.maddede kadınların çalışma hayatında karşılaştığı ekonomik şiddeti engellemeye yönelik tavsiyeye yer verilmiştir.

5.2.3. Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)

Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi, başlı başına kadınlara yönelik hükümler içermesi yönü ile diğer uluslararası metinlerden ayrılmaktadır. Bu bağlamda kadın haklarını içeren ilk uluslararası sözleşme olma niteliğini taşımaktadır. CEDAW, kadına yönelik şiddetin kaynağı olan kadın ve erkek arasındaki eşitsizliğin önlenmesinde yol gösterici maddeler içermektedir. Türkiye bu sözleşmeyi 1985 tarihinde kabul etmiştir ve 1986 yılında yürürlüğe koymuştur. CEDAW, kadınlara karşı cinsiyet temelli her türlü ayrımı yasaklayarak, sözleşmeye taraf olan ülkelere ayrımcılığı önleyici tedbirler alma zorunluluğu da getirmiştir (Parlak Börü, 2017). Sözleşmenin ilk maddesinde ayrımcılığın tanımına yer verilmiştir. 2. ve 3.madde de anayasa, yasa ve diğer hukuki düzenlemelerle ayrımcılığın kaldırılması devletin bir görevi yükümlülüğü olarak ifade edilmiştir, 4. madde de ayrımcılığın kaldırılmasında kullanılması gereken yöntemle değinilmiştir, 5. madde de ayrımcılığın önlenmesi için geleneksel önyargıların terkedilmesi ve zihniyetin değiştirilmesinin gerekliliğine yer verilmiştir, 6.madde de kadın ticareti ve istismarının önlenmesi gerektiğine değinilmiştir, 7.madde de siyaset ve kamusal alanlarda ayrımcılığın önlenmesi gerektiğine değinilmiştir, 8.madde de uluslararası alanda ayrımcılığın önlenmesi gerektiği ifade edilmiştir, 9.madde de vatandaşlığın kazanılmasında ayrımcılığın önlenmesi gerektiği ifade edilmiştir, 10.madde de eğitim, meslek ve sanata yönlendirme konularında ayrımcılığın önlenmesi gerektiğine değinilmiştir, 11.madde de çalışma yaşamında ayrımcılığın önlenmesine değinilmiştir, 12.madde de aile planlaması ve sağlık hizmetlerinden yararlanma da ayrımcılığın önlenmesi konularına yer verilmiştir, 13.madde de ekonomik, kültürel ve sosyal alanda ayrımcılığın önlenmesi gerektiği ifade edilmiştir, 14.madde de kırsal kesimde yaşayan kadınların sorunlarının çözümünde ayrımcılığın önlenmesine değinilmiştir, 15.madde de yasa önünde ayrımcılığın önlenmesi konularına yer verilirken 16. ve son madde de ise aile içi ilişkilerde ve evlilikte ayrımcılığın

önlenmesine ilişkin ifadeler yer verilmiştir (<https://www.ihd.org.tr/kadinlara-karher-tlayrimcilin-lenmesuluslararası-slees/>). Erişim Tarihi: 14.09.2022

Sözleşme maddeleri çalışma hayatında ve sosyal hayatta kadına yönelik her türlü ayrımcılığı yasakladığı için ekonomik şiddetle mücadele bakımından önem taşımaktadır (Yıldız Demirel, 2019).

5.2.4. Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Bildirge (DEVAW)

CEDAW'ın kadına şiddete yönelik hiçbir ifadeye yer vermemiş olması yeni bir bildirge ihtiyacını doğurmuştur ve bu nedenle BM Kurulu tarafından 1993 yılında DEVAW imzalanmıştır. Bildirge, kadın haklarının genişletilmesi, kadına şiddetin engellenmesi gibi konulara ilişkin ifadeler içermektedir.

Sözleşmenin 1.maddesinde kadına yönelik şiddetin kapsamı ele alınmıştır ve şiddetin türleri olarak psikolojik, cinsel ve fiziksel şiddet türlerine değinilmiştir. Aynı zamanda bu şiddet türleri ile tehdit söz konusu bu durum da şiddet kapsamına dahil edilmiştir. 2.madde de kadına yönelik şiddetin fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddeti kapsadığını ancak bu şiddet türleri ile sınırlı kalmayacak şekilde yorumlanması gerektiğine yer verilmiştir. Şiddetin tüm türleri ayrıntılı biçimde ele alınmıştır. Ayrıca ekonomik şiddete açıkça yer verilmemiş ancak kadın ticareti ve fahişeliğe zorlamanın da şiddeti içerdiği belirtilmiştir. Kadınların herhangi bir alanda tüm hak ve özgürlüklerden eşit olarak yararlanma hakkının olması gerektiğine yer veren 3.madde yine ekonomik şiddete açıkça değinmemiş ancak adil ve elverişli çalışma koşullarının kadın hakkı olduğu ifade etmiş ve ekonomik şiddeti engellemeye yönelik içeriklere yer vermiştir. Ayrıca Bildirge'nin 4.maddesinde "*Devletler kadınlara yönelik şiddeti kınamalı ve önlenmesine yönelik yükümlülüklerinden kaçınmak için hiçbir adeti, geleneği veya dinsel düşüncüyü ileri sürmemelidir. Devletler tüm uygun yolları kullanarak ve gecikmeksizin kadınlara yönelik şiddeti önlemeye yönelik bir politika izlemek zorundadır...*" ifadelerine yer verilerek kadına yönelik şiddetin önlenmesinde hiçbir yükümlülükten kaçınılması gerektiği ifade edilmiştir

(<https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/bitstream/handle/1/352/ekutuphane3.5.1.4.4.pdf?sequence=1&isAllowed=y>). Erişim Tarihi: 14.09.2022

5.2.5. Kadının Güçlenmesi Prensipleri (WEPs)

Kadının Güçlenmesi Prensipleri, kadın istihdamını artırmayı ve kadınların güçlenmesini hedefleyen küresel boyutta bir özel sektör girişimidir. Türkiye'deki WEPs'i imzalayan şirket sayısının 2016 sonu itibarıyla 130'a yükseldiği bilinmektedir. Özel sektörde toplumsal cinsiyet eşitliğine katkıda bulunmayı hedefleyen ve 7 prensipten oluşan WEPs 2010 yılında yürürlüğe girmiştir.

Kadının Güçlenmesi Prensiplerinden ilki "*Toplumsal cinsiyet eşitliği için üst düzey kurumsal liderlik sağlanması*" ifadelerini içerdiği için prensibin cinsiyet eşitliğine vurgu yaptığını söylemek mümkündür. "*Tüm kadın ve erkeklere iş yaşamında adil davranılması, insan haklarına ve ayırım yapmama ilkesine saygı gösterilmesi, bu ilkelerin desteklenmesi*" ifadelerine yer veren ikinci prensip ile de ekonomik şiddete açıkça değinilmemiş ancak iş yaşamında eşitlik olması gerektiği ifadesine yer verilmiştir (<https://www.globalcompactturkiye.org/wp->). Erişim Tarihi: 15.09.2022

5.3. Avrupa Konseyi Sözleşmeleri

Avrupa Konseyi insan hakları, hukukun üstünlüğü ve demokrasi ilkelerini korumak ve güçlendirmek amacıyla 1941 yılında kurulan uluslararası bir örgüttür. Türkiye'nin 1949 yılında üye olduğu Avrupa Konseyi kadın haklarına ilişkin önemli sözleşmelere imza atmıştır.

5.3.1. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

AK'nin ilk insan hakları sözleşmesi olan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Avrupa Konseyi'ne üye olabilmek için imzalanması gereken ve hukuki bağlayıcılığı olan bir sözleşmedir. AK tarafından 1950 yılında imzalanan sözleşmeyi Türkiye 1958 yılında onaylamıştır. Sözleşmesinin 4.maddesinin 2.fıkrasında ekonomik şiddetin zorla çalıştırma yönüne değinilmiş ve kimsenin zorla çalıştırılmayacağı vurgulanmıştır. Sözleşmenin 14.maddesinde de cinsiyet ayırımına dikkat çekilmiş ve

sözleşme de yer alan diğer tüm maddelerin hiçbir ayırım gözetmeksizin her bireyin hakkı olduğu vurgulanmıştır (<https://www.yargitay.gov.tr/documents/AIHM.pdf>).
Erişim Tarihi: 17.09.2022

5.3.2. Avrupa Sosyal Şartı

Uluslararası bir insan hakları sözleşmesi olan Avrupa Sosyal Şartı AİHS'nin devamı niteliğinde olup, Avrupa Konseyi tarafından 1950 yılında onaylanmıştır. Türkiye Avrupa Sosyal Şartı'nı 1961 yılında imzalamıştır. 4.madde adil bir ücret hakkı başlığı altında çalışan kadın ve erkeklere eşit ücret hakkı tanınması gerektiğini belirtmiş ve kadınların çalışma hayatında maruz kaldığı ekonomik şiddeti eşit ücret yönü ile düzenlemeye çalışmıştır. 8.madde de çalışan kadınların anne olma durumlarında izin, sosyal güvenlik, doğum emzirme gibi konularda haklarını düzenlenmiş ve pozitif ayrımcılık ile çalışma hayatından dışlanması engellenmiştir (ÇSGB, 2014).

5.3.3. Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi)

Kadınları şiddetin her türlüsüne karşı korumak ve bunlarla ilgili gerekli önlemleri almak amacıyla AK tarafından 2011 yılında imzaya açılan sözleşme, kadına karşı şiddet ve aile içi şiddet konularında uluslararası bağlayıcılığı olan ilk sözleşme olma özelliğini taşımaktadır (Özkan, 2017). İstanbul sözleşmesini ilk imzalayan ülke Türkiye olmuştur. (2021 tarihinde Türkiye tarafından tek taraflı olarak feshedilmiştir). Sözleşme, CEDAW'ı güçlendirici ve tamamlayıcı niteliktedir. Kadına karşı şiddetin bir insan hakkı ihlali olduğunu ilk kez vurgulayan bu sözleşme, kadına karşı şiddet kavramının cinsiyete dayalı tüm eylemleri içerdiğinin altını çizmektedir.

Sözleşmenin 3.maddesinde aile içi şiddet “*eylemi gerçekleştiren, mağdurla aynı ikametgahı paylaşmakta olsun veya olmasın veya daha önce paylaşmış olsun veya olmasın, aile içinde veya aile biriminde veya mevcut veya daha önceki eşler veya birlikte yaşayan bireyler arasında meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik şiddet eylemleri olarak anlaşılacaktır*” tanımlanmıştır. 12 bölümden

oluşan sözleşmenin 5.bölümünde psikolojik şiddet, fiziksel şiddet ve cinsel taciz kavramlarının tanımına yer verilmiştir. Sözleşmenin 32.maddesinde zorla gerçekleştirilen evliliklerin hükümsüz kılınması için devletlerin gerekli önlemleri alması gerektiği ifade edilmiştir. Sözleşmenin 36.maddesinde cinsel şiddete ilişkin eylemlerin kapsamına yer verilmiştir. 37.madde de yine zorla gerçekleştirilen evlilik konularında ve çocuk evliliklerinde devletlerin gerekli yasal tedbirleri alması hükmedilmiştir. 42.madde de ise “*sözde namus adına işlenen suçlar*” ifadesi de kullanılarak fiziksel şiddetin kapsamına yer verilmiştir. Ayrıca sözleşme şiddetin önlenmesine yönelik farkındalığı artırma programları, eğitim programları, önleyici müdahale programları ve tedavi programları gibi konulara ilişkin maddeler de içermektedir (<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120308M1-1.pdf>). Erişim Tarihi: 17.09.2022

6. KADINA YÖNELİK ŞİDDET İLE MÜCADELEDE İÇ HUKUK

Bu çalışmada kadına yönelik şiddete mücadelede ve kadın erkek eşitliği konusunda önemli hükümlere yer verdiği düşünülen düzenlemeler; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Türk Medeni Kanunu, Türk Ceza Kanunu, 6284 Sayılı Kanun ve İş Kanunu kapsamında incelenmiştir.

6.1. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası

1982 yılında yürürlüğe giren Türkiye Cumhuriyeti Anayasası şiddete açıkça yer veren düzenlemeler içermemektedir. Ancak TC Anayasası'nın “eşitlik” kavramını içermesi yönü ile ekonomik şiddetle ilişkili olduğu düşünülen maddeler içerdiği düşünülmektedir.

Anayasanın değiştirilmesi mümkün olmayan ilk 3 maddesinden biri olan 2.madde de insan haklarına saygılı olma kavramına açıkça yer vermiştir. Devletin temel amaç ve görevlerine yer veren 5.madde de “*adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak*” kavramı eşitsizliğin engellenmesine yöneliktir. Bu doğrultuda kadına karşı şiddeti önlemede devletin sorumlu tutulduğunu söylemek mümkündür (Bolevin, 2016). Eşitlik ilkesini vurgulayan 10.madde de kanun önünde hiçbir ayırım gözetmeksizin herkesin eşit olduğunu hükmedilmiştir. Ayrımcılıkla ilgili ifadeler yer verilirken

“cinsiyet” kavramına ihtiyaç duyulması, Türkiye’de kadınların ayrımcılığa maruz kaldığının göstergesidir. Ayrıca 2010 yılında yapılan değişiklik ile “*Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür*” eklenen fıkranın kadın-erkek eşitliğine özellikle vurgu yapması, konunun önemini gözler önüne sermektedir. Kimsenin vücut bütünlüğüne dokunulamayacağı ve kimsenin insan onuruna yakışmayan bir cezaya tabi tutulamayacağı ifadelerine yer veren 17.madde de açıkça yer verilmemiş olsa da şiddeti engellemeye yönelik ifadeler içerdiği görülmektedir. 18.madde ekonomik şiddete yönelik bir davranış olan zorla çalıştırmayı resmen yasaklamıştır. Kimsenin eğitim hakkından yoksun bırakılamayacağını hükmeden 42.madde aile içi ekonomik şiddet davranışlarından biri olan eğitim hakkının engellenmesini resmen yasaklamıştır. Çalışma özgürlüğünü ifade eden 48.madde kadına yönelik aile içi şiddet davranışlarından biri olan çalışmanın engellenmesini resmen yasaklamıştır. Eşit işe eşit ücret kavramına açıkça yer verilmese de 55.madde de “adaletli bir ücret” ifadesi kadınların çalışma hayatında karşılaştığı ekonomik şiddet davranışlarından biri olan ücretlendirmede ayrımcılığı engellemede devleti sorumlu tutmuştur (<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2709.pdf>). Erişim Tarihi: 25.09.2022

6.2. Türk Medeni Kanunu

Medeni hukuk, bir bireyin hayata gözlerini açtığı andan hayatının sonlandığı ana kadar olan ilişkilerini düzenlemektedir. Türkiye’nin ilk medeni kanunu 1926 yılında yürürlüğe giren Türk Kanunu Medenisi’dir. 743 sayılı bu kanun 2002 yılında yürürlükten kalkarak yerini 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’na bırakmıştır. Yeni Türk Medeni Kanunu ile aile içinde kadın erkek eşitliğine değinilmiş ve tek eşlilik, kadınların çalışma özgürlüğü, kadınların boşanma hakkı gibi kadınları korumaya yönelik düzenlemelere yer verilmiştir.

62.madde ile herhangi bir onur kırıcı davranış ya da kötü muamele ile karşılaşılması durumunda kadına boşanma hakkı verilmiştir. Bu kapsamda şiddete maruz kalan kadının evliliği sonlandırma hakkına sahip olduğunu söylemek mümkündür. 185.madde ile geleneksel toplumların benimsediği kadının ev içinde işleri görev olan üstlenme rolü eşler birbirlerine yardımcı olmak zorundadır ifadeleri ile yıkılmaya çalışılmıştır. 186.maddenin kadına yönelik ekonomik şiddet

davranışlarından biri olan mal varlığı sahibi olmada kadının fikrinin alınmaması durumuna bir kısıtlama getirdiğini söylemek mümkündür. 192.madde ile kadınların çalışma hayatına eşlerinden izin almaksızın girebilecekleri vurgulanmıştır. 194.madde ile önceden yalnızca erkeğe ait olan tasarruf hakkının kadına da eşit şekilde tanınması ile kadının ekonomik mağduriyetinin önüne geçilmiştir. 197.madde ile açıkça belirtilmemekle beraber kadının ekonomik şiddetle maruza kalması durumunda ayrı yaşama kararı alabilmesinin önü açılmıştır. Yani ekonomik şiddete maruz kalan kadına evden ayrılma hakkı tanınmıştır. 198.madde de kadının kazancını ortak giderlere harcayarak kendi kazancını bireysel harcamalarda kullanan eşlere kısıtlama getirildiğini söylemek mümkündür. 202.madde ile düzenlenen edinilmiş mallara katılma hakkı, yıllarca ev içinde maddi bir karşılığı olmadan çalışan kadının boşanma aşamasında tüm emeklerinin göz ardı edilerek hiçbir hak talep edememesinin önüne geçmiştir. Bu bağlamda Türk Medeni Kanunu'nun kadın ve erkeklerin haklarına yönelik eşitliği sağlamak amacı ile aile, miras gibi konularda düzenlemeler yaparak doğrudan şiddet kavramını içermemekle birlikte dolaylı yollardan kadına şiddete müdahale ettiğini söylemek mümkündür (<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4721.pdf>). Erişim Tarihi: 30.09.2022

6.3. Türk Ceza Kanunu

Türkiye'nin ilk ceza kanunu 1926 yılında yürürlüğe giren 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'dur. 765 sayılı bu kanun 2002 yılında yürürlükten kalkarak yerini 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'na bırakmıştır. Kadın hak ve özgürlüklerini düzenlemenin yanı sıra kadına şiddete ilişkin suçlar ve bu suçların cezalarını da içeren bu kanun TBMM tarafından 2004 yılında onaylanmış ve 2005 yılında yürürlüğe girmiştir.

77.madde ile kasten öldürme, cinsel saldırıda bulunma, zorla hamile bırakma ve zorla fuhuşa sevk etme insanlığa karşı bir suç olarak değerlendirilmiştir. Bu kapsamda; kasten öldürmenin fiziksel şiddete, zorla hamile bırakma ve cinsel saldırıda bulunmanın cinsel şiddete, zorla fuhuşa sevk etmenin ekonomik şiddete örnek teşkil etmesi nedeni ile 77.maddenin şiddeti, insanlığa karşı bir suç olarak tanımladığını söylemek mümkündür. TCK'nin 80.maddesi zorla çalıştırma ile ekonomik şiddete, fuhuş yaptırmak ile hem ekonomik hem cinsel şiddete, tehdit baskı ve cebir uygulamak ifadeleri ile de fiziksel ve psikolojik şiddete maruz

bırakmanın bir suç olduğunu açıkça belirtmiştir. TCK'nın 81,86 ve 96.maddeleri fiziksel şiddetin bir suç teşkil ettiğini vurgulamıştır. Ayrıca 81.madde ile fiziksel şiddetin en ileri boyutunu ifade eden öldürme davranışının müebbet hapis cezası ile sonuçlanacağını hükmetmiştir. Kanunun 102,105 ve 106.maddelerinde kadına yönelik cinsel suçlara yer verilmiştir. Cinsel davranışın suç teşkil etmesi için illa fiziksel bir temas gerektirmediği sarkıntılığında bir cinsel bir suçu teşkil ettiği 102.madde ile düzenlenmiştir. Yine aynı maddede evlilik içi cinsel saldırının da suç teşkil ettiği açıkça ifade edilmiştir. 765 sayılı kanunda cinsel suçlar kanunun "Topluma ve Edep Törelerine Karşı Suçlar" bölümünde yer alırken Yeni TCK ile "Kişilere Karşı" bölümünde yer almıştır. Bu düzenleme ile cinsel özgürlüğün bireye yönelik olduğu ve korunması gereken bu hakkın toplumsal ahlakla değil kadının kendisi ile ilgili olduğu kabul edilmiştir (Bolevin, 2016 s.62). 112. ve 117.maddeler ile eğitim hakkının veya çalışma hakkının engellenmesinin bir suç teşkil ettiği hükmedilmiştir. 417.madde de işverenin çalışma hayatında psikolojik veya cinsel şiddete maruz kalan kadınları korumakla ve bu durumun engellenmesi için gerekli önlemlerin alınması gerektiği açıkça hükmedilmiştir (<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5237.pdf>). Erişim Tarihi: 02.10.2022

6.4. 6284 Sayılı Kanun

4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'un (aile içi şiddet kavramına ilk kez yer veren kanun olarak anılmaktadır.) uygulama ve kapsam bakımından yetersiz kalması ve İstanbul Sözleşmesi'nin de etkisi ile 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Yönelik Kanun 2012 yılında yürürlüğe girmiştir (Yıldız Demirel 2019 s.78-79). Kanunun amacı şiddete maruz kalan veya şiddete maruz kalma ihtimali olan kadınların ya da çocukların korunması, şiddetin ve aile içi şiddetin önlenmesine yönelik tedbirler ile ilgili usul ve esasları düzenlenmesidir (Oktay, 2015).

Kanun'un 2.maddesinde yer verilen tanımlamalarda şiddetin bütün türlerine yer verildiği görülmektedir. Ekonomik şiddetin tanımına yer veren ilk kanun olması özelliği ile önem arz ettiği düşünülmektedir. Maddenin (ç) bendinde, kadına yönelik şiddet tanımlanırken "cinsiyete dayalı ayrımcılık" ifadesinden yararlanılması da dikkat çekmektedir. İlgili maddenin (e) bendinde ise bir kişinin şiddet mağduru

olması için şiddeti yaşamış olması gerekmediğini bu tehlike ile karşı karşıya kalan kişilerinde şiddet mağduru sayılacağı ifade edilmiştir

(<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6284.pdf>). Erişim Tarihi: 06.10.2022

6.5. İş Kanunu

1475 sayılı İş Kanunu'nun yalnızca bir maddesi haricinde tamamen değiştiren, amacı işçi ve işveren ilişkisini yeni bir anlayışla yeniden düzenlemek olan 4857 sayılı İş Kanunu 2003 yılında yürürlüğe girmiştir. Bu kanun ile kadınların analık izni, süt izni, doğumdan sonraki analık izni gibi hakları düzenlenmiştir.

İş Kanunu'nun 5.maddesinde çalışan bireyler arasında herhangi bir sebeple ayırım yapılamayacağı hükmedilmiştir. Aynı maddenin devamında iş sözleşmesinin yapılmasında bir ayrımcılık yapılamayacağı ifade edilerek kadınların hamile veya evli olmasından dolayı iş hayatına dahil edilmemesi engellenmeye çalışılmıştır. *“Aynı veya eşit değerde bir iş için cinsiyet nedeniyle daha düşük ücret kararlaştırılmaz.”* hükmü ile de kadınların çalışma hayatında en çok karşılaştıkları ekonomik şiddet davranışlarından biri olan eşit işe eşit ücret kavramından kaynaklı mağduriyet giderilmeye çalışılmıştır. İş Kanunu'nun 24.maddesinde işçinin haklı nedenle işi sonlandırarak tazminat almaya hak kazandığı durumlara yer verilmiştir. Söz konusu maddenin (b) bendi, psikolojik, fiziksel ve cinsel şiddet, (d) bendi, cinsel şiddet ve (e) bendi de ekonomik şiddet ile karşılaşan bir kadına işi sonlandırarak tüm haklarından yararlanma hakkı tanımaktadır

(<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4857.pdf>). Erişim Tarihi: 06.10.2022

3. BÖLÜM

ÇALIŞAN VE ÇALIŞMAYAN KADINLARIN EKONOMİK ŞİDDETE UĞRAMA DÜZEYLERİ: ISPARTA İLİ ÖRNEĞİ

Çalışmanın bu bölümünde, araştırmanın amacı ve önemi, araştırmanın hipotezleri, araştırmanın evreni ve örnekleme, normallik testleri ve güvenilirlik testleri, araştırmada kullanılan veri toplama araçları ve araştırmanın bulgularına yer verilmiştir.

1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Her şeyden önce bir insanlık suçu olan şiddet kavramı günümüzde toplumsal bir sağlık sorunu haline gelmiştir ve şiddet oranlarındaki artış, bu suçu engellemeye yönelik alınan tedbirlerin ve hukuki düzenlemelerin uygulamada yetersiz kaldığını göstermektedir. Şiddetin her türlü tehlikelidir ancak ekonomik şiddet, çoğu zaman maruz kalınan kişiler tarafından algılanamayacak kadar tehlikelidir. Aynı zamanda diğer şiddet türlerinin kimi zaman nedeni kimi zamanda sonucu olarak karşımıza çıkan ekonomik şiddet, bireyi fakirleştiren ve bireyin diğer şiddet türlerine boyun eğmesine neden olan çok önemli bir şiddet türüdür.

Bu çalışma, aile içinde kadına yönelik ekonomik şiddetin, seçilmiş demografik ve sosyo-ekonomik değişkenlerle arasında bir ilişki olup olmadığını tespit etmek ve çalışan ve çalışmayan kadınların bu şiddete maruz kalma düzeylerini incelemek amacıyla yapılmıştır.

Yapılan literatür taraması sonucunda fiziksel şiddet, cinsel şiddet ve psikolojik şiddete ilişkin birçok veri olmasına karşın ekonomik şiddete ilişkin verilerin az sayıda olduğu sonucuna varılmıştır. Çalışmada, aile içi ekonomik şiddete maruz kalma durumu çalışan ve çalışmayan kadınlara yönelik farklı formatta sorular kullanılarak incelenmiştir. Bu yönüyle çalışmanın diğer çalışmalardan ayrılarak önem arz ettiği düşünülmektedir.

2. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

Temel Hipotezler

H1: Çalışmayan kadınların aile içi ekonomik şiddete maruz kalma düzeyi, seçilmiş demografik ve sosyo-ekonomik özelliklere göre farklılık göstermektedir.

H2: Çalışan kadınların aile içi ekonomik şiddete maruz kalma düzeyi, seçilmiş demografik ve sosyo-ekonomik özelliklere göre farklılık göstermektedir.

Alt Hipotezler

H1a: Çalışmayan kadınların aile içi ekonomik şiddete maruz kalma düzeyi, kadının yaşına göre farklılık göstermektedir.

H1b: Çalışmayan kadınların aile içi ekonomik şiddete maruz kalma düzeyi, kadının eğitim durumuna göre farklılık göstermektedir.

H1c: Çalışmayan kadınların aile içi ekonomik şiddete maruz kalma düzeyi, kadının eşinin çalıştığı sektöre göre farklılık göstermektedir.

H1d: Çalışmayan kadınların aile içi ekonomik şiddete maruz kalma düzeyi, kadının eşinin aylık ortalama gelirine göre farklılık göstermektedir.

H1e: Çalışmayan kadınların aile içi ekonomik şiddete maruz kalma düzeyi, kadının eşinin yaşına göre farklılık göstermektedir.

H1f: Çalışmayan kadınların aile içi ekonomik şiddete maruz kalma düzeyi, kadının eşinin eğitim durumuna göre farklılık göstermektedir.

H1g: Çalışmayan kadınların aile içi ekonomik şiddete maruz kalma düzeyi, evliliğin gerçekleşme şekline göre farklılık göstermektedir.

H1h: Çalışmayan kadınların aile içi ekonomik şiddete maruz kalma düzeyi, evliliğin süresine göre farklılık göstermektedir.

H2a: Çalışan kadınların aile içi ekonomik şiddete maruz kalma düzeyi, kadının yaşına göre farklılık göstermektedir.

H2b: Çalışan kadınların aile içi ekonomik şiddete maruz kalma düzeyi, kadının eğitim durumuna göre farklılık göstermektedir.

H2c: Çalışan kadınların aile içi ekonomik şiddete maruz kalma düzeyi, kadının eşinin çalıştığı sektöre göre farklılık göstermektedir.

H2d: Çalışan kadınların aile içi ekonomik şiddete maruz kalma düzeyi, kadının aylık ortalama gelirine göre farklılık göstermektedir.

H2e: Çalışan kadınların aile içi ekonomik şiddete maruz kalma düzeyi, kadının eşinin aylık ortalama gelirine göre farklılık göstermektedir.

H2f: Çalışan kadınların aile içi ekonomik şiddete maruz kalma düzeyi, kadının eşinin yaşına göre farklılık göstermektedir.

H2g: Çalışan kadınların aile içi ekonomik şiddete maruz kalma düzeyi, kadının eşinin eğitim durumuna göre farklılık göstermektedir.

H2h: Çalışan kadınların aile içi ekonomik şiddete maruz kalma düzeyi, evliliğin gerçekleşme şekline göre farklılık göstermektedir.

H2ı: Çalışan kadınların aile içi ekonomik şiddete maruz kalma düzeyi, evliliğin süresine göre farklılık göstermektedir.

3. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ

Ekonomik şiddetin diğer şiddet türlerinde olduğu gibi aile içinde başlaması ve bu şiddete en çok maruz kalan bireylerin kadınlar olması çalışma evreninin belirleyicisi olmuştur. Evren sayısının 1.000.000 ve üzerinde olduğu araştırmalar için örneklem sayısı %95 güvenilirlik ve 0.10 örnekleme hatası için 96 kişi olarak belirlenmiştir (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004 s.50). Çalışmanın örneklemini Isparta İl Merkezi'nde yaşayan 424 evli kadın oluşturmaktadır. Kadınlardan 313'ü çalışırken 111'i çalışmamaktadır.

4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırma, Isparta İl Merkezi'nde ikamet eden ve medeni durumu evli olan kadın katılımcıların anket sorularına vermiş oldukları yanıtlarla sınırlıdır. Bu nedenle araştırmada elde edilen sonuçlar Isparta İl Merkezi'nde ikamet eden ve medeni durumu evli olan kadınlara özgüdür ve koşulların değişmesi ile farklılık göstermesi muhtemeldir. Araştırmanın yapıldığı dönemde (2021) Isparta İli'nde çalışan kadın sayısı 39.081 olarak kaydedilmiştir (SGK İstatistik Yıllıkları, 2021). Aynı dönemde Isparta İli'nde evli olan kadın sayısı 114.379 olarak kaydedilmiştir (Nüfus ve Konut Sayımı, 2021). Araştırma ekonomik şiddetin aile içi boyutunu kapsamaktadır ve eş şiddeti ile sınırlıdır. Araştırmanın sınırlılıklarından bir diğeri de anket sorularının aile hayatı ile ilgili bilgiler içeren ifadelerden meydana gelmesi nedeni ile katılımcıların bu ifadeleri yanıtlarken çekimser davranma ihtimalleridir.

5. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmada veri toplama aracı olarak Narlıkaya ve Peker'in (2021 s.141-143) aile içi ekonomik şiddet algısı anketinin uyarlaması kullanılmıştır. Anket formu, katılımcıların demografik ve sosyo-ekonomik özelliklerine ilişkin sorular ve aile içi ekonomik şiddete ilişkin sorulardan oluşmaktadır. Çalışan kadınlara yöneltilen ilk 9 soru katılımcıların demografik ve sosyo-ekonomik özelliklerine ilişkin ifadeleri içermektedir. 10. soru ile başlayan aile içi ekonomik şiddet anketi, 19 sorudan meydana gelmektedir. Çalışmayan kadınlara yöneltilen ilk 8 soru katılımcıların demografik ve sosyo-ekonomik özelliklerine ilişkin ifadeleri içermektedir. 9. soru ile başlayan aile içi ekonomik şiddet anketi, 16 sorudan meydana gelmektedir. Araştırma verileri 2021 yılına aittir (Dönemin net asgari ücreti 2825,90 TL'dir). Verilerin analizinde SPSS-22 programından yararlanılmıştır. Kullanılan ölçek likert tipi ölçeğe göre hazırlanmış olup, ifadelere verilen yanıtlar "Kesinlikle Katılıyorum", "Katılıyorum", "Kararsızım", "Katılmıyorum" ve "Kesinlikle Katılmıyorum" şeklindedir. Anket soruları içerisinde yer alan olumsuz ifadeler verilen yanıtlar yukarıdaki sıralamaya göre 5-4-3-2-1, olumlu ifadeler verilen yanıtlar ise 1-2-3-4-5 şeklinde puanlanmıştır. Bu nedenle çalışmada 5'e yaklaşan aile içi ekonomik şiddet düzeyinin daha yüksek olduğunu ifade ederken 1'e yaklaşan değerler aile içi ekonomik şiddete maruz kalma düzeyinin daha düşük olduğunu ifade etmektedir. Bu çalışmada 1 ile 5 arasındaki aralık genişliği 0.8 olarak belirlenmiştir. Buna göre (1-1.8) aralığı "Kesinlikle Katılmıyorum", (1.81- 2.6) aralığı "Katılmıyorum", (2.61-3.4) aralığı "Kararsızım", (3.41- 4.2) aralığı "Katılıyorum", (4.21-5) aralığı ise "Kesinlikle Katılıyorum" ifadelerini etmektedir (Akçöltekin, 2014 s.56). Anket sorularının normal dağılım aralığında kalması sebebi ile aile içi ekonomik şiddetin seçilmiş demografik ve sosyo-ekonomik değişkenlerle arasında anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek amacı ile t testi ve ANOVA testleri gerçekleştirilmiştir. ANOVA testi sonucunda elde edilen anlamlı farklılıkların düzeyi ortalama farklılık analizi ile yorumlanmıştır.

6. NORMALLİK TESTİ VE GÜVENİLİRLİK ANALİZİ

Çalışmada uygun analiz yöntemlerinin seçilebilmesi adına "skewness (çarpıklık)" ve "kurtosis (basıklık)" değerleri üzerinden normallik testi

gerçekleştirilmiştir. Normal dağılıma işaret eden değer aralıkları çalışmalara göre farklılık göstermektedir. Bu çalışmada değerler -1,5 ve +1,5 aralığında ise dağılımın normal gerçekleştiği kabul edilmiştir (Tabachnick and Fidell, 2013).

Bilimsel çalışmalarda bir araştırmamanın güvenilirlik analizinin geçerli sayılabilmesi için en düşük Cronbach Alpha (α) değeri genel olarak (0,7) olarak kabul edilmektedir. Maddelerin iç tutarlılığının bir ölçüsü olan Cronbach Alfa (α) değeri, ölçme aracındaki ifadelerin homojen yapısını sorgulamak ve açıklamak için kullanılmaktadır. Cronbach Alfa (α) katsayısı yüksek olan ifadelerin birbiriyle tutarlı ve aynı doğrultuda olduğu yorumu yapılabilmektedir. Cronbach Alfa (α) katsayısının güven aralıklarına aşağıda verilmiştir (Kalaycı, 2018, s. 405);

$0.00 \leq \alpha < 0.40$ ise güvenilir değil,

$0.40 \leq \alpha < 0.60$ ise düşük güvenilirlikte,

$0.60 \leq \alpha < 0.80$ ise oldukça güvenilir,

$0.80 \leq \alpha < 1.00$ ise yüksek güvenilirlikte bir ölçektir.

Tablo 2’de çalışan katılımcılara yönelik aile için ekonomik şiddete ilişkin anket sorularının normallik testi ve güvenilirlik analizine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 2. Çalışan Katılımcılara Yönelik Aile İçi Ekonomik Şiddet Anketi Normallik Testi ve Güvenilirlik Analizi

	Yöneltilen Soru Sayısı	Cronbach Alfa (α) Değeri	$\bar{X}$	SS	Normallik Testi	
					Kurtosis (Basıklık) Katsayısı	Skewness (Çarpıklık) Katsayısı
Aile İçi Ekonomik Şiddete İlişkin Sorular	19	,834	2,18	,60	,704	,579
Tüm Anket Soruları	28	,819				

Tablo 3’te çalışmayan katılımcılara yönelik aile için ekonomik şiddete ilişkin anket sorularının normallik testi ve güvenilirlik analizine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 3. Çalışmayan Katılımcılara Yönelik Aile İçi Ekonomik Şiddet Anketi Normallik Testi ve Güvenilirlik Analizi

	Yöneltilen Soru Sayısı	Cronbach Alfa (α) Değeri	$\bar{X}$	SS	Normallik Testi	
					Kurtosis (Basıklık) Katsayısı	Skewness (Çarpıklık) Katsayısı
Aile İçi Ekonomik Şiddete İlişkin Sorular	16	,879	2,49	,77	-,564	,536
Tüm Anket Soruları	24	,831				

Çalışmada demografik ve sosyo-ekonomik özelliklere ilişkin anket sorulardan sonra çalışan ve çalışmayan katılımcılara farklı sorular yöneltilmesi sebebi ile testler çalışan ve çalışmayan katılımcılar için ayrı ayrı gerçekleştirilmiştir.

Cronbach Alpha (α) katsayısına göre, çalışan ve çalışmayan katılımcılara yönelik aile içi ekonomik şiddet anketi sorularının yüksek güvenilirlik (>0,80) derecesine sahip olduğu sonucuna varılmıştır.

Çalışan katılımcılar için çarpıklık katsayısı 0,579 ve basıklık katsayısı 0,704 olarak gerçekleşmiştir. Çalışmayan katılımcılar için ise çarpıklık katsayısı -0,564 olarak gerçekleşirken basıklık katsayısı 0,536 olarak gerçekleşmiştir. Her iki durumda da normallik testine ait sapmalar -1,5 ve +1,5 aralığında değerler almıştır. Bu doğrultuda normal dağılım gerçekleştiğini söylemek mümkündür.

7. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Bu bölümde çalışan ve çalışmayan katılımcılara ait demografik ve sosyo-ekonomik özellikler ile aile içi ekonomik şiddete ilişkin bulgulara yer verilmiş ve sonuçlar yorumlanmaya çalışılmıştır.

7.1. Çalışmayan Katılımcılara Ait Demografik Bulgular

Tablo 4'te çalışmayan katılımcıların yaşı, eşlerin yaşı, katılımcıların eğitim durumu, eşlerin eğitim durumu, eşlerin çalıştığı sektör, eşlerin aylık ortalama geliri, evliliği nasıl karar verildiği ve evli kalınan süreye ilişkin bilgiler yer almaktadır;

Tablo 4. Çalışmayan Katılımcıların Demografik ve Sosyo-Ekonomik Özelliklerine İlişkin Bulgular

	Değişken	Frekans	%
Yaş Aralığı	18-23 Yaş Aralığı	5	4,5
	24-29 Yaş Aralığı	23	20,7
	30-35 Yaş Aralığı	32	28,8
	36-41 Yaş Aralığı	24	21,6
	42 Yaş ve Üzeri	27	24,3
Eğitim Durumu	İlkokul Mezunu	12	10,8
	Ortaokul Mezunu	12	10,8
	Lise Mezunu	41	36,9
	Önlisans Mezunu	18	16,2
	Lisans Mezunu	24	21,6
	Lisansüstü Bir Programdan Mezun	4	3,6
Eşin Çalıştığı Sektör	Özel Sektör	85	76,6
	Kamu Sektör	26	23,4
Eşin Ort. Aylık Geliri	Geliri Yok	8	7,2
	1000 TL ve Altı	3	2,7
	1001-2000 TL	5	4,5
	2001-3000 TL	22	19,8
	3001-4000 TL	24	21,6
	4001-5000TL	18	16,2
	5001 TL ve Üzeri	31	27,9
Eşin Yaş Aralığı	18-23 Yaş Aralığı	0	0
	24-29 Yaş Aralığı	15	13,5
	30-35 Yaş Aralığı	24	21,6
	36-41 Yaş Aralığı	31	27,9
	42 Yaş ve Üzeri	41	36,9
Eşin Eğitim Durumu	İlkokul Mezunu	18	16,2
	Ortaokul	19	17,1
	Lise	27	24,3
	Önlisans Mezunu	13	11,7
	Lisans Mezunu	26	23,4
	Lisansüstü Bir Programdan Mezun	8	7,2
Evlilik Şekli	Anlaşarak	76	68,5
	Görücü Usulü	35	31,5
Evlilik Süresi	0-1 Yıl	8	7,2
	1-5 Yıl	26	23,4
	5-10 Yıl	21	18,9
	10 Yıl ve Üzeri	56	50,5

Tablo 4'e göre Isparta İl Merkezi'nde yaşayan ve çalışmayan 111 katılımcının 4,5'i 18-23, %20,7'si 24-29, %28,8'i 30-35, %21,6'sı 36-41 ve 24,3'ü

42 yaş ve üzerindedir. Buna göre katılımcıların ağırlıklı olarak 30-35 yaş aralığında yer aldığı görülmektedir.

Katılımcıların %10,8'i ilkokul, %10,8'i ortaokul, %36,9'u lise, %16,2'si ön lisans, %21,6'sı lisans ve %3,6'sı lisansüstü bir programdan mezundur. Buna göre araştırmaya katılım sağlayan kadınlarda lise mezunu olanların çoğunlukta olduğu görülmektedir.

Katılımcıların eşlerinin %76,6'sı özel sektörde çalışırken %23,4'ü de kamu sektöründe çalışmaktadır. Buna göre özel sektörde çalışan eşlerin oranı, kamu sektöründe çalışan eşlerin oranından ortalama iki kat daha fazladır.

Katılımcılar eşlerinin %2,7'sinin 1000 TL ve altı, %4,5'inin 1001-2000 TL arası, %19,8'inin 2001-3000 TL arası, %21,6'sının 3001-4000 TL arası, %16,2'sinin 4001-5000 TL arası gelir ettiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcılar eşlerinin %7,2'sinin hiç geliri olmadığını ifade etmiştir. Eşler ağırlıklı olarak 5001 TL ve üzerinde kazanç sağlamaktadır.

Katılımcılar eşlerinin %13,5'inin 24-29 yaş aralığında, %21,6'sının 30-35 yaş aralığında, %27,9'unun 36-41 yaş aralığında olduğunu ve %36,9'unun 42 yaş veya 42 yaşın üzerinde yer aldığını ifade etmişlerdir. Eşler içinde 18-23 yaş aralığında olan yoktur ve katılımcıların eşlerinin ağırlıklı olarak 42 yaş veya üzerinde yer aldığı görülmektedir.

Katılımcılar eşlerinin %16,2'sinin ilkokul mezunu, %17,1'inin ortaokul mezunu, %24,3'ünün lise mezunu, %11,7'sinin ön lisans mezunu, %23,4'ünün lisans mezunu olduğunu ve %7,2'sinin de lisansüstü bir programdan mezun olduğunu ifade etmiştir.

Katılımcıların %68,5'i anlaşarak evlendiklerini ifade ederken %31,5'i de görücü usulü ile evlendiklerini ifade etmiştir. Anlaşarak evlenen katılımcılar, görücü usulü evlenen katılımcıların sayısından en az iki kat fazladır.

Katılımcıların %7,'si en fazla 1 yıldır evli olduklarını ifade ederken %50,5'i ise 10 yıl veya 10 yıldan fazla süredir evli olduklarını, %23,4'ü 1-5 yıldır evli olduklarını ve %18,9'u ise 5-10 yıldır evli olduklarını ifade etmiştir.

7.2. Çalışmayan Katılımcılara Yöneltilen Anket Sorularına İlişkin Bulgular

Tablo 5’te çalışmayan katılımcılara yöneltilen anket sorularına ve bu sorulara verilen ortalama cevapların yüzde değerlerine yer verilmiştir.

Tablo 5. Çalışmayan Katılımcıların Aile İçi Ekonomik Şiddet Anketine Vermiş Oldukları Yanıtlar (%)

S.N	Aşağıda yer alan ifadelere ne derecede katılıyorsunuz? Lütfen katılım derecesi size en uygun şıkkı işaretleyin.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Eşim çalışmama izin vermiyor.	55,0	21,6	9,0	6,3	8,1
2	Eşim çalışmamı istemediği için sorun çıkartıyor.	53,2	27,0	9,0	6,3	4,5
3	Eşim çalışmamı istemediği için çalışmıyorum.	51,4	20,7	8,1	9,0	10,8
4	Çalışmadığım için eşim mutludur.	35,1	24,3	17,1	15,3	8,1
5	Eşim ekonomik konularda kendi başına karar verir.	35,1	25,2	9,9	16,2	13,5
6	Ailenin tasarrufu hakkındaki konularda eşim bana danışır.	10,8	13,5	6,3	38,7	30,6
7	Eşim evin gelir ve giderleri hakkında bana bilgi verir.	12,6	12,6	5,4	36,0	33,3
8	Eşim onun maaşını harcadığımda nereye harcama yaptığımı sormaz.	13,5	25,2	12,6	30,6	18,0
9	Eşimin maaşını harcarken eşimden izin almam gerekir.	19,8	28,8	9,0	28,8	13,5
10	Eşim maaşının belirli bir bölümünü bana harçlık olarak verir, onun dışında harcama yapmam.	35,1	44,1	6,3	9,9	4,5
11	Eşim maaşından bana pay vermez. Bana ait harcamaları da kendisi yapar.	46,8	34,2	3,6	9,9	5,4
12	Eşimin benim için çıkarttığı bir ek kart vardır. Kart ile özgürce harcama yapabilirim.	27,9	28,8	5,4	27,9	9,9
13	Miras hakkım olması durumunda eşim bana hakkım olanı verir.	6,3	8,1	15,3	37,8	32,4
14	Miras hakkım olması durumunda eşimin ailesi bana hakkım olanı verir.	13,5	9,9	27,9	28,8	19,8
15	Evlendikten sonra satın alınan mallar benim üzerime kayıtlıdır.	17,1	45,9	10,8	18,0	8,1
16	Hane içi yapılan yatırımların bir kısmı benim adımadır.	17,1	28,8	12,6	32,4	9,0

Tablo 5'e göre "Evlendikten sonra satın alınan mallar benim üzerime kayıtlıdır" ifadesine "Katılmıyorum" yanıtını veren katılımcıların oranı %45,9, "Kesinlikle Katılmıyorum" yanıtını veren katılımcıların oranı ise %17,1'dir. Buna göre katılımcıların bu ifadeye toplam katılım oranı %63'tür.

"Eşimin benim için çıkarttığı bir ek kart vardır. Kart ile özgürce harcama yapabilirim." ifadesine "Katılmıyorum" yanıtını veren katılımcıların oranı %28,8, "Kesinlikle Katılmıyorum" yanıtını veren katılımcıların oranı ise %27,9'dur. Buna göre katılımcıların bu ifadeye toplam katılım oranı %56,7'dir.

"Hane içi yapılan yatırımların bir kısmı benim adımadır." ifadesine "Katılmıyorum" şeklinde cevap veren katılımcıların oranı %28,8 iken bu ifadeye "Kesinlikle Katılmıyorum" şeklinde cevap veren katılımcıların oranı %17,1'dir. Buna göre katılımcıların bu ifadeye toplam katılım oranı %45,9'dur.

"Eşimin maaşını harcarken eşimden izin almam gerekir." ifadesine "Katılıyorum" şeklinde cevap veren katılımcıların oranı %28,8 iken bu ifadeye "Kesinlikle Katılıyorum" şeklinde cevap veren katılımcıların oranı %13,5'tir. Buna göre katılımcıların bu ifadeye toplam katılım oranı %42,3'tür.

"Eşim onun maaşını harcadığımda nereye harcama yaptığımı sormaz." ifadesine "Katılmıyorum" şeklinde cevap veren katılımcıların oranı %25,2 iken bu ifadeye "Kesinlikle Katılmıyorum" şeklinde cevap veren katılımcıların oranı %13,5'tir. Buna göre katılımcıların bu ifadeye toplam katılım oranı %38,7'dir.

7.3. Çalışmayan Katılımcılara Ait Aile İçi Ekonomik Şiddet Bulguları

Çalışmanın bu bölümünde çalışmayan katılımcılara ait aile içi ekonomik şiddete ilişkin istatistiksel bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 6'da çalışmayan katılımcıların yaşı ile aile içi ekonomik şiddetin ilişkisini incelemek için yapılan (One Way) ANOVA testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 6. Çalışmayan Katılımcıların Yaşı ile Aile İçi Ekonomik Şiddetin İlişkisi

	Kareler Toplamı	Serbest Değer	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Değeri (p)
Gruplar Arası	5,319	4	1,330	2,341	,060
Grup İçi	60,213	106	,568		
Toplam	65,532	110			

Tablo 6'ya göre çalışmayan katılımcıların yaşları ile aile içi ekonomik şiddet arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($F=2,341$; $p=,060>0,05$, H_{1a} red). Bu doğrultuda yaşa göre katılımcıların aile içi ekonomik şiddete maruz kalma düzeylerinin değişmediğini söylemek mümkündür.

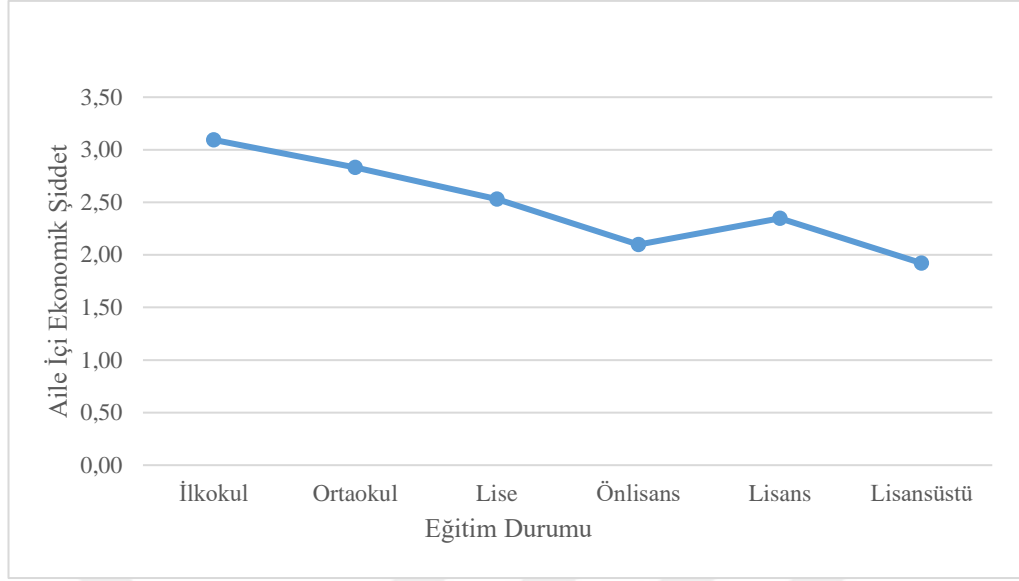
Tablo 7'de çalışmayan katılımcıların eğitim durumu ile aile içi ekonomik şiddetin ilişkisini incelemek için yapılan (One Way) ANOVA testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 7. Çalışmayan Katılımcıların Eğitim Durumu İle Aile İçi Ekonomik Şiddetin İlişkisi

	Kareler Toplamı	Serbest Değer	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Değeri (p)
Gruplar Arası	10,419	5	2,084	3,970	,002*
Grup İçi	55,114	105	,525		
Toplam	65,532	110			

* $p<0,05$

Tablo 7'ye göre çalışmayan katılımcıların eğitim durumları ile aile içi ekonomik şiddet arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. ($F=3,970$; $p=,002<0,05$, H_{1b} kabul).

Şekil 9. Çalışmayan Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Farklılık Analizi (Grafiksel Gösterimi)

Şekil 9'a göre lise mezunu (2,53), ön lisans mezunu (2,10), lisans mezunu (2,35) ve lisansüstü bir programdan mezun (1,92) olan katılımcıların ifadelerine verdikleri yanıtlar "Katılmıyorum" düzeyinde gerçekleşirken ortaokul mezunu (2,83) katılımcıların yanıtları "Kararsızım" düzeyinde ve ilkokul mezunu (3,09) katılımcıların yanıtları ise "Katlıyorum" düzeyinde gerçekleşmiştir. Buna göre aile içi ekonomik şiddete en çok ilkokul mezunu katılımcıların maruz kaldığını söylemek mümkündür.

Tablo 8'de çalışmayan katılımcıların eşlerinin çalıştığı sektör ile aile içi ekonomik şiddetin ilişkisini incelemek için yapılan t testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 8. Çalışmayan Katılımcıların Eşlerinin Çalıştığı Sektör İle Aile İçi Ekonomik Şiddetin İlişkisi

	Sayı(N)	Ortalama ($\bar{X}$)	t	Anlamlılık Değeri(p)
Özel Sektör	85	2,50	,023	,819
Kamu Sektörü	26	2,46		

Tablo 8'e göre çalışmayan katılımcıların eşlerinin çalıştığı sektör ile aile içi ekonomik şiddet arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($t(111)=,023$ $p=,819 > 0,05$, H_{1c} red). Bu doğrultuda eşlerinin yaşına göre katılımcıların aile içi ekonomik şiddete maruz kalma düzeyinin değişmediğini söylemek mümkündür.

Tablo 9’da çalışmayan katılımcıların eşlerinin geliri ile aile içi ekonomik şiddetin ilişkisini incelemek için yapılan (One Way) ANOVA testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 9. Çalışmayan Katılımcıların Eşlerinin Geliri İle Aile İçi Ekonomik Şiddetin İlişkisi

	Kareler Toplamı	Serbest Değer	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Değeri (p)
Gruplar Arası	7,093	6	1,182	2,104	,059
Grup İçi	58,439	104	,562		
Toplam	65,532	110			

Tablo 9’a göre çalışmayan katılımcıların eşlerinin geliri ile aile içi ekonomik şiddet arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($F=2,104$; $p=,059>0,05$, H_{1d} red). Bu doğrultuda eşlerinin gelirine göre katılımcıların aile içi ekonomik şiddete maruz kalma düzeylerinin değişmediğini söylemek mümkündür.

Tablo 10’da çalışmayan katılımcıların eşlerinin yaşı ile aile içi ekonomik şiddetin ilişkisini incelemek için yapılan (One Way) ANOVA testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 10. Çalışmayan Katılımcıların Eşlerinin Yaşı ile Aile İçi Ekonomik Şiddetin İlişkisi

	Kareler Toplamı	Serbest Değer	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Değeri (p)
Gruplar Arası	3,508	3	1,169	2,017	,116
Grup İçi	62,024	107	,580		
Toplam	65,532	110			

Tablo 10’a göre çalışmayan katılımcıların eşlerinin yaşı ile aile içi ekonomik şiddet arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($F=2,017$; $p=,116>0,05$, H_{1e} red). Bu doğrultuda eşlerin yaşına göre katılımcıların aile içi ekonomik şiddete maruz kalma düzeylerinin değişmediğini söylemek mümkündür.

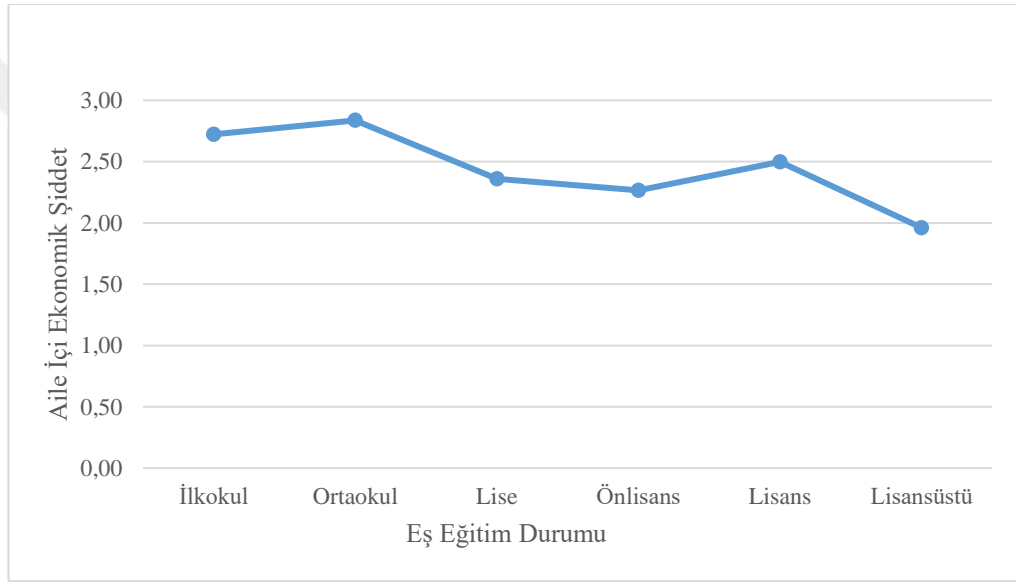
Tablo 11’de çalışmayan katılımcıların eşlerinin eğitim durumu ile aile içi ekonomik şiddetin ilişkisini incelemek için yapılan (One Way) ANOVA testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 11. Çalışmayan Katılımcıların Eşlerinin Eğitim Durumu ile Aile İçi Ekonomik Şiddetin İlişkisi

	Kareler Toplamı	Serbest Değer	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Değeri (p)
Gruplar Arası	6,606	5	1,321	2,354	,046*
Grup İçi	58,927	105	,561		
Toplam	65,532	110			

* $p < 0,05$

Tablo 11'e göre çalışmayan katılımcıların eşlerinin eğitim durumları ile aile içi ekonomik şiddet arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. ($F=2,354$; $p=,046 < 0,05$, H_{1f} kabul).

Şekil 10. Çalışmayan Katılımcıların Eşlerinin Eğitim Durumuna Göre Farklılık Analizi (Grafiksel Gösterimi)

Şekil 10'a göre eşleri ilkököl mezunu (2,72) ve ortaokul mezunu (2,84) olan katılımcılarda ifadelere verilen yanıtlar "Kararsızım" düzeyinde gerçekleşirken eşleri lise mezunu (2,36), ön lisans mezunu (2,26), lisans mezunu (2,50) ve yüksek lisans mezunu (1,96) olan katılımcılarda ifadelere verilen yanıtlar "Katılmıyorum" düzeyinde gerçekleşmiştir. Buna göre aile içi ekonomik şiddete en çok eşleri ortaokul mezunu olan katılımcıların maruz kaldığını söylemek mümkündür.

Tablo 12'de çalışmayan katılımcıların evlilik şekli ile aile içi ekonomik şiddetin ilişkisini incelemek için yapılan t testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 12. Çalışmayan Katılımcıların Evlilik Şekli İle Aile İçi Ekonomik Şiddetin İlişkisi

	Sayı(N)	Ortalama($\bar{X}$)	t	Anlamlılık Değeri(p)
Anlaşarak	76	2,45	-,815	,418
Görücü Usulü	35	2,58		

Tablo 12'ye göre çalışmayan katılımcıların evlilik şekillerine göre aile içi ekonomik şiddete maruz kalma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($t(111)=-,815$ $p=,418 > 0,05$, H_{1g} red). Bu doğrultuda evlilik şekline göre katılımcıların aile içi ekonomik şiddete maruz kalma düzeylerinin değişmediğini söylemek mümkündür.

Tablo 13'te çalışmayan katılımcıların evlilik süresi ile aile içi ekonomik şiddetin ilişkisini incelemek için yapılan (One Way) ANOVA testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 13. Çalışmayan Katılımcıların Evlilik Süresi ile Aile İçi Ekonomik Şiddetin İlişkisi

	Kareler Toplamı	Serbest Değer	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Değeri (p)
Gruplar Arası	3,561	3	1,187	2,050	,111
Grup İçi	61,971	107	,579		
Toplam	65,532	110			

Tablo 13'e göre çalışmayan katılımcıların evlilik süresi ile aile içi ekonomik şiddet arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($F=2,050$; $p=,111 > 0,05$, H_{1h} red). Bu doğrultuda evlilik süresine göre katılımcıların aile içi ekonomik şiddete maruz kalma düzeylerinin değişmediğini söylemek mümkündür.

7.4. Çalışan Katılımcılara Ait Demografik Bulgular

Tablo 14'te çalışan katılımcıların yaşı, eşlerin yaşı, katılımcıların eğitim durumu, eşlerin eğitim durumu, eşlerin çalıştığı sektör, katılımcıların aylık ortalama geliri, eşlerin aylık ortalama geliri, evliliğin nasıl gerçekleştiği ve evli kalınan süreye ilişkin bilgiler yer almaktadır;

Tablo 14. Çalışan Katılımcıların Demografik ve Sosyo-Ekonomik Özelliklerine İlişkin Bulgular

	Değişken	Frekans	%
Yaş Aralığı	18-23 Yaş Aralığı	2	0,6
	24-29 Yaş Aralığı	62	19,8
	30-35 Yaş Aralığı	58	18,5
	36-41 Yaş Aralığı	83	26,5
	42 Yaş ve Üzeri	108	34,5
Eğitim Durumu	İlkokul Mezunu	15	4,8
	Ortaokul Mezunu	17	5,4
	Lise Mezunu	74	23,6
	Önlisans Mezunu	50	16,0
	Lisans Mezunu	124	39,6
	Lisansüstü Bir Programdan Mezun	33	10,5
Eşin Çalıştığı Sektör	Özel Sektör	194	62,0
	Kamu Sektörü	119	38,0
Ortalama Aylık Gelir	1000 TL ve altı	8	2,6
	1001-2000 TL	18	5,8
	2001-3000 TL	69	22,0
	3001-4000 TL	52	16,6
	4001-5000TL	58	18,5
	5001 TL ve üzeri	108	34,5
Eşin Ortalama Aylık Geliri	Geliri Yok	17	5,4
	1000 TL ve Altı	5	1,6
	1001-2000 TL	6	1,9
	2001-3000 TL	55	17,6
	3001-4000 TL	61	19,5
	4001-5000TL	46	14,7
	5001 TL ve Üzeri	123	39,3
Eşin Yaş Aralığı	18-23 Yaş Aralığı	1	0,3
	24-29 Yaş Aralığı	51	16,3
	30-35 Yaş Aralığı	51	16,3
	36-41 Yaş Aralığı	57	18,2
	42 Yaş ve Üzeri	153	48,9,1

Eşin Eğitim Durumu	İlkokul Mezunu	22	7
	Ortaokul	32	10,2
	Lise	71	22,7
	Ön lisans Mezunu	36	11,5
	Lisans Mezunu	115	36,7
	Lisansüstü Bir Programdan Mezun	37	11,8
Evlilik Şekli	Anlaşarak	270	86,3
	Görücü Usulü	43	13,7
Evlilik Süresi	0-1 Yıl	27	8,6
	1-5 Yıl	66	21,1
	5-10 Yıl	39	12,5
	10 Yıl ve Üzeri	181	57,8

Tablo 14'e göre Isparta İl Merkezi'nde yaşayan ve çalışan 313 katılımcının 0,6'sı 18-23, %19,8'i 24-29, %18,5'i 30-35, %26,5'i 36-41 yaş aralığında ve %34,5'i 42 yaş ve üzerindedir. Buna göre katılımcıların ağırlıklı olarak 42 yaş ve üzerinde olduğu görülmektedir.

Katılımcıların %4,8'i ilkokul, %5,4'ü ortaokul, %23,6'sı lise, %16'sı ön lisans, %39,6'sı lisans mezunu ve %10,5'i de lisansüstü bir programdan mezundur. Buna göre araştırmaya katılım sağlayan kadınların ağırlıklı olarak lisans mezunu olduğunu söylemek mümkündür.

Katılımcıların eşlerinin %62'si özel sektörde çalışırken %38'i de kamu sektöründe çalışmaktadır. Buna göre özel sektörde çalışan eşlerin oranı kamu sektöründe çalışan eşlerin oranının neredeyse iki katı kadardır.

Katılımcıların %5,8'i 1001-2000 TL aralığında, %22'si 2001-3000 TL aralığında, %16,6'sı 3001-4000 TL aralığında ve %18,5'i de 4001-5000 TL aralığında gelir elde etmektedir. Ayrıca katılımcıların %2,6'sı 1000 TL ve altında gelir elde ederken %34,5'inin de 5001 ve TL ve üzerinde gelir elde ettiği görülmektedir.

Katılımcılar eşlerinin %1,6'sının 1000 TL ve altı, %1,9'unun 1001-2000 TL arası, %17,6'sının 2001-3000 TL arası, %19,5'inin 3001-4000 TL arası, %14,7'sinin

4001-5000 TL arası gelir ettiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcılar eşlerinin %5,4'ünün hiç geliri olmadığını ifade ederken katılımcıların %39,3'ü ise eşlerinin 5001 TL ve üzerinde geliri olduğu ifade etmiştir.

Katılımcılar eşlerinin %0,3'ünün 18-23 yaş aralığında, %16,3'ünün 24-29 yaş aralığında, %16,3'ünün 30-35 yaş aralığında, %18,2'sini 36-41 yaş aralığında olduğunu ve %48,9'unun 42 yaş veya 42 yaşın üzerinde olduğunu ifade etmişlerdir.

Katılımcılar eşlerinin %7'sinin ilkökul mezunu, %10,2'sinin ortaokul mezunu, %22,7'sinin lise mezunu, %11,5'inin ön lisans mezunu %36,7'sinin lisans mezunu ve %11,8'inin de lisansüstü bir programdan mezun olduğunu ifade etmiştir.

Katılımcıların %86,3'ü anlaşarak evlendiklerini ifade ederken %13,7'si de görücü usulü ile evlendiklerini ifade etmiştir. Anlaşarak evlen katılımcıların ciddi bir farkla ağırlıkta olduğunu söylemek mümkündür.

Katılımcıların %8,6'sı en fazla 1 yıldır evli olduklarını ifade ederken %57,8'i ise 10 yıl veya 10 yıldan fazla süredir evli olduklarını, %21,1'i 1-5 yıldır evli olduklarını ve %12,5'i ise 5-10 yıldır evli olduklarını ifade etmiştir.

7.5. Çalışan Katılımcılara Yöneltilen Anket Sorularına İlişkin Bulgular

Tablo 15'de çalışan katılımcılara yöneltilen anket sorularına ve bu sorulara verilen ortalama cevapların yüzde değerlerine yer verilmiştir.

Tablo 15. Çalışan Katılımcıların Aile İçi Ekonomik Şiddet Anketine Vermiş Oldukları Yanıtlar (%)

S.N	Aşağıda yer alan ifadelere ne derecede katılıyorsunuz? Lütfen katılım derecesi size en uygun şıkkı işaretleyin.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Eşim çalışmama olumlu bakıyor.	5,1	6,1	3,8	25,6	59,4
2	Eşim çalışma yaşamımı olumsuz etkileyecek kısıtlamalar getiriyor.	58,8	27,5	6,1	4,2	3,5
3	Eşim çalışmam ile ilgili sorun çıkartıyor.	64,2	26,2	2,9	3,2	3,5
4	Eşim çalışmamı istemezse işten ayrılıırım.	47,3	27,5	13,1	8,6	3,5

5	Eşim çalıştığım için mutludur.	5,4	4,5	7,7	36,4	46,0
6	Eşim ekonomik konularda kendi başına karar verir.	36,4	34,5	8,0	13,7	7,3
7	Ailenin tasarrufu hakkındaki konularda eşim bana danışır.	7,0	7,7	7,7	38,7	39
8	Eşim evin gelir ve giderleri hakkında bana bilgi verir.	5,8	8,3	3,8	40,9	41,2
9	Evdeki ekonomik sorumluluklar benim üzerimedir.	19,5	37,4	14,1	14,4	14,7
10	Maaşımı nasıl harcadığımı eşim sormaz.	12,8	23,0	9,9	31,6	22,7
11	Maaşımdan kendime ait harcama yapmak için eşimden izin alırım.	41,2	35,5	6,1	14,4	2,9
12	Maaşımı harcama konusunda eşim beni özgür bırakır.	8,3	13,4	8,9	40,3	29,1
13	Eşim maaşımın belirli bir bölümünü elimden alarak gerekli harcamaları yapar.	32,6	27,5	7,0	22,7	10,2
14	Eşim maaşımın tamamını elimden alarak bana harçlık verir.	57,2	31,3	3,2	3,5	4,8
15	Ortak kredi kartını kendi ihtiyaçlarım için kullanırken eşimden izin istemem.	12,1	16,6	8,3	29,4	33,5
16	Miras hakkım olması durumunda eşim bana hakkım olanı verir.	2,2	4,8	13,7	38,0	41,2
17	Miras hakkım olması durumunda eşimin ailesi bana hakkım olanı verir.	8,6	12,1	26,8	27,5	24,9
18	Evlendikten sonra satın alınan mallar benim üzerime kayıtlıdır.	16,3	33,9	13,1	22,4	14,4
19	Hane içinde yapılan yatırımların bir kısmı benim üzerime kayıtlıdır.	10,2	19,5	9,6	39,9	20,8

Tablo 15'e göre "Evlendikten sonra satın alınan mallar benim üzerime kayıtlıdır" ifadesine "Katılmıyorum" yanıtını veren katılımcıların oranı %33,9, "Kesinlikle Katılmıyorum" yanıtını veren katılımcıların oranı ise %16,3'tür. Buna göre katılımcıların bu ifadeye toplam katılım oranı %50,2'dir.

"Maaşımı nasıl harcadığımı eşim sormaz." ifadesine "Katılmıyorum" yanıtını veren katılımcıların oranı %23, "Kesinlikle Katılmıyorum" yanıtını veren katılımcıların oranı ise %12,8'dir. Buna göre katılımcıların bu ifadeye toplam katılım oranı %35,8'dir.

"Eşim maaşımın belirli bir bölümünü elimden alarak gerekli harcamaları yapar." ifadesine "Katılıyorum" şeklinde cevap veren katılımcıların oranı %22,7 iken

bu ifadeye “Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde cevap veren katılımcıların oranı %10,2’dir. Buna göre katılımcıların bu ifadeye toplam katılım oranı %32,9’dur.

“Hane içinde yapılan yatırımların bir kısmı benim üzerime kayıtlıdır.” ifadesine “Katılmıyorum” şeklinde cevap veren katılımcıların oranı %19,5 iken bu ifadeye “Kesinlikle Katılmıyorum” şeklinde cevap veren katılımcıların oranı %10,2’dir. Buna göre katılımcıların bu ifadeye toplam katılım oranı %29,7’dir.

7.6. Çalışan Katılımcılara Ait Aile İçi Ekonomik Şiddet Bulguları

Çalışmanın bu bölümünde çalışmayan katılımcılara ait ekonomik şiddete ilişkin istatistiksel bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 16’da çalışan katılımcıların yaşı ile aile içi ekonomik şiddetin ilişkisini incelemek için yapılan (One Way) ANOVA testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 16. Çalışan Katılımcıların Yaşı ile Aile İçi Ekonomik Şiddetin İlişkisi

	Kareler Toplamı	Serbest Değer	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Değeri (p)
Gruplar Arası	2,149	4	,537	1,494	,204
Grup İçi	110,743	308	,360		
Toplam	112,892	312			

Tablo 16’ya göre çalışan katılımcıların yaşları ile aile içi ekonomik şiddet arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($F=1,494$; $p=,204>0,05$, H_{2a} red). Bu doğrultuda yaşa göre katılımcıların aile içi ekonomik şiddete maruz kalma düzeylerinin değişmediğini söylemek mümkündür.

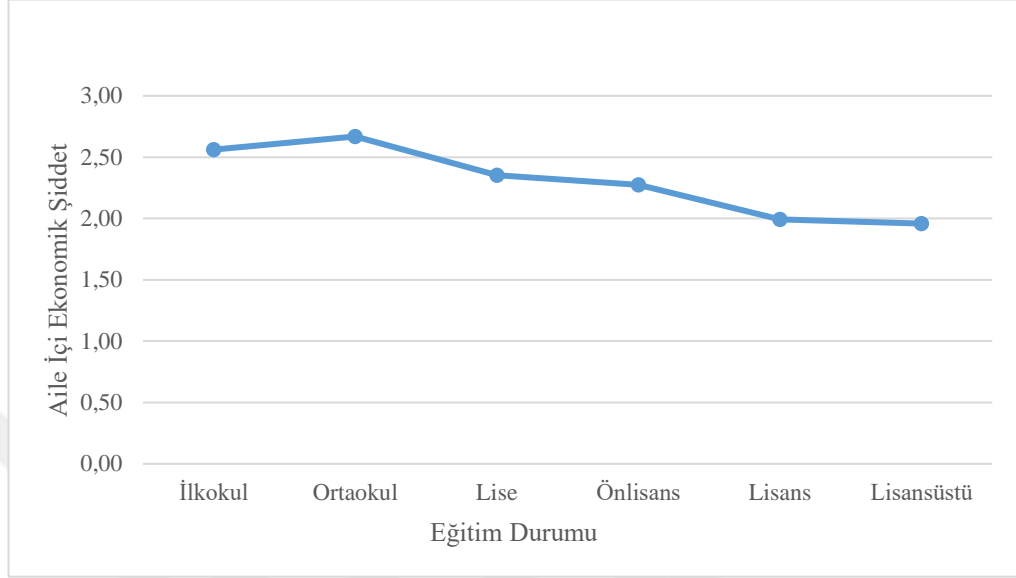
Tablo 17’de çalışan katılımcıların eğitim durumu ile aile içi ekonomik şiddetin ilişkisini incelemek için yapılan (One Way) ANOVA testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 17. Çalışan Katılımcıların Eğitim Durumu ile Aile İçi Ekonomik Şiddetin İlişkisi

	Kareler Toplamı	Serbest Değer	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Değeri (p)
Gruplar Arası	14,894	5	2,979	9,332	,001*
Grup İçi	97,997	307	,319		
Toplam	112,892	312			

* $p<0,05$

Tablo 17’ye göre çalışan katılımcıların eğitim durumları ile aile içi ekonomik şiddet arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. ($F=9,332$; $p=0,01<0,05$ H_{2b} kabul).

Şekil 11. Çalışan Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Farklılık Analizi (Grafiksel Gösterim)

Şekil 11’e göre ilkokul mezunu (2,56), lise mezunu (2,35), ön lisans mezunu (2,27), lisans mezunu (1,99) ve lisansüstü bir programdan mezun olan (1,96) katılımcıların ifadelerine verdikleri yanıtlar “Katılmıyorum” düzeyinde gerçekleşirken ortaokul mezunu (2,67) katılımcıların yanıtları “Kararsızım” düzeyinde gerçekleşmiştir. Buna göre aile içi ekonomik şiddete en çok ortaokul mezunu katılımcıların maruz kaldığını söylemek mümkündür.

Tablo 18’de çalışan katılımcıların eşlerinin çalıştığı sektör ile aile içi ekonomik şiddetin ilişkisini incelemek için yapılan t testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 18. Çalışan Katılımcıların Eşlerinin Çalıştığı Sektör İle Aile İçi Ekonomik Şiddetin İlişkisi

	Sayı(N)	Ortalama($\bar{X}$)	t	Anlamlılık Değeri(p)
Özel Sektör	194	2,22	1,557	,120
Kamu Sektörü	119	2,11		

Tablo 18'e göre çalışan katılımcıların eşlerinin çalıştığı sektör ile aile içi ekonomik şiddet arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($t(313)=1,557$, $p=,120>0,05$, H_{2c} red). Bu doğrultuda eşlerin çalıştığı sektöre göre katılımcıların aile içi ekonomik şiddete maruz kalma düzeylerinin değişmediğini söylemek mümkündür.

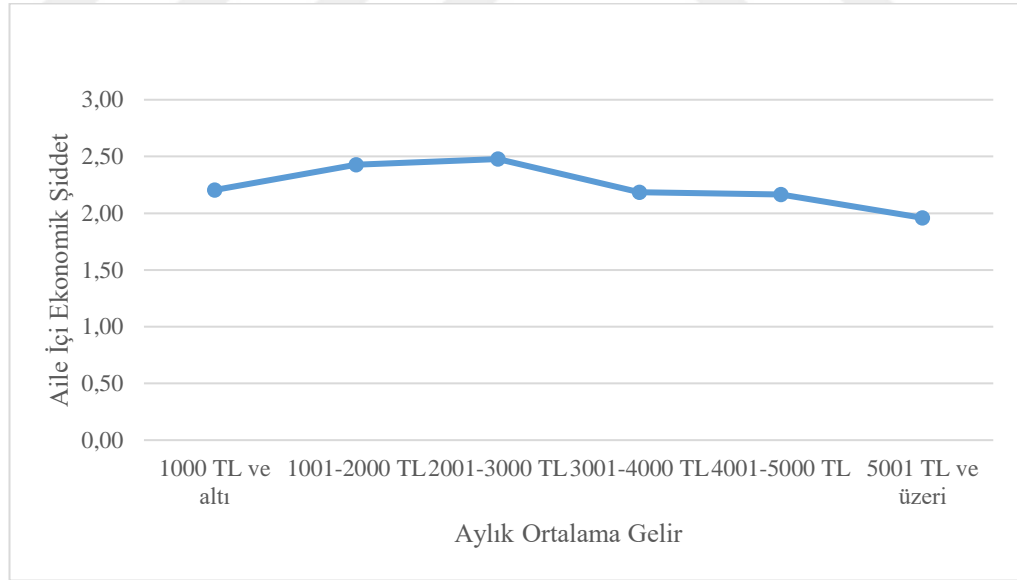
Tablo 19'da çalışan katılımcıların geliri ile aile içi ekonomik şiddetin ilişkisini incelemek için yapılan (One Way) ANOVA testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 19. Çalışan Katılımcıların Geliri ile Aile İçi Ekonomik Şiddetin İlişkisi

	Kareler Toplamı	Serbest Değer	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Değeri (p)
Gruplar Arası	12,472	5	2,494	7,626	,001*
Grup İçi	100,420	307	,327		
Toplam	112,892	312			

* $p<0,05$

Tablo 19'a göre çalışan katılımcıların gelirleri ile aile içi ekonomik şiddet arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. ($F=7,626$; $p=,001<0,05$, H_{2d} kabul).

Şekil 12. Çalışan Katılımcıların Gelir Durumuna Göre Farklılık Analizi (Grafiksel Gösterimi)

Şekil 12'ye göre 1000 TL ve altı (2,20), 1001-2000 TL arası (2,43), 2001-3000 TL arası (2,48), 3001-4000 TL arası (2,19), 4001-5000 TL arası (2,16) gelir

elde eden katılımcıların ve 5001 TL ve üzerinde gelir elde eden katılımcıların ifadelerine verdikleri yanıtlar (1,96) “Katılmıyorum” düzeyinde gerçekleşmiştir. Buna göre aile içi ekonomik şiddete en çok 2001-3000 TL arası gelir elde eden katılımcıların maruz kaldığını söylemek mümkündür.

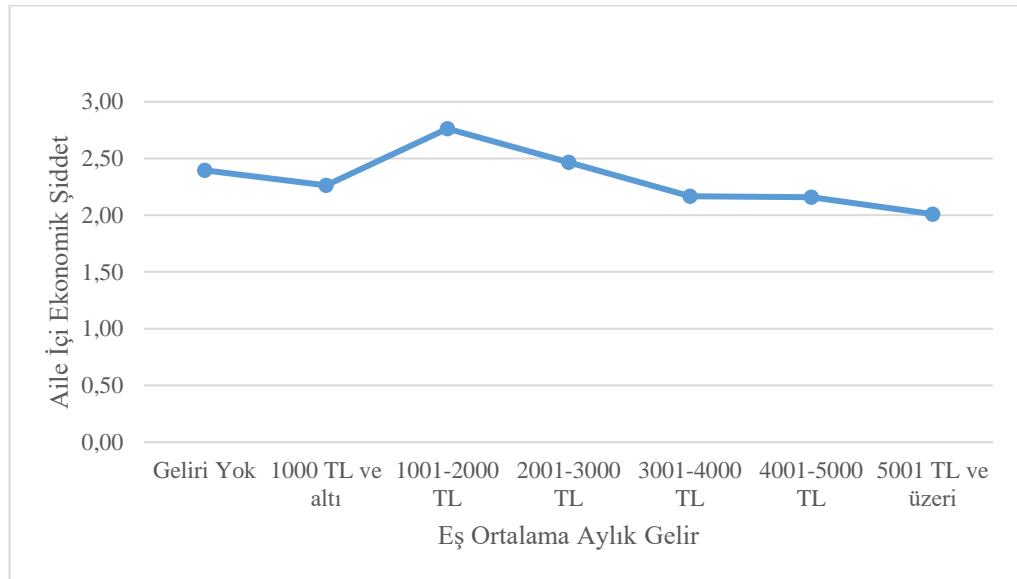
Tablo 20’de çalışan katılımcıların eşlerinin geliri ile aile içi ekonomik şiddetin ilişkisini incelemek için yapılan (One Way) ANOVA testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 20. Çalışan Katılımcıların Eşlerinin Geliri İle Aile İçi Ekonomik Şiddetin İlişkisi

	Kareler Toplamı	Serbest Değer	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Değeri (p)
Gruplar Arası	10,956	6	1,826	5,481	,001*
Grup İçi	101,936	306	,333		
Toplam	112,892	312			

* $p < 0,05$

Tablo 20’ye göre çalışan katılımcıların eşlerinin geliri ile aile içi ekonomik şiddet arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. ($F=5,481$; $p=,001 < 0,05$ H_{2e} kabul).

Şekil 13. Çalışan Katılımcıların Eşlerinin Gelir Durumuna Göre Farklılık Analizi (Grafiksel Gösterimi)

Şekil 13'e göre geliri olmayan (2,40), 1000 TL ve altı (2,26), 2001-3000 TL arası (2,47), 3001-4000 TL arası (2,17), 4001-5000 TL arası (2,16) ve 5001 TL ve üzeri (2,01) gelir elde eden eşler için katılımcıların ifadelerine verdikleri yanıtlar "Katılmıyorum" düzeyinde gerçekleşirken 1001-2000 TL aralığında (2,76) gelir elde eden eşler için "Kararsızım" düzeyinde gerçekleşmiştir. Buna göre aile içi ekonomik şiddete en çok eşleri 1001-2000 TL aralığında gelir elde eden katılımcıların maruz kaldığını söylemek mümkündür.

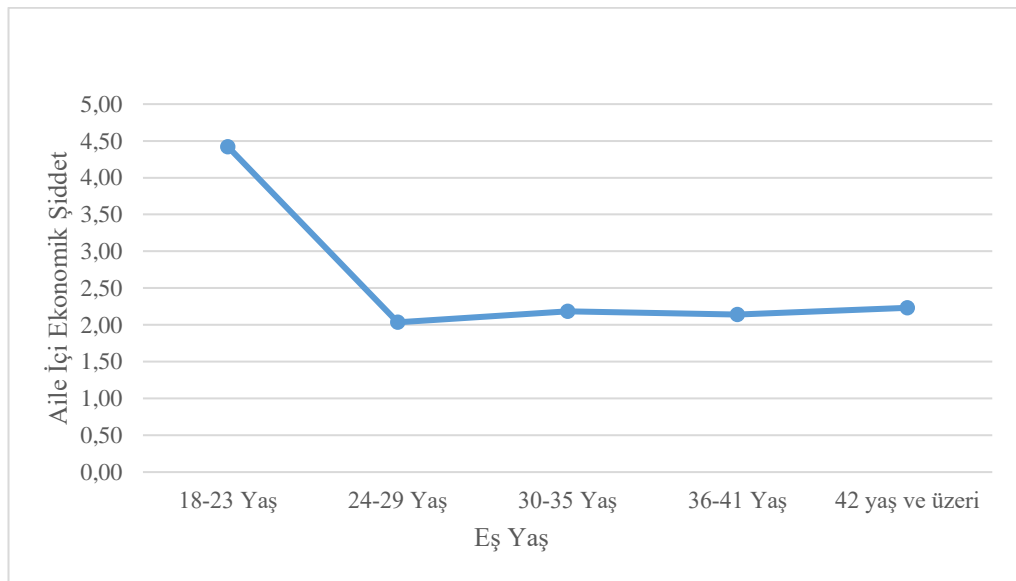
Tablo 21'de çalışan katılımcıların eşlerinin yaşı ile aile içi ekonomik şiddetin ilişkisini incelemek için yapılan (One Way) ANOVA testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 21. Çalışan Katılımcıların Eşlerinin Yaşı İle Aile İçi Ekonomik Şiddetin İlişkisi

	Kareler Toplamı	Serbest Değer	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Değeri (p)
Gruplar Arası	6,604	4	1,651	4,784	,001*
Grup İçi	106,288	308	,345		
Toplam	112,892	312			

*p<0,05

Tablo 21'e göre çalışan katılımcıların eşlerinin yaşı ile aile içi ekonomik şiddet arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. (F=4,784; p=,001<0,05 H_{2e} kabul).

Şekil 14. Çalışan Katılımcıların Eşlerinin Yaş Aralığına Göre Farklılık Analizi (Grafiksel Gösterimi)

Şekil 14'e göre eşleri 18-23 yaş aralığında (20,4) olan katılımcılarda ifadelerle verilen yanıtlar "Kesinlikle Katılıyorum" düzeyinde gerçekleşirken eşleri 24-29 yaş aralığında (2,04), 30-35 yaş aralığında (2,18), 36-41 yaş aralığında (2,14) olan ve eşleri 42 yaş ve üzerinde olan (2,23) katılımcılarda "Katılmıyorum" düzeyinde gerçekleşmiştir. Buna göre aile içi ekonomik şiddete en çok eşleri 18-23 yaş aralığında olan katılımcıların maruz kaldığını söylemek mümkündür.

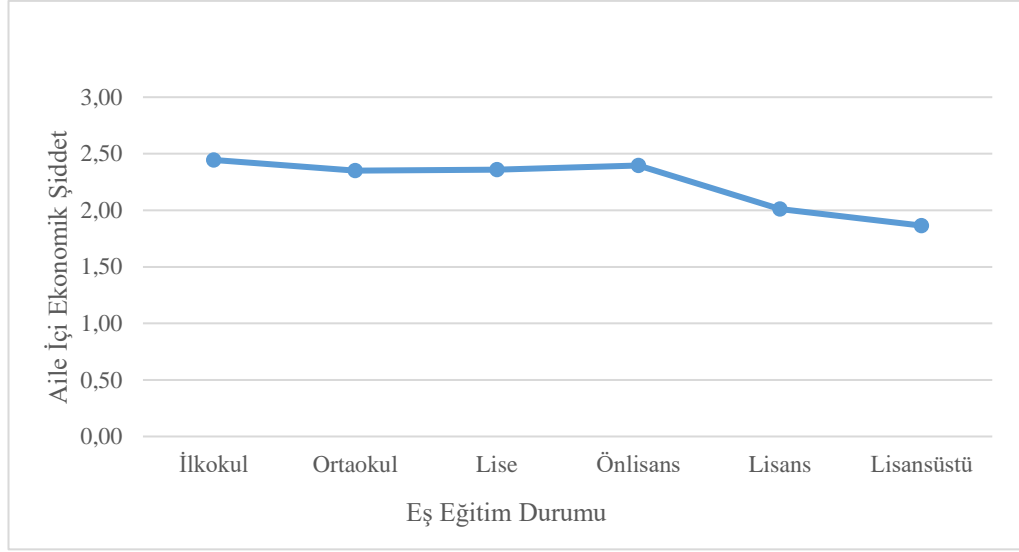
Tablo 22'de çalışan katılımcıların eşlerinin eğitim durumu ile aile içi ekonomik şiddetin ilişkisini incelemek için yapılan (One Way) ANOVA testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 22. Çalışan Katılımcıların Eşlerinin Eğitim Durumu İle Aile İçi Ekonomik Şiddetin İlişkisi

	Kareler Toplamı	Serbest Değer	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Değeri (p)
Gruplar Arası	13,380	5	2,676	8,256	,001*
Grup İçi	99,511	307	,324		
Toplam	112,892	312			

*p<0,05

Tablo 22'ye göre çalışan katılımcıların eşlerinin eğitim durumları ile aile içi ekonomik şiddet arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. (F=8,256; p=,001<0,05 H_{2g} kabul).

Şekil 15. Çalışan Katılımcıların Eşlerinin Eğitim Durumuna Göre Farklılık Analizi (Grafiksel Gösterimi)

Şekil 15'e göre eşleri ilkökul mezunu (2,44), ortaokul mezunu (2,35), lise mezunu (2,36), ön lisans mezunu (2,39), lisans mezunu (2,01) ve lisansüstü bir programdan mezun (1,86) olan katılımcılarda ifadelere verilen yanıtlar "Katılmıyorum" düzeyinde gerçekleşmiştir. Buna göre aile içi ekonomik şiddete en çok eşleri ilkökul mezunu katılımcıların maruz kaldığını söylemek mümkündür.

Tablo 23'te çalışan katılımcıların evlilik şekli ile aile içi ekonomik şiddetin ilişkisini incelemek için yapılan t testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 23. Çalışan Katılımcıların Evlilik Şekli İle Aile İçi Ekonomik Şiddetin İlişkisi

	Sayı (N)	Ortalama ($\bar{X}$)	t	Anlamlılık Değeri(p)
Anlaşarak	270	2,14	-3,328	,001*
Görücü Usulü	43	2,43		

* $p < 0,05$

Tablo 23'e göre çalışan katılımcıların evlilik şekli ile aile içi ekonomik şiddet arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($t(313) = -3,328$ $p = ,001 < 0,05$ H_{2h} kabul). Buna göre görücü usulü ile evlenen katılımcıların (2,43) aile içi ekonomik şiddete maruz kalma düzeyi, anlaşarak evlenen katılımcıların (2,14) aile içi ekonomik şiddete maruz kalma düzeyinden anlamlı ve yüksektir.

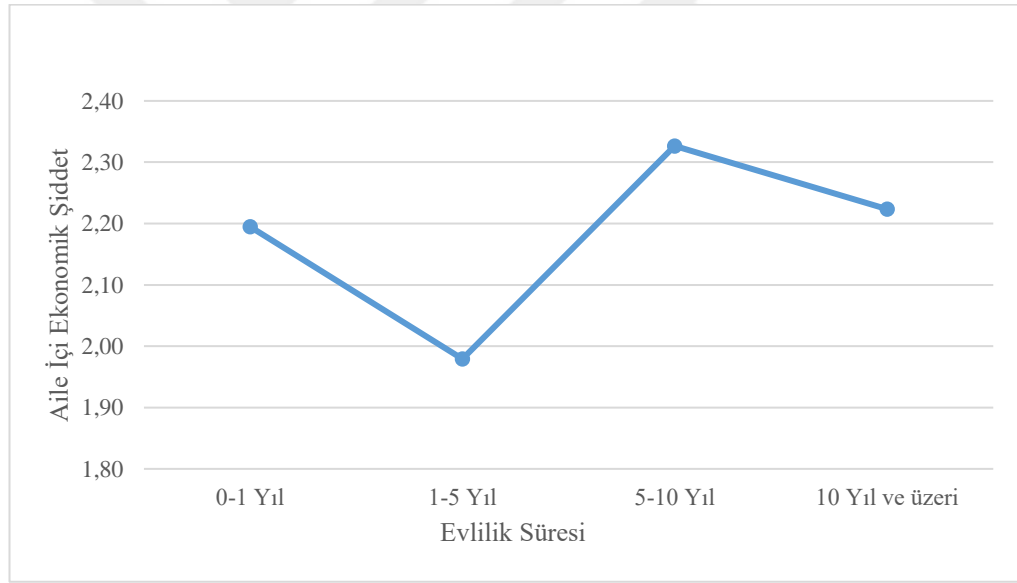
Tablo 24’te çalışan katılımcıların evlilik süresi ile aile içi ekonomik şiddetin ilişkisini incelemek için yapılan (One Way) ANOVA testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 24. Çalışan Katılımcıların Evlilik Süresi ile Aile İçi Ekonomik Şiddetin İlişkisi

	Kareler Toplamı	Serbest Değer	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Değeri (p)
Gruplar Arası	3,846	3	1,282	3,633	,013*
Grup İçi	109,046	309	,353		
Toplam	112,892	312			

* $p < 0,05$

Tablo 24’e göre çalışan katılımcıların evlilik süreleri ile aile içi ekonomik şiddet arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($F=3,633$; $p=,013 < 0,05$, H_2 kabul).

Şekil 16. Çalışan Katılımcıların Evlilik Süresine Göre Farklılık Analizi (Grafiksel Gösterimi)

Şekil 16’ya göre 0-1 yıl (2,19), 1-5 yıl (1,98), 5-10 yıl (2,33), ve 10 yıl ve üzeri (2,22) evli olan katılımcılarda ifadeler verilen yanıtlar “Katılmıyorum” düzeyinde gerçekleşmiştir. Buna göre aile içi ekonomik şiddete en çok 5-10 yıldır evli katılımcıların maruz kaldığını söylemek mümkündür.

7.7. Çalışan ve Çalışmayan Kadınların Demografik ve Sosyo-Ekonomik Özellikleri ile Aile İçi Ekonomik Şiddetin İlişkisine Ait Bulgular

- Çalışmayan kadınların aile içi ekonomik şiddete maruz kalma düzeyi, kadının yaşına göre farklılık göstermemektedir (H1a red). Açıkgöz'ün (2014) çalışmasında da yaş faktörü ile ekonomik şiddete maruz kalma arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir.
- Çalışmayan kadınların aile içi ekonomik şiddete maruz kalma düzeyi, kadının eğitim durumuna göre farklılık göstermektedir. Çalışkan ve Çevik'te (2018) çalışmalarında ekonomik şiddet ile eğitim düzeyi arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğunu tespit etmiştir.
- Çalışmayan kadınların aile içi ekonomik şiddete maruz kalma düzeyi, kadının eşinin çalıştığı sektöre göre farklılık göstermemektedir (H1c red).
- Çalışmayan kadınların aile içi ekonomik şiddete maruz kalma düzeyi, kadının eşinin aylık ortalama gelirine göre farklılık göstermemektedir (H1d red).
- Çalışmayan kadınların aile içi ekonomik şiddete maruz kalma düzeyi, kadının eşinin yaşına göre farklılık göstermemektedir (H1e red).
- Çalışmayan kadınların aile içi ekonomik şiddete maruz kalma düzeyi, kadının eşinin eğitim durumuna göre farklılık göstermektedir (H1f kabul).
- Çalışmayan kadınların aile içi ekonomik şiddete maruz kalma düzeyi, evliliğin gerçekleşme şekline göre farklılık göstermemektedir (H1g red).
- Çalışmayan kadınların aile içi ekonomik şiddete maruz kalma düzeyi, evliliğin süresine göre farklılık göstermemektedir (H1h red).
- Çalışan kadınların aile içi ekonomik şiddete maruz kalma düzeyi, kadının yaşına göre farklılık göstermemektedir (H2a red). Parsova ve Eroğlu'da (2018) çalışmalarında kadın girişimcilerin maruz kaldığı ekonomik şiddetin yaş faktöründen etkilemediğini tespit etmişlerdir.
- Çalışan kadınların aile içi ekonomik şiddete maruz kalma düzeyi, kadının eğitim durumuna göre farklılık göstermektedir (H2b kabul). Tanrıverdi ve Şıpkın'da çalışmalarında (2008) ekonomik şiddete en fazla maruz kalan kadınların ilkökul mezunu oldukları tespit etmiştir.
- Çalışan kadınların aile içi ekonomik şiddete maruz kalma düzeyi, kadının eşinin çalıştığı sektöre göre farklılık göstermemektedir (H2c red).

- Çalışan kadınların aile içi ekonomik şiddete maruz kalma düzeyi, kadının aylık ortalama gelirine göre farklılık göstermektedir (H_{2d} kabul). Açıkgöz'de (2014) çalışmasında gelir durumu arttıkça şiddete maruziyetin azaldığını tespit etmiştir.
- Çalışan kadınların aile içi ekonomik şiddete maruz kalma düzeyi, kadının eşinin aylık ortalama gelirine göre farklılık göstermektedir (H_{2e} kabul).
- Çalışan kadınların aile içi ekonomik şiddete maruz kalma düzeyi, kadının eşinin yaşına göre farklılık göstermektedir (H_{2f} kabul).
- Çalışan kadınların aile içi ekonomik şiddete maruz kalma düzeyi, kadının eşinin eğitim durumuna göre farklılık göstermektedir (H_{2g} kabul). Narlıkaya ve Peker (2021) çalışmalarında eşlerin eğitim düzeyi arttıkça ekonomik şiddetin azaldığı sonucuna varmıştır.
- Çalışan kadınların aile içi ekonomik şiddete maruz kalma düzeyi, evliliğin gerçekleşme şekline göre farklılık göstermektedir (H_{2h} kabul).
- Çalışan kadınların aile içi ekonomik şiddete maruz kalma düzeyi, evliliğin süresine göre farklılık göstermektedir (H_{2i} kabul).

Bu bulgular ışığında araştırmanın sonucunda çalışan ve çalışmayan kadınların aile içi ekonomik şiddet ile demografik özelliklerine ilişkin ilişkiye ait karşılaştırmalara Tablo 25'te yer verilmiştir;

Tablo 25. Çalışan ve Çalışmayan Kadınların Demografik ve Sosyo-Ekonomik Özellikleri ile Aile içi Ekonomik Şiddetin İlişkisi

Değişken	Çalışan Kadınlar	Çalışmayan Kadınlar
Yaş	Anlamli bir fark tespit edilmemiştir (H _{2a} red).	Anlamli bir fark tespit edilmemiştir (H _{1a} red).
Eğitim	Anlamli bir fark tespit edilmiştir (H _{2b} kabul).	Anlamli bir fark tespit edilmemiştir (H _{1b} kabul).
Eşin Çalıştığı Sektör	Anlamli bir fark tespit edilememiştir (H _{2c} red).	Anlamli bir fark tespit edilememiştir (H _{1c} red).
Eşin Aylık Ortalama Geliri	Anlamli bir fark tespit edilmemiştir (H _{2e} kabul).	Anlamli bir fark tespit edilememiştir (H _{1d} red).
Eşin Yaşı	Anlamli bir fark tespit edilememiştir (H _{2f} kabul).	Anlamli bir fark tespit edilememiştir (H _{1e} red).

Eşin Eğitim Durumu	Anlamlı bir fark tespit edilmiştir (H _{2g} kabul).	Anlamlı bir fark tespit edilmiştir (H _{1f} kabul).
Evlilik Şekli	Anlamlı bir fark tespit edilmemiştir (H _{2h} kabul).	Anlamlı bir fark tespit edilememiştir (H _{1g} red).
Evlilik Süresi	Anlamlı bir fark tespit edilmemiştir (H _{2i} kabul).	Anlamlı bir fark tespit edilememiştir (H _{1h} red).

Tablo 25'e göre çalışmayan kadınların eğitim durumu ve eşlerinin eğitim durumu ile aile içi ekonomik şiddet arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiş olup kadınların yaşı, eşlerinin çalıştığı sektör, eşlerinin ortalama aylık geliri, eşlerinin yaşı, evliliğin şekli ve evliliğin süresi arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Çalışan kadınların ise eğitim durumu, eşin aylık ortalama geliri, eşin eğitim durumu, evlilik şekli ve evlilik süresi ile aile içi ekonomik şiddet arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiş; kadının yaşı, eşin yaşı ve eşlerinin çalıştığı sektör ile aile içi ekonomik şiddet arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır.

7.8. Literatür Araştırmasına İlişkin Bulgular

2015 yılında Hacettepe Üniversitesi Nüfus Enstitüsü tarafından gerçekleştirilen aile içi şiddet araştırmasında, yaşamının herhangi bir döneminde ekonomik şiddet ile karşılaşan kadınların oranı kırdan %22,8 olarak tespit edilirken kentte bu oranın %32,1 olduğu tespit edilmiştir

(<http://www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11655/23338/KKSA-TRAnaRaporKitap26Mart.pdf?sequence=1&isAllowed=y>). Erişim Tarihi: 01.12.2022

Adaçay ve Güney (2012) tarafından ekonomik şiddetin kaynaklarını belirlemek, diğer şiddet türleri ile ilişkisini incelemek ve ekonomik şiddet farkındalığını yaratmak için yapılan bir çalışmada, 2008 yılında hayatının herhangi bir döneminde işten çıkmaya zorlanan kadınların oranının %23,4, ev ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için eşleri tarafından para vermeme davranışı ile karşılaşan kadınların oranının %8,1, eşleri tarafından gelirine el koyulan kadınların oranının ise %3,9 olduğu ifade edilmiştir.

Atan ve Atan (2017) tarafından şiddet gördüğü için kadın sığınma evlerine başvuran kişilerle birlikte belediye ve kadın derneklerinin kayıtlarından yararlanılarak ulaşılan 175 şiddet mağduru kadının örneklemini oluşturduğu bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın amacı şiddetin kadın istihdamına olan etkisini ölçmektedir. Araştırmanın sonucunda kadınların %40'ının çalışmasının engellendi tespit edilmiştir. Kadınların çalışmama nedenleri; % 28,9 ile "Evlilik", % 21,1'i "Evdeki şiddet" ve % 10,5 ile "Çalışmaya izin vermeme" olarak tespit edilmiştir.

Bahadır Yılmaz ve Öz (2017 s.97) bir hastanede hasta olarak bulunan kadınların, ekonomik şiddete yönelik tecrübelerini ve kadınların çalışmasına yönelik tutumları incelemek amacıyla 109 kadını kapsayan bir çalışma gerçekleştirmiştir. Çalışmanın sonucunda, çalışmayan 86 kadının %7'si eşinin ev masrafları için para vermediğini ifade etmiştir. Ev masrafları için eşinden para alabilen kadınların %32.5'i eşinin verdiği paranın yeterli olmadığını ve %36.2'si de eşinin paranın hesabını sorduğunu belirtmiştir.

Bilican Gökkaya (2011) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada şiddeti uygulayan ve şiddete maruz kalan bireylerin sosyo-kültürel ve ekonomik durumlarını analiz edilmiştir. Araştırmanın örneklemini Cumhuriyet Üniversitesinde çalışan 468 kadın oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan kadınların %7,8'i gelirini eşine verdiğini, %9,1'i istediği zaman alışveriş yapamadığını ve %13'ü maaş kartını eşinin kullandığını ifade etmiştir.

Çalışkan ve Çevik (2018) kadınlara yönelik gerçekleşen şiddetin, şiddet türlerinin yaygınlığını ve şiddet türlerinin seçilmiş değişkenler ile ilişkisini incelemiştir. 1710 kadınla yürütülen çalışmada kadınların 534'ünün (%31,23) ekonomik şiddete maruz kaldığı ve ekonomik şiddet ile eğitim düzeyi arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Çelik ve Çoban (2012 s.458) tarafından çalışan bireylerin analık-babalık izin haklarına ilişkin görüşlerini belirleyebilmek için görüşme tekniği ile gerçekleştirdikleri bir başka çalışmada çalışan ve anne olan kadınların farklı şekillerde sosyal ve ekonomik şiddete maruz kaldığı sonucuna varılmıştır.

Eroğlu ve Parsova (2018) tarafından 11 evli ve girişimci kadınlara gerçekleştirilen bir araştırmada, kadınların ekonomik algısı incelenmiştir. Zonguldak ilinde ve çevresindeki seçilmiş ilçelerde gerçekleştirilen bu çalışmada, 2 kadın hariç geriye kalan 9 kadının ekonomik şiddet hakkında bilgisi olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca kadınlardan biri ailesinden de ekonomik şiddet gördüğünü ifade etmiştir.

Eşkinat (2013) tarafından sosyo-ekonomik açıdan gclü olduğu düşünölen 16 boşanmış kadının ekonomik şiddet algısı incelenmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Araştırmaya katılan kadınların %25'i boşanma sonucunda borçları üstlenmek zorunda kaldıklarını ve buna bağlı olarak ciddi refah kaybı yaşadıklarını ifade etmiştir.

Güler ve arkadaşları (2005) tarafından Sivas'ta yaşayan 162 kadının örneklemini oluşturduğu bir araştırmada kadınların aile içi şiddet algıları incelenmiştir. Araştırmaya katılan 81 kadın parasına el konduğunu, 64 kadın eşi tarafından çalışmasının engellendiğini, 64 kadın eşinin kendisine harçlık vermediğini ve 57 kadın aile geliri konusunda eşi tarafından bilgisiz bırakıldığını ifade etmiş ancak hiçbiri şiddet türleri içinde ekonomik şiddeti ifade edememiştir.

Can Gürkan ve Coşar (2009) tarafından ekonomik şiddetin etkileri araştırmaya yönelik yapılan araştırmada, ekonomik şiddetin üretken iş gücünü azalttığı ifade edilmiştir. Ayrıca ekonomik şiddete maruz kalan kadınların diğer kadınlara farklı olarak 6 kat fazla depresyon, kötü bağımlılık ve intihar girişimi yaşayacağı da çalışmada yer alan başka bir ifadedir.

İnci (2018) tarafından çalışan kadınların şiddeti algılama biçimleri ve aile içinde gerçekleşen ekonomik şiddetin kadınlar üzerindeki etkisi incelenmiştir. Örneklemini Karabük'te yaşayan ve çalışan 10 kadının oluşturduğu bu çalışmada, kadınlardan sadece bir tanesi ekonomik şiddeti tanımlayabilmiştir. Geriye kalan 9 kadın şiddet tanımlaması yaptığında farklı ifadelere yer vermiştir.

Kanbay ve arkadaşları (2012) tarafından sağlık yüksekokulunda öğrenci olan ve Artvin'de yaşayan 277 öğrenci ile gerçekleştirilen bir çalışmada katılımcıların şiddete ilişkin tutumları incelenmiştir. Katılımcıların, %38.4'ü ev geindirmenin erkeğe ait bir görev olduğunu, %33.5'i eşin rızası yoksa kadının çalışmaması gerektiğini %48.6'sı kadının kendi istekleri doğrultusunda harcama yapmaması

gerektiğini ve %18.8'i kadının kazancının erkekten yüksek olmaması gerektiğini ifade etmiştir.

Kılıç (2019) tarafından 7 evli ve 7 bekar kadınla gerçekleştirilen nitel bir çalışmada, toplumsal değişkenler ve ekonomik şiddet arasındaki ilişki mülakat ve gözlem formları kullanılarak incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda toplumun genel anlamda kadının öncelikli ve tercihen tek işinin evine bakmak olması gerektiği düşüncesine hakim olduğu tespit edilmiştir.

Kocadaş ve Kılıç (2019) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada, düşük sosyo-ekonomik yapıdaki aile içi şiddet algısı incelenmiştir. Araştırmaya katılan kadınlardan %20,5'i "ekonomik sebepler" nedeni aile içi tartışmaların gerçekleştiğini ifade etmiştir. Aynı araştırmada kadınların %78'inin düzenli bir geliri olmaması ve sosyo-ekonomik yapının yetersiz olması gerekçesi ile maruz kalınan tüm şiddet türlerine çocukları için katlanabileceklerini yüksek oranda kabul ettikleri tespit edilmiştir.

Köprülü ve Avcı (2022) yapmış oldukları çalışmada ekonomik şiddetle ilgili teorilere yer vermişlerdir. Çalışmaya göre ekonomik şiddetin 3 teorisi vardır; Cinsiyetçi rol kuramı, insan sermayesi kuramı ve cinsiyetçi rol toplumsallaşması kuramı.

Narlıkaya (2018) tarafından Elazığ Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı kamu ve özel okullarda görev yapan 3990 kadın ve 3236 erkek öğretmenlerle gerçekleştirilen bir araştırmada kadınların ekonomik şiddet algısı ve bu algının iş yaşamına etkisi incelenmiştir. Ankete katılan kadınların %24'ü evlendikten sonra alınan mülklerin aidiyetinin eşlerinde olduğunu belirtmiştir.

Şanlı (2012 s.270) tarafından örneklemini Diyarbakır'da yaşayan öğrencilerin oluşturduğu bir çalışmada kadına yönelik şiddetin farklı boyutlarına değinilerek ekonomik şiddetin sebepleri ve sonuçları incelenmiştir. 430 öğrenciye anket uygulanması sureti ile gerçekleştirilen çalışmanın sonucunda kız çocuklarının eğitimindeki en büyük engelin bölgenin geleneksel yapısı olduğu sonucuna varılmıştır. Çalışmada, kız çocuklarının genellikle kardeşlerine bakma, hayvancılık gibi işlerde ailesine yardım etme gibi görevlerle yükümlü olduğu da ayrıca ifade edilmiştir.

Tanrıverdi ve Şıpkın (2008) tarafından Çanakkale’de örneklemini 15 yaş ve üstünde olan 36.279 kadının oluşturduğu bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Kadınların eğitim düzeyinin şiddet türleri ile arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla ortaya koyulan çalışmada elde edilen sonuçlarına göre ekonomik şiddete en fazla maruz kalan kadınların ilkokul mezunu oldukları tespit edilmiştir. Kadınlar ekonomik şiddet davranışını en çok (%30,1) çalışmaya izin vermeme olarak tanımlamıştır.

Ulaş (2012 s.375) şiddete maruz kalan kadınların sorunlarını belirleyerek çözümler geliştirmeyi amaçladığı çalışmasında şiddeti meşrulaştıran nedenleri tanımlamış, şiddetin hukuki boyutlarına değinmiş ve kadına yönelik ekonomik şiddeti engellemek amacı ile edinilen mallar için teşvik amaçlı kadına yönelik vergi muafiyeti getirilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Yıldız Demirel (2019) tarafından gerçekleştirilen başka bir çalışmada, eğitilmiş ve çalışan kadınların ekonomik şiddet farkındalığını değerlendirmek ve maruz kalınan şiddetin sebeplerini araştırmak amacıyla İzmir’de yaşayan 30 kadın ile mülakat gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan kadınların yalnızca %3’ü ekonomik şiddete maruz kaldığını ifade etmiştir. Katılımcılardan %23’ü ise düzenli bir gelire sahip olmalarına rağmen ekonomik özgürlüklerinin olmadığını ifade etmiştir.

SONUÇ

Eşitlikçi anlayışın benimsenmesi için uygulanan devlet politikaları ve kanuni düzenlemeler her ne kadar gelişmiş olsa da cinsiyet ayrımcılığı tarihsel dönemden günümüze kadar varlığını sürdürmeyi başarmıştır. Günümüzde kadınların iş ve sosyal hayattaki konumu geçmişe göre daha iyi durumdaymış gibi görünüyorsa da kadınların neredeyse hiçbir alanda erkeklerle eşit şartlara sahip olmadığını söylemek mümkündür. Bu durum erkeği kadına göre güçlü kılmaktadır ve uygulanan şiddetin şekli ne olursa olsun güçlü olandan güçsüz olana doğru gerçekleşmektedir. Kadının maruz kaldığı herhangi bir şiddet türüyle başa çıkabilmesinin en önemli iki adımı eğitim ve ekonomik bağımsızlıktır. Bu yönüyle ekonomik şiddetin diğer şiddet türlerinin kaynağını oluşturduğu bilinmektedir. Bu nedenle başta ekonomik şiddetin engellenmesi diğer şiddet türlerinin engellenmesinde büyük bir rol oynayacaktır.

Aile içinde kadına yönelik ekonomik şiddetin, seçilmiş demografik ve sosyo-ekonomik değişkenlerle arasında bir ilişki olup olmadığını tespit etmek ve kadınların bu şiddete maruz kalma düzeylerini incelemek amacıyla yapılan bu çalışmada özetle aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır;

Araştırmaya katılan ve çalışmayan 111 katılımcı ağırlıklı olarak 30-35 yaş aralığında (%28,8) yer almaktadır. Araştırmaya katılan kadınlarda lise mezunu olan grup çoğunluktadır (%36,9). Özel sektörde çalışan eşlerin oranı (%76,6), kamu sektöründe çalışan eşlerin oranının (%23,4) iki katından fazladır. Eşlerin %7,2'sinin hiçbir geliri yoktur, %27,9'u ise 5001 TL ve üzerinde geliri elde etmektedir. Kadınların eşleri ağırlıklı olarak 42 yaş veya 42 yaşın üzerindedir (%36,9). Eşler arasında da kadınlarda olduğu gibi lise mezunu olan bireyler çoğunluktadır (%24,3). Kadınların %68,5'i anlaşarak, %31,5'i ise görücü usulü ile evlenmiştir ve kadınların %50,5'i 10 yıl veya 10 yıldan fazla süredir evlidir. Çalışmayan kadınların %14'ü eşi tarafından çalışmanın kısıtlanması yönü ile aile içi ekonomik şiddete maruz kalmaktadır. Atan ve Atan'da (2017) kadınların % 10,5'inin "çalışmaya izin vermeme" davranışına maruz kaldıklarını tespit etmiştir.

Araştırmaya katılan 313 çalışan katılımcı içinde 42 yaş veya 42 yaşın üzerinde olan grup ağırlıklıdır (%34,5). Kadınların büyük bir çoğunluğu lisans

mezunudur (%39,6). Özel sektörde çalışan eşlerin oranı (%62,), kamu sektöründe çalışan eşlerin oranından (%38,) oldukça yüksektir. Kadınların %2,6'sı 1000 TL ve altında gelir elde ederken %34,5'i ise 5001 TL ve üzerinde gelir elde etmektedir. Eşlerin %5,4'ünün bir geliri yoktur, %39,3'ü ise 5001 TL ve üzerinde geliri elde etmektedir. Kadınlarla paralel olarak eşlerde ağırlıklı yaş grubu 42 yaş veya 42 yaşın üzerindedir (%48,9). Eşlerin büyük bir çoğunluğu ön lisans mezunudur (%36,7). Kadınların %86,3'ü anlaşarak evlenirken %13,7'si ise görücü usulü ile evlenmiştir. Kadınların %57,8'i 10 yıl veya daha uzun süredir evlidir. Adaçay ve Güney'de (2012) eşleri tarafından gelirine el koyulan kadınların oranının %3,9 olduğu sonucuna varmıştır. Narlıkaya'da (2018) çalışmasında kadınların %24'ünün evlendikten sonra alınan mülklerin aidiyetinin eşlerinde olduğunu belirtmiştir.

“Eşim çalıştığım için mutludur” ifadesine çalışan katılımcıların %4,5'i “Katılmıyorum”, %5,4'ü ise “Kesinlikle Katılmıyorum” şeklinde yanıt vermiştir. “Çalışmadığım için eşim mutludur” ifadesine ise çalışmayan katılımcıların %15,3'ü “Katılıyorum”, %8,1'i ise “Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde yanıt vermiştir. Bu doğrultuda çalışmayan katılımcıların çalışma hayatının kısıtlanması konusunda çalışan katılımcılara oranla daha fazla ekonomik şiddete maruz kaldığını söylemek yanlış bir ifade olmayacaktır.

“Ailenin tasarrufu hakkındaki konularda eşim bana danışır” ifadesine çalışan katılımcıların %7,7'si “Katılmıyorum”, %7'si “Kesinlikle Katılmıyorum” şeklinde yanıt verirken çalışmayan katılımcıların %13,5'i “Katılmıyorum”, %10,8'i ise “Kesinlikle Katılmıyorum” şeklinde yanıt vermiştir. Bu doğrultuda çalışmayan katılımcıların ailenin tasarrufu ile ilgili konularda çalışan katılımcılara oranla daha fazla ekonomik şiddete maruz kaldığını söylemek yanlış bir ifade olmayacaktır.

“Eşim evin gelir giderleri hakkında bana bilgi verir” ifadesine çalışan katılımcıların %8,3'ü “Katılmıyorum”, %5,8'i “Kesinlikle Katılmıyorum” şeklinde yanıt verirken çalışmayan katılımcıların %12,6'sı “Katılmıyorum”, ve yine %12,6'sı “Kesinlikle Katılmıyorum” şeklinde yanıt vermiştir. Bu doğrultuda çalışmayan katılımcıların evin gelir giderleri ile ilgili konularda çalışan katılımcılara oranla daha fazla ekonomik şiddete maruz kaldığını söylemek yanlış bir ifade olmayacaktır.

“Miras hakkım olması durumunda eşim bana hakkım olanı verir” ifadesine çalışan katılımcıların %4,8’i “Katılmıyorum”, %2,2’si “Kesinlikle Katılmıyorum” şeklinde yanıt verirken çalışmayan katılımcıların %8,1’i “Katılmıyorum”, %6,3’ü ise “Kesinlikle Katılmıyorum” şeklinde yanıt vermiştir. Bu doğrultuda çalışmayan katılımcıların eş tarafından aile içi ekonomik şiddete maruz kalma oranının miras ile ilgili konularda çalışan katılımcılara göre daha çok maruz kaldığını söylemek yanlış bir ifade olmayacaktır.

“Miras hakkım olması durumunda eşimin ailesi bana hakkım olanı verir” ifadesine çalışan katılımcıların %12,1’i “Katılmıyorum”, %8,6’sı “Kesinlikle Katılmıyorum” şeklinde yanıt verirken çalışmayan katılımcıların %9,9’u “Katılmıyorum”, %13,5’i ise “Kesinlikle Katılmıyorum” şeklinde yanıt vermiştir. Bu doğrultuda çalışmayan katılımcıların eşin ailesi tarafından aile içi ekonomik şiddete maruz kalma oranının miras ile ilgili konularda çalışan katılımcılara göre daha çok maruz kaldığını söylemek yanlış bir ifade olmayacaktır.

“Evlendikten sonra satın alınan mallar benim üzerime kayıtlıdır” ifadesine çalışan katılımcıların %33,9’u “Katılmıyorum”, %16,3’ü “Kesinlikle Katılmıyorum” şeklinde yanıt verirken çalışmayan katılımcıların %45,9’u “Katılmıyorum”, %17,1’i ise “Kesinlikle Katılmıyorum” şeklinde yanıt vermiştir. Bu doğrultuda çalışmayan katılımcıların mal mülk sahipliği ile ilgili konularda çalışan katılımcılara oranla daha fazla ekonomik şiddete maruz kaldığını söylemek yanlış bir ifade olmayacaktır.

“Hane içi yapılan yatırımların bir kısmı benim adımadır” ifadesine çalışan katılımcıların %19,5’i “Katılmıyorum”, %10,2’si “Kesinlikle Katılmıyorum” şeklinde yanıt verirken çalışmayan katılımcıların %28,8’i “Katılmıyorum”, %17,1’i ise “Kesinlikle Katılmıyorum” şeklinde yanıt vermiştir. Bu doğrultuda çalışmayan katılımcıların yatırım ile ilgili konularda çalışan katılımcılara oranla daha fazla ekonomik şiddete maruz kaldığını söylemek yanlış bir ifade olmayacaktır.

Tüm bu bilgiler ışığında hem çalışan hem de çalışmayan katılımcılara yöneltilen ortak sorular için çalışmayan katılımcıların çalışan katılımcılara oranla hemen her konuda aile içi ekonomik şiddete daha çok maruz kaldığı görülmektedir.

Çalışmayan kadınların eğitim durumu ve eşlerinin eğitim durumu ile aile içi ekonomik şiddet arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiş olup kadınların yaşı,

eşlerinin çalıştığı sektör, eşlerinin ortalama aylık geliri, eşlerinin yaşı, evliliğin şekli ve evliliğin süresi arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Çalışan kadınların ise eğitim durumu, aylık ortalama gelir, eşin aylık ortalama geliri, eşin eğitim durumu, evlilik şekli ve evlilik süresi ile aile içi ekonomik şiddet arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiş; kadının yaşı, eşin yaşı ve eşlerinin çalıştığı sektör ile aile içi ekonomik şiddet arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Ekonomik şiddette diğer tüm şiddet türleri gibi toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir sonucudur ve toplumların zihniyeti değişmedikçe diğer şiddet davranışları ile beraber bu şiddet türü de var olmaya devam edecektir. İçinde bulunulan durumun şiddet olduğunu algılayabilmek her zaman kolay olmayabilir ancak unutulmamalıdır ki şiddetle mücadele edebilmenin ilk şartı şiddeti fark edebilmektir ve ekonomik özgürlük tüm şiddet türlerinin baş düşmanıdır. Ekonomik şiddetin önlenmesi veya azaltılması adına şu öneriler getirilebilir;

- Ekonomik şiddetin farkındalığının artırılması bakımından Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmet Bakanlığı gibi kurumlar ve sivil toplum kuruluşları tarafından politikalar ve stratejiler geliştirilmeli ve öğretici kamu spotları, yayınlar gibi araçlar aracılığı ile farkındalık artırılmalıdır.
- Kadına yönelik ekonomik şiddeti engellemek amacı ile mal-mülk sahipliği konularında kadına yönelik vergi muafiyeti getirilmelidir.
- Kadın istihdamını geliştirmeye yönelik politikalar güçlendirilmeli ve ayrımcılığın önüne geçecek yasaların uygulanabilirliğini artırmak için çalışmalar yapılmalıdır.
- Ataerkil aile yapısına özendirilen ve cinsiyetçi söylemler içeren öğretici okul kitapları ve tv reklamı gibi medya içerikleri engellenmelidir.
- Kız çocuklarının eğitimleri özellikle kırsal kesimde takip edilmeli ve eğitim imkanlarına erişim konusunda ülkenin her kesimindeki tüm bireylerin eşit şartlara sahip olması için gerekli çalışmalar yapılmalıdır.
- Ekonomik şiddetin diğer şiddet türlerinin kaynağını oluşturabileceği görüşünden yola çıkılarak bu şiddet türünü algılayabilmek ve bu şiddetle beraber diğer şiddet türleriyle mücadele edebilmek amacıyla konu ile ilgili daha fazla araştırma yapılmalı literatürdeki boşluk giderilmelidir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, H. O. (2015). Zonguldak İl Merkezinde Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Yaygınlığı, Şiddet Türleri, Şiddet Algısı ve Kadınların Şiddete Yönelik Tutumları. *Tıpta Uzmanlık Tezi*, Zonguldak: Bülent Ecevit Üniversitesi/Tıp Fakültesi/Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı.
- Adaçay, F. R., & Güney, G., (2012), Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet, *Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu*.
- Akbaş, G., & Korkmaz, L., (2017), Kadını Yaşatmak: Görünmez Engellerin Gölgesinde Yükselme Çabası. *İş ve İnsan Dergisi*, 4 (2), ss. 73-86.
- Akçöltekin, A. (2014). Sınıf Öğretmenlerinin Organ Bağışı Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 24(24), 52-63.
- Akgeyik, T., (2011), İşyerinde Cinsel Taciz. *Journal of Social Policy Conferences*, 0 (41-42), ss. 215-224.
- Altınay, A.G. ve Arat, Y., (2008), *Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet*, İstanbul, Punto Baskı Çözümler.
- Aras, M., & Karakiraz, A., (2013), Zaman Temelli İş Aile Çatışması, Düşük Başarı Hissi ve İş Tatmini İlişkisi: Doktora Yapan Araştırma Görevlileri Üzerinde Bir Araştırma, *Siyaset, Ekonomi Ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 1(4), ss. 1-14.
- Atatürk, M. K., (1989), *Nutuk*. II. Cilt. 3. Baskı. Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Atak, S., (2017), Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonu’nun Çalışmalarına Genel Bir Bakış, *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12(149), ss. 51-69.
- Atan, S., & Atan, M., (2017), Şiddetin Kadın İstihdamında Yarattığı Etkiler, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, ss. 285-302.

- Ateş, H., & Yavuz, Ö., (2017), Adalet ve Kalkınma Partisi Döneminde Kadınlara Yönelik Dönüşümlerin Değerlendirilmesi, *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, ss. 29.
- Atıl, Y.H., (2009), Türkiye'deki Üniversite Kütüphanelerinde Kadın İşgücü, *Türk Kütüphaneciliği*, 23(2), ss. 351-366.
- Atman, Ü., (2003), Kadına Yönelik Şiddet; Cinsel Taciz / Irza Geçme, *STED*, 12 (9), ss. 333.
- Aydın, M. O., (1999), *Yasal Açıdan Kadın İşgücü, Türkiye'de Kadın İşgücü Seminerleri I-II*, Ankara, Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu Yayınları.
- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi,
<https://www.yargitay.gov.tr/documents/AIHM.pdf>
Erişim Tarihi: 17.09.2022
- Aytaç, S., (1999), *Çalışma Yaşamında Kadın ve Kariyer, Türkiye'de Kadın İşgücü Seminerleri I-II*, Ankara, Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu Yayınları.
- Bahadır Yılmaz, E. & Öz, F., (2017), Kadın Hastaların Ekonomik Şiddete İlişkin Deneyimleri, *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6 (3), ss. 97-103.
- Balkır, Z. G., (2015), Cinsiyet Ayrımcılığı Temelinde İş Yerinde Cinsel Taciz, *İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1(1), ss. 12-47.
- Bayazıt, M., Aratat, M., & Alkan, S., (2019), İş Dünyası Aile İçi Şiddete Karşı Projesi, İstanbul, *Sabancı Üniversitesi Kurumsal Yönetim Forumu*.
- Bilican Gökkaya, V., (2011), Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet: Sivas İli (Cumhuriyet Üniversitesi) Örneği, *Journal of World of Turks*, 3(3), ss. 129-145.
- Bilican Gökkaya, V., (2014), Cam Tavan, Kadın ve Ekonomik Şiddet, *The Journal Of Academic Social Science Studies*, 26(1), ss. 371-383.
- Bolcan, A. E., (2010), Avrupa Birliği Direktifleri Işığında Türk Çalışma Mevzuatında Kadın, *Çalışma ve Toplum*, 24(1), ss. 253-276.

- Bolevin, S., (2016), Kadına Yönelik Şiddette Devletin Hukuki Sorumluluğu, *Yüksek Lisans Tezi*, İzmir: Yaşar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı.
- Canay, I., (2000), Türk Sosyal Güvenlik Hukukunda Analık Sigortası, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Adapazarı: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı.
- Cesim, D. T., Yücel, A. S., Korkmaz, M., & Aras, G., (2013), Türkiye'de Kadın İstihdamının Amerika Birleşik Devletlerindeki Kadın İstihdamı ile Karşılaştırılması. *Electronic Turkish Studies*, 8(9), ss. 1845-1863.
- Ceyhun, E., (2020), 4447 Sayılı Kanun'un Yirminci Yılında Hizmet Akdine Tabi Sigortalılar Yönünden Yaşlılık Aylığına Hak Kazanma Koşulları ve" Eyt", *Mali Çözüm Dergisi*, 30, ss. 295-308.
- Çakır, Ö. vd., (2008), Kadına Yönelik Şiddet ve Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddetin Durumu, *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, 2(4), ss. 51-70.
- Çakmak, R., (2001)., Kadın İşgücü ve Yönetim Kadrolarında Kadın İşgücü İstihdamı, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı.
- Çalışan ve Çalışmayan Kadınlara Yönelik Aile İçi Ekonomik Şiddet Üzerine Nitel Bir Araştırma,
<https://www.sosyologer.com/calisan-ve-calismayan-kadinlara-yonelik-aile-ici-ekonomik-siddet-uzerine-nitel-bir-arastirma/>
Erişim Tarihi: 19.08.2022
- Çalışkan, H., & Çevik, E. İ., (2018), Kadına Yönelik Şiddetin Belirleyicileri: Türkiye Örneği. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(14), ss. 218-233.
- Çelebi, N., & Taşçı, G., (2014), Öğretmenlerin Maruz Kaldığı Mobbing (Yıldırma), *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, (9), ss. 43-65.

- Çelik, G., & Çoban .A., (2012), Çalışan Kadın ve Erkeklerin Ebeveynlik İzin Haklarına İlişkin Görüş ve Düşünceleri Niteliksel Bir Çalışma, Ankara, *Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu*.
- Çetinkaya, Ç., & Döner, İ., (2012), Türkiye’de Üstün Yeteneklilere Tanınan Hakların İncelenmesi, *Sakarya University Journal Of Education*, 2(3), ss. 7-20.
- Çifçi, S., & Açık, Y., (2022), Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet ve Nedenleri, *Artuklu International Journal of Health Sciences*, 2(2), ss. 1-7.
- Çitçi, O., (1982), *Kadın Sorunu ve Türkiye’de Kamu Görevlisi Kadınlar*, Ankara, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları.
- Davenport., N., Elliot, G. P. & Schwartz, D. R., akt. Öner, O., (2003), *Mobbing, İşyerinde Duygusal Taciz*, İstanbul, Sistem Yayıncılık.
- Demirel, M. Y., (2019), Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet: İzmir İli Örneği, *Yüksek Lisans Tezi*, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı.
- Demirel, N., Yumuk, Y., & Hacıoğlu, N., (2021), İş-Aile Rol Çatışması ve Kariyer Devamlılığı İlişkisi: Kadın Turist Rehberleri Üzerine Bir Değerlendirme, *Turist Rehberliği Dergisi (TURED)*, 4(1), ss. 48-63.
- Dilek, D., (2013), Türkiye’de Tarım Sektöründe Kadın İstihdamı (Bölgesel Temelde Bir İnceleme), *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı.
- Doğan, A., (2013), Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Sağlamaya Yönelik Hizmet Veren Kamu Kurumları ve Hizmetleri Üzerine Bir Değerlendirme, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), ss. 75-95.
- Doğan, M., (2003), Türk Medenî Kanunu'nun Evliliğin Genel Hükümleri Bakımından Getirdiği Yenilikler, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 52(4).
- Dölen, E., (2010), *Türkiye Üniversite Tarihi, Osmanlı Döneminde Darülfünun 1863-1922*, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Dördüncü Avrupa Çalışma Koşulları Anketi,

<https://www.eurofound.europa.eu/tr/publications/information-sheet/2006/fourth-european-working-conditions-survey-infosheet>

Erişim Tarihi: 19.07.2022

Dubrin, A. J., (1997), *Fundamentals Of Organizational Behavior: An Applied Approach*, Ohio: South-Western College Publishing.

Dünya Sağlık Raporu, 2002

<https://www.who.int/publications/i/item/9241562072>).

Erişim Tarihi: 07.08.2022

Ecevit, Y., (2003), Toplumsal Cinsiyetle Yoksulluk İlişkisi Nasıl Kurulabilir? Bu İlişki Nasıl Çatışabilir? *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 25,4, ss. 83-88.

Ekmekçi, Y., (2004), Türkiye'de Kadın İşgücünün Gelişimi ve Çalışma Yaşamında Karşılaştıkları Engeller, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı.

Emre, E, (2004), *Küreselleşme ve Çalışma Yaşamında Kadın*, Ankara, Enerji Sanayi ve Maden Kamu Emekçileri Sendikası.

Er, O., & Adıgüzel, O., (2015), Cam tavan gölgesindeki kraliçe arılar: Kadınların kariyer ilerlemelerinde karşılaştıkları engeller ve etkili liderlik. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), ss. 163-175.

Erengil, C. & Özbay, A., (2005), *NLP Vizyoner Liderlik ile Kendi Kendinizin Lideri Olun*, İstanbul, Armoni Yayınları.

Erkek, S., & Karagöz, H., (2009), Kadının İş Hayatındaki Yeri ve Karşılaştığı Sorunlar, Konya, *Konya Ticaret Odası*.

Eroğlu, D., & Parsova, G., (2018), Kır Kökenli Kadın Girişimciliğinin Ekonomik Şiddet ve Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Analizi, *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (31), ss. 153-166.

- Eşkinat, R., (2013), Türkiye'de Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet (Boşanmış Kadınlara Yönelik Araştırma), *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, ss. 37.
- Etçi, H., & Karagöl, V., (2019), Türkiye'de İstihdam ve İşsizlik: 2000-2018, *Munzur Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(14), ss. 58-75.
- Eyüboğlu, A., Özar, Ş. & Tanrıöver, H.T., (2000), *Kentlerde Yaşayan Kadınların İş Yaşamına Katılım Sorunlarının Sosyoekonomik ve Kültürel Boyutları*, Ankara, Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Ezgin, S., (2011), Türkiye'de Avrupa Birliği Uyum Sürecinde Kadın Erkek Eşitliği Bağlamında Medeni Kanun'da Yapılan Değişiklikler Üzerine Bir Değerlendirme, *Yüksek Lisans Tezi*, Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı.
- Fawole, O. I., (2008), Economic Violence To Women And Girls. Is It Receiving The Necessary Attention?, *Travma, Violence & Abuse*, 9 (3), ss. 167-177.
- Fu, C. K., & SHAFFER, M. A., (2001), The tug of work and family, *Personnel Review*, 30(5), ss. 502-522.
- Greenhaus, J. H. & Beutell, N. J., (1985), Sources of Conflict Between Work And Family Roles, *Academy Of Management Review*, 10(1), ss. 76-88.
- Güler, N., Tel, H., & Tuncay, F. Ö., (2005), Kadının Aile İçinde Yaşanan Şiddete Bakışı, *C.Ü. Tıp Fakültesi Dergisi*, 27(2), ss. 51-56.
- Gürkan, C.Ö., & Coşar, F., (2009), Ekonomik Şiddetin Kadın Yaşamındaki Etkileri. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanat Dergisi*, 2 (3), ss. 124-129.
- Gün, M., (2021), Mikrokredi Uygulamasının Kadın Girişimciliği Üzerindeki Etkilerinin Bölgesel Kalkınma Açısından Değerlendirmesi: Denizli Örneği, *Yüksek Lisans Tezi*, Denizli: Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı.

Güney, D. M., (2018), Şiddete Uğramış Sığınma Evinde Kalan Kadınların Eş ve Aile Hakkındaki Düşünceleri/Deneyimleri, *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı.

Hacettepe Üniversitesi. (2015). Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması,

<http://www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11655/23338/KKSA-TRAnaRaporKitap26Mart.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Erişim Tarihi: 01.12.2022

<https://cunkubaskasenyok.com/onemse/ataturk-ve-kadin-haklari/>

Erişim Tarihi: 10.06.2022

<https://data.oecd.org/inequality/violence-against-women.htm>

Erişim Tarihi: 13.11.2022

<https://turkiyeraporu.com/arastirma/kadina-yonelik-siddette-dunya-liderligi-11275/>

Erişim Tarihi: 14.08.2022

<https://www.aa.com.tr/tr/arsiv/kadinlarin-155-yillik-esitlik-mucadelesi/378426>

Erişim Tarihi: 02.08.2022

https://www.ilo.org/public/libdoc/ilo/2001/101B09_102_engl.pdf

Erişim Tarihi: 02.09.2022

Işık, S. N., (2007), Türkiye’de Kadın Hareketi ve Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet. Aile İçi Şiddet, *Kadın Çalışmaları Dergisi*, 2(4), ss.112-117.

İçli, T. G., (1994), Aile İçi Şiddet: Ankara-İstanbul-İzmir Örneği, *Hacettepe Üniv. Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 11(1), ss. 7-20.

İnci, R., (2019), Çalışan Kadınlarda Şiddet Algısı ve Bu Algıda Ekonomik Şiddetin Yeri, *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 3(1), ss. 189-206.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi,

<https://www.ihd.org.tr/insan-haklari-evrensel-beyannames/>

Erişim Tarihi: 23.07.2022 / 12.09.2022

Kadının Güçlenmesi Prensipleri Uygulama Rehberi,

https://www.globalcompactturkiye.org/wp-content/uploads/2019/01/WEPs_Rehber.pdf

Erişim Tarihi: 15.09.2022

Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Bildirgesi (DEVAW),

[https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/bitstream/handle/1/352/ekutuphane3.5.1.4.4.pdf?sequence=1&isAllowed=y;](https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/bitstream/handle/1/352/ekutuphane3.5.1.4.4.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

Erişim Tarihi: 14.09.2022

Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW),

<https://www.ihd.org.tr/kadinlara-kar-her-tlayrimcilin-lenmesuluslararasi-slees/>

Erişim Tarihi: 14.09.2022

Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi 6284 Sayılı Yasa ve İstanbul Sözleşmesi,

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120308M1-1.pdf>

Erişim Tarihi: 17.09.2022

Kadınların Siyasi Haklarına İlişkin Sözleşme,

<https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d11/c009/b069/tbmm110090690207.pdf>

Erişim Tarihi: 23.07.2022

Kadınlara Yönelik Yasal Düzenlemeler,

<https://kadem.org.tr/kadinlara-yonelik-yasal-duzenlemeler/>

Erişim Tarihi: 02.08.2022

Kahyaoğlu, G. A., (1994), 1475 Sayılı İş Yasasında Kadın İşçileri Koruyucu Hükümler ve Ülkemizin Taraf Olduğu Uluslararası Sözleşmeler, *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(1), ss. 179-186.

Kalaycı, Ş., (2018), *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, Ankara, Dinamik Akademi Yayınları.

- Kanbay, Y. vd., (2012), Hemşirelik Öğrencilerinin Kadına Yönelik Aile İçi Davranışı ile İlgili Görüş ve Tutumlarının Belirlenmesi, *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1 (2), ss. 107-119.
- Karabıyık, İ. (2015). Türkiye'de Çalışma Hayatında Kadın İstihdamı, *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 32 (1) , 231-260 .
- Kasapoğlu, M. M., & Murat, S. (2018). Aktif İstihdam Politikaları Ve Türkiye’de İşkur Tarafından Uygulanan Aktif İstihdam Politikalarına Güncel Bir Bakış- Active Employment Policies And Employment Policies Applied By Iskur In Turkey A Current Overview. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(25), 485-502.
- Kaya, C., (2009), Çalışma Yaşamında Kadın İşgücü Sorunları ve Örgütlenme Eğilimleri, *Yüksek Lisans Tezi*, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı.
- Kaymaz, İ. Ş., (2010), Çağdaş Uygarlığın Mihenk Taşı: Türkiye’de Kadının Toplumsal Konumu, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, 46, ss. 333-336
- Kılıç, G., (2019), Kadın Akademisyenlerin Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet Algısı: Düzce Üniversitesi Örneği, *Muhakeme Dergisi*, 2(1), ss. 1-33.
- Kılıç, K. L., & Eyüp, B., (2011), İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarında Ortaya Çıkan Toplumsal Cinsiyet Rollerine Üzerine Bir İnceleme, *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2 (3), ss. 129-148.
- Kırpık, G., (2019), Kadın Çalışanlarda Cam Tavan Algısı Kırıldı mı? Erkek Çalışanlar Halen Cinsiyet Ayrımcılığı Yapıyorlar mı?, *Adıyaman Bankacılık Sektörü Örneği*, *OPUS International Journal of Society Researches*, ss. 341-372.
- Kocacık, F., & Gökçaya, V.B., (2005), Türkiye’de Çalışan Kadınlar ve Sorunları, *C.Ü.İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 6(1), ss. 197.
- Kocadaş, B., & Kılıç, M., (2012), Düşük Sosyo-Ekonomik Yapıdaki Kadın ve Çocuğun Şiddet Algısı, Ankara, *Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu*.

- Koç, Y., (2009), İzmir İktisat Kongresi (1923) ve İşçiler, *Egiad Yarın Dergisi*, 8(1), ss. 1-8.
- Kopuk, B. M. & Taşoğulları, G., (2019), Çalışma Yaşamında Kadın ve Sendika İlişkisi, *Fırat Üniversitesi Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 3(1), ss. 75-90.
- Koray, M., (1992), Çalışma Yaşamında Kadın Gerçekleri, *Amme İdaresi Dergisi*, 25(1), ss. 93-122.
- Köprülü, M. H., & Avcı, S., (2022), Ekonomik Şiddet ve Kadın Yaşamı, *Göbeklitepe International Journal Of Health Sciences*, 5(7), ss. 56-65.
- Kuyucu, N., (2015), Kadınların Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Önünde Adalete Erişim Sorunu: Mahkeme Kararlarında Cinsiyet Ayrımcılığı Olarak Kadına Yönelik Şiddet. *Fe Dergi*, 7 (1), ss. 60-77.
- Kümbetoğlu, B. & Çağa, N., (2000), Çalışan Kadınlar ve Küreselleşme, *Görüş Dergisi*, Eylül, ss. 56-65.
- Makal, A., (2011), Türkiye’de 1950-1965 Döneminde Ücretli Kadın Emeğine İlişkin Gelişmeler, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 56(2), ss. 117-155.
- Mızrahi, R., & Aracı, H., (2010), Kadın Yöneticiler ve Cam Tavan Sendromu Üzerine Bir Araştırma, *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(1), ss. 149-156.
- Mimaroglu, H., & Özgen, H., (2008), Örgütlerde Güç Eşitsizlikleri ve Cinsel Taciz, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(1), ss. 321-334.
- Mondal, J., (2016), Inequalitiesat Workplace: The Glass Ceiling Phenomenonthe Present Scenario And Factors İntrinsic, *Journal Of Management And Technology*, (6), ss. 36-43.
- Moroğlu, N. (2012). Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi 6284 Sayılı Yasa Ve İstanbul Sözleşmesi. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*,(99), ss. 357-380.

Narlıkaya, Z., (2019), Kadına Yönelik Ekonomik Şiddetin İş Yaşamına Yansımaları: Elazığ İli Örneği, *Yüksek Lisans Tezi*, Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Girişimcilik ve Yenilik Yönetimi Anabilim Dalı.

Narlıkaya, Z., Peker & A.E., (2021), *Kadına Yönelik Şiddetin Bir Başka Yüzü Ekonomik Şiddet*, Çanakkale, Paradigma Akademi.

Neuman, J. H. & Baron, R. A. (1997). Aggression in the workplace, In. Robert A. Giacalone and Jerald Greenberg (Eds.), *Antisocial Behavior in Organizations* (pp. 37-67), Sage Publications: USA.

Nüfus ve Konut Sayımı, 2021

<https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Nufus-ve-Demografi-109>

Erişim Tarihi: 06.11.2022

Oktay, E. Y., (2015), Türkiye'nin ve Dünyanın Ortak Sorunu: Kadına Şiddet, *Akademik Araştırmalar Dergisi*, 64, ss. 57-118.

Oskay, Ü., (1994), Çalışan Kadının Türk Toplum Yaşamında Konumu. *Sosyoloji Dergisi*, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayını, (5), ss. 111-125.

Önder, N., (2013), Türkiye'de Kadın İşgücünün Görünümü, *Çalışma Dünyası Dergisi*, 1(1), ss. 35-61.

Örücü, A. İ., & Bakırtaş, D. (2012). 6111 Sayılı Kanun'un Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Perspektifinden Değerlendirilmesi. *Maliye Dergisi*, (162), ss. 467-477.

Özdamar, D., (2002), *Türk Hukukunda Özellikle Türk Medeni Kanunu Hükümleri Karşısında Kadının Hukuki Durumu*, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Özdamar, D., (2009), *CEDAW Sözleşmesi Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Sözleşme ve Ek İhtiyari Protokol'ün, İç Hukukumuzda, Özellikle Yeni Aile Hukukumuzda Etkisi*, Ankara, Seçkin Yayınları.

Özer, M., & Biçerli, K., (2003), Türkiye'de Kadın İşgücünün Panel Veri Analizi, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), ss. 55-86.

Özer, S., (2013), Kadına Seçme ve Seçilme Hakkı Verilmesinin Türk Kamuoyundaki Yankıları, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 29(85), ss. 131-168.

- Özkan, G., (2017), Kadına Yönelik Şiddet-Aile İçi Şiddet ve Konuya İlişkin Uluslararası Metinler Üzerine Bir İnceleme, *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, 7(1), ss. 533-564.
- Öztürk, T., (2007), Türkiye’de Kadın Çalışanların İş Yaşamındaki Yerinin Analizi: İzmir’de Bir Alan Çalışması, *Yüksek Lisans Tezi*, İzmir: Yaşar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı.
- Öztürk, Z. & Bilkay, T. A., (2016), Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumunda Çalışan Kadınların Kariyer Engelleri ve Cam Tavan Sendromu Algıları, *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(6), ss. 89-102.
- Öztürk, Z., Bolat, Y., & Morkoç, İ. K., (2018), Kadın Çalışanların Cam Tavan Engellerinin Araştırılması: Bir Özel Hastane Örneği, *Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi*, 4(3), ss. 227-250.
- Parlak Börü, Ş., (2017), Kadının Korunmasına İlişkin Uluslararası Sözleşmeler ve Türkiye’nin Konumu, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 30, ss. 43-63.
- Polat, O., (2016), Şiddet, *Marmara Hukuk Fakültesi Dergisi*, 22(1), ss. 15- 34.
- Ryan, M.K., Haslam, S.A., (2005), The Glass Cliff: Evidence that Women are Over-Represented in Precarious Leadership Positions, *British Journal of Management*, ss. 81- 90.
- Sabharwal, M., (2015), From Glass Ceiling to Glass Cliff: Women in Senior Executive Service, *Journal of Public Administration Research And Theory*, 25(2), ss. 399-426.
- Sağlık, B., & Çelik, H. Y., (2018), Küreselleşen Çalışma Hayatında Kadının Rolü, *Fırat Üniversitesi Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2(2), ss. 95-120.
- Sarp Kulkara, N., Güllü, D. & Kıvrıkoğlu, F. (2020), Şiddet ve Duygudurum Bozukluğu İlişkisi: Bir Gözden Geçirme, *Türkiye Bütüncül Psikoterapi Dergisi* , 3 (6) , ss 51-66.

Savaş, G., Ertan, S., & Yol, F., (2018), Türkiye'deki Üniversitelerin Kadın Araştırma Merkezleri Profili Araştırması, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17 (68), ss. 1527-1547.

SGK İstatistik Yıllıkları, 2021

<https://www.sgk.gov.tr/Istatistik/Yillik/fcd5e59b-6af9-4d90-a451-ee7500eb1cb4/>

Erişim Tarihi: 06.11.2022

Şanlı, İ., (2012), Kadına Ekonomik Şiddetin Sebepleri ve Sonuçları Üzerine Hani Gerçeği, Ankara, *Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu*.

T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Eylem Planı 2012-2015,

<https://www.aile.gov.tr/uploads/ksgm/uploads/pages/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-plani/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-plani-2012-2015-icin-tiklayiniz.pdf>

Erişim Tarihi: 20.09.2022

T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Türkiye Aile Yapısı Araştırması 2006, <https://www.aile.gov.tr/uploads/athgm/uploads/pages/arastirmalar/taya2006.pdf>

Erişim Tarihi: 20.08.2022

T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (2014), Avrupa Sosyal Şartı, <https://www.csgeb.gov.tr/media/1318/avrupa-sosyal-%C5%9Fart%C4%B1.pdf>

Erişim Tarihi: 29.07.2022 / 17.09.2022

T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (2014), Çalışma Mevzuatı ile İlgili Avrupa Birliği Direktifleri,

<https://www.csgeb.gov.tr/media/1324/%C3%A7al%C4%B1%C5%9Fma-mevzuat%C4%B1-ile-ilgili-avrupa-birli%C4%9Fi-direktifleri.pdf>

Erişim Tarihi: 17.09.2022

Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using Multivariate Statistics*. Boston, Pearson.

Tanrıverdi, G., & Şıpkın, S., (2008), Çanakkale'de Sağlık Ocaklarına Başvuran Kadınların Eğitim Durumunun Şiddet Görme Düzeyine Etkisi, *Fırat Tıp Dergisi*, 13(3), ss. 183-187.

Thompson, L., & Walker, A. J., (1989), Gender in Families: Women and Men in Marriage, Work, and Parenthood, *Journal of Marriage and the Family*, ss. 845-871.

Tınaz, P., Gök, S., & Karatuna, I., (2010), Türkiye’de İşyerinde Psikolojik Taciz Oranının ve Türlerinin Belirlenmesi: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması, *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Öneri Dergisi*, 9(34), ss. 1-11.

Toka, H. vd., (2009), Eskişehir’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Değerlendirilmesi, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), ss. 261-276.

Toplumsal Nüfus Sağlığı Araştırması,

www.sck.gov.tr/wp-content/uploads/2020/08/TNSA2018_ana_Rapor.pdf

Erişim Tarihi: 20.08.2022

Turkonfed Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Gündem Raporu – 1,

https://www.turkonfed.org/Files/ContentFile/turkonfed-toplumsal-cinsiyet-esitligi-gundem-raporu_cam-tavan.pdf

Erişim Tarihi: 17.07.2022

TÜİK, (2016) Aile Yapısı Araştırması,

<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Aile-Yapisi-Arastirmasi-2016-21869>

Erişim Tarihi: 23.07.2022

TÜİK, (2021) Aile Yapısı Araştırması,

<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Turkiye-Aile-Yapisi-Arastirmasi-2021-45813>

Erişim Tarihi: 25.07.2022 / 28.08.2022

TÜİK, (2021) Hanehalkı İşgücü Araştırmasında Yapılan Düzenlemelere İlişkin Metodoloji Dokümanı,

https://www.tuik.gov.tr/indir/metodolojikDokumanlar/hia_metod_tr.pdf

Erişim Tarihi: 01.07.2022

TÜİK, (2021) İstatistiklerle Kadın,

<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Kadin-2021-45635>

Erişim Tarihi: 19.07.2022

TÜİK, (2021) Toplumsal Cinsiyet İstatistikleri,

https://www.tuik.gov.tr/media/announcements/toplumsal_cinsiyet_istatistikleri_2021.pdf

Erişim Tarihi: 26.07.2022 / 16.08.2022 / 22.08.2022

Ulaş, V., (2012), Ambargonun İflası, Ankara, *Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu*.

Uluocak, Ş., Gökulu, G., Bilir, O., Karacık, N. E.ve Özbay, D., (2014), *Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği ve Kadına Yönelik Şiddet*, Edirne, Paradigma Akademi.

Vaydanoff, P., (2005), Consequences Of Boundary-Spanning Demands And Resources For Work-To-Family Conflict And Perceived Stress, *Journal of Occupational Health Psychology*, 10(4), ss. 491-503.

Williams, C. L., (1992), The Glass Escalator: Hidden Advantages For Men in the Female Professions, *Social Problem*, (39)(3), ss. 253-267.

Wirth, Linda; (2001), *Breaking Through The Glass Ceiling Women In Management*, International Labour Office, Geneva.

Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Detay Yayıncılık, Ankara.

Yılmaz, G., (2006), Küreselleşme ve Küreselleşmenin Kadınların Çalışma Yaşamına Etkisi, *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı.

Yıldız, N., (2020), Uluslararası Kuruluşlar Açısından Kadının Güçlendirilmesine Bakış, *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 9(24), ss. 224-245.

Yıldız, S. vd., (2016), Cam Uçurum: Kadın Yöneticiler Cam Tavanı Ne Zaman Aşar?, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 71 (4), ss. 1119-1146.

Yılmaz, C., (2020), Mobbing Üzerine Nitel Bir Araştırma: Astlardan Üstlere Uygulanan Mobbing, *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 12(1), ss. 19-33.

2709 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası,

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2709.pdf>

Erişim Tarihi: 21.08.2022 / 05.08.2022 / 25.09.2022

3008 Sayılı İş Kanunu,

<https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/3008-sayili-is-kanunu>

Erişim Tarihi: 03:08.2022

4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu,

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4721.pdf>

Erişim Tarihi: 30.09.2022

4857 Sayılı İş Kanunu,

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4857.pdf>

Erişim Tarihi: 06.10.2022

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu,

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5237.pdf>

Erişim Tarihi: 12.08.2022 / 02.10.2022

6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun,

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6284.pdf>

Erişim Tarihi: 06.10.2022

EKLER

EK 1: Çalışmayan Katılımcılara Yönelik Aile İçi Ekonomik Şiddete İlişkin Anket Soruları

S.N	Aşağıda yer alan ifadelere ne derecede katılıyorsunuz? Lütfen katılım derecesi size en uygun şıkkı işaretleyin.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Eşim çalışmama izin vermiyor.					
2	Eşim çalışmamı istemediği için sorun çıkartıyor.					
3	Eşim çalışmamı istemediği için çalışmıyorum.					
4	Çalışmadığım için eşim mutludur.					
5	Eşim ekonomik konularda kendi başına karar verir.					
6	Ailenin tasarrufu hakkındaki konularda eşim bana danışır.					
7	Eşim evin gelir ve giderleri hakkında bana bilgi verir.					
8	Eşim onun maaşını harcadığımda nereye harcama yaptığımı sormaz.					
9	Eşimin maaşını harcarken eşimden izin almam gerekir.					
10	Eşim maaşının belirli bir bölümünü bana harçlık olarak verir, onun dışında harcama yapamam.					
11	Eşim maaşından bana pay vermez. Bana ait harcamaları da kendisi yapar.					
12	Eşimin benim için çıkarttığı bir ek kart vardır. Kart ile özgürce harcama yapabilirim.					
13	Miras hakkım olması durumunda eşim bana hakkım olanı verir.					
14	Miras hakkım olması durumunda eşimin ailesi bana hakkım olanı verir.					
15	Evlendikten sonra satın alınan mallar benim üzerime kayıtlıdır.					
16	Hane içi yapılan yatırımların bir kısmı benim adımadır.					

EK 2: Çalışmayan Katılımcılara Yönelik Aile İçi Ekonomik Şiddete İlişkin Anket Soruları

S.N	Aşağıda yer alan ifadelere ne derecede katılıyorsunuz? Lütfen katılım derecesi size en uygun şıkkı işaretleyin.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Eşim çalışmama olumlu bakıyor.					
2	Eşim çalışma yaşamımı olumsuz etkileyecek kısıtlamalar getiriyor.					
3	Eşim çalışmam ile ilgili sorun çıkartıyor.					
4	Eşim çalışmamı istemezse işten ayrılıyorum.					
5	Eşim çalıştığım için mutludur.					
6	Eşim ekonomik konularda kendi başına karar verir.					
7	Ailenin tasarrufu hakkındaki konularda eşim bana danışır.					
8	Eşim evin gelir ve giderleri hakkında bana bilgi verir.					
9	Evdeki ekonomik sorumluluklar benim üzerimedir.					
10	Maaşımı nasıl harcadığımı eşim sormaz.					
11	Maaşımdan kendime ait harcama yapmak için eşimden izin alırım.					
12	Maaşımı harcama konusunda eşim beni özgür bırakır.					
13	Eşim maaşımın belirli bir bölümünü elimden alarak gerekli harcamaları yapar.					
14	Eşim maaşımın tamamını elimden alarak bana harçlık verir.					
15	Ortak kredi kartımı kendi ihtiyaçlarım için kullanırken eşimden izin istemem.					
16	Miras hakkım olması durumunda eşim bana hakkım olanı verir.					
17	Miras hakkım olması durumunda eşimin ailesi bana hakkım olanı verir.					
18	Evlendikten sonra satın alınan mallar benim üzerime kayıtlıdır.					
19	Hane içinde yapılan yatırımların bir kısmı benim üzerime kayıtlıdır.					

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı ve Soyadı : Tuğçe Yağmur TUNCER

Eğitim Durumu

Lisans : Süleyman Demirel Üniversitesi İ.İ.B.F Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkiler Bölümü

Yüksek Lisans : Süleyman Demirel Üniversitesi İ.İ.B.F Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkiler Bölümü

Yabancı Diller

İngilizce - B1 Seviye

Bilimsel Yayınlar ve Çalışmalar

Işık, M., Eraslan, T.Y., (2021), Örgütsel Adalet Algısı ve Üretim Karşıtı İş Davranışları Arasındaki İlişki: Isparta Alışveriş Merkezleri Çalışanları Örneği, *Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 23(40), ss. 37-52.

İş Denevimi

Bim Birleşik Mağazalar A.Ş Isparta Bölge Müdürlüğü - Satın Alma Uzman Yardımcısı (03.01.2021-)